

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ**

**ÖN ESKİZ ÇALIŞMA PRENSİBİNİN 12-14 YAŞ GRUBU
ÖĞRENCİLERİNİN ÇALIŞMALARINA KATKISI**

Yüksek Lisans Tezi

Büşra Nur KOTİLOĞLU

Danışman
Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER

SAMSUN
2021

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ**

**ÖN ESKİZ ÇALIŞMA PRENSİBİNİN 12-14 YAŞ GRUBU
ÖĞRENCİLERİNİN ÇALIŞMALARINA KATKISI**

Yüksek Lisans Tezi

Büşra Nur KOTİLOĞLU

Danışman

Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER

SAMSUN
2021

TEZ KABUL VE ONAYI

Büşra Nur KOTİLOĞLU tarafından, **Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER** danışmanlığında hazırlanan “**Ön Eskiz Çalışma Prensibinin 12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı**” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 16.2.2021 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. Ahu Simla DEĞERLİ		☐
	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı		Kabul ☐ Ret
Üye (Danışman)	Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER		☐
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı		Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ		☐
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı		Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY

... / ... / ...

Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza

16 /02 / 2021

Büşra Nur KOTİLOĞLU

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: Ön Eskiz Çalışma Prensibinin 12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 9 Şubat 2021 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 10

Tek kaynak oranı : % 3 çıkmıştır.

İmza

15 /02 / 2021

Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER

ÖZET

ÖN ESKİZ ÇALIŞMA PRENSİBİNİN 12-14 YAŞ GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN ÇALIŞMALARINA KATKISI

Büşra Nur KOTİLOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans, Şubat/2021
Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER

Bu çalışmada problem olarak ele alınan konu sanat eğitiminde görsel sanatlar dersinin mevcut disiplin dışı boş zaman uğraşı olarak düşünülen konumunun değişimine uğraması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca 7. Sınıf görsel sanatlar müfredat programında bir süreç olarak yer alan ön eskiz oluşturma, eskiz defteri bulundurma bilgisinin öğrenciye kazandırılması ve sanatsal çalışmalarının temelini oluşturmaya hedeflenmektedir. Öğrenci sanatsal çalışmalarına başlarken modellediği görsel nesnelerin çiziminde dinamik-kinetik etkiler yakalamak amacıyla araştırmacı tutum ve davranışlar sergilemesi daha doğru bir sonuç almasına olanak sağlar. Bu çalışma ile öğrencilerin desenin elemanlarını temel alan aşamalı çalışmalar yöntemleriyle, prensip sahibi birer sanatçı-üretici kimliği kazandırılmak istenmektedir. Bir eylem araştırması olan bu çalışma nitel özellik göstermektedir. Araştırma da Kazım Karabekir İmam Hatip Ortaokulu'nun 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar dönemi kapsamındaki 7. sınıf öğrencilerinden gönüllü olarak katılım gösterecek olan 20 kişiden araştırma grubu oluşturulmuştur. Etkinliğin süreci olan on hafta boyunca ön eskizin tanımı, sanat tarihindeki önemli ustaların ön eskiz kullanım şekilleri, desenin elemanları ile ön eskiz oluşturma süreçleri ile ilgili bilgiler verilmiş ve kurgunun çizimi ile uygulama yaptırılmıştır. Araştırma sürecinde araştırmacı günlükleri tutulacak ve haftalık ders değerlendirme formları yardımıyla verilerin toplanması sağlanmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan, temel analiz yöntemlerinden biri olan betimsel-yorumlayıcı analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin uygulama öncesi, uygulama sırası ve uygulama son aşamasında yaptıkları çizimler değerlendirilip karşılaştırılmış uzman görüşü alınarak yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda genel olarak öğrencilerin gelişme süreçleri değerlendirilmiştir. Sonuç yorumlanırken çalışmalardaki bireysel farklılıklar dikkate alınarak sınıf bazında değil öğrencinin kendi içerisindeki değişim, gelişim ve ilerlemesine temel alınarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ön Eskiz, Eksiz, Desen, Sanat Eğitimi

ABSTRACT

CONTRIBUTION OF THE PRELIMINARY WORKING PRINCIPLE TO THE STUDIES OF THE 12-14 YEARS OLD STUDENTS

Büşra Nur KOTİLOĞLU

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Fine arts Department of Painting Education

Master, February/2021

Supervisor: Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER

The issue addressed as a problem in this study is important in terms of changing the position of the visual arts course, which is considered as an existing non-disciplinary leisure activity, in art education. In addition, it is aimed to provide students with the knowledge of creating preliminary sketch, having a sketch book, and forming the basis of their artistic work, as a process in the 7th grade visual arts curriculum. When the student starts his artistic work, exhibiting exploratory attitudes and behaviors in order to capture dynamic-kinetic effects in the drawing of the visual objects he modeled allows him to get a more accurate result. With this study, it is aimed to gain the identity of an artist-producer with principle by means of gradual studies methods based on the elements of the pattern. This study, which is an action research, shows qualitative features. In the research, a research group was formed from 20 7th grade students of Kazım Karabekir Imam Hatip Secondary School who will participate voluntarily in the spring semester of the 2019-2020 academic year. During the ten weeks of the event, information was given about the definition of the preliminary sketch, usage patterns of the important masters in the history of art, the elements of the pattern and the process of preliminary sketch, and the application was made with the drawing of the fiction. During the research process, researcher diaries will be kept and data were collected with the help of weekly course evaluation forms. The data obtained during the research process were analyzed with the descriptive-interpretive analysis method, which is one of the basic analysis methods used in qualitative research methods. In addition, the drawings made by the students before the application, during the application and the last stage of the application were evaluated and interpreted by taking the expert opinion. As a result of the research, the development processes of the students were generally evaluated. While interpreting the result, it was evaluated based on the change, development and progress of the student, not on the basis of the class, considering the individual differences in the studies.

Keywords: Preliminary Sketch, Sketch, Drawing, Art Education

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Çalışmalarımın her aşamasında her daim yardımlarını esirgemeyen, bana rehberlik eden ve bu yolda karakterini ve çalışma disiplini rol model edindiğim; çok değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER hocama teşekkür ve minnetlerimi sunuyorum.

Hayatım boyunca bana inanan, güvenen ve beni cesaretlendiren, sonsuz desteklerini üzerimden çekmeyen aileme ayrıca hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen değerli dostum ve meslektaşım Serpil'e de tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

Büşra Nur KOTİLOĞLU

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	v
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	12
1.1. Problem Durumu	12
1.2. Problem Cümlesi	15
1.3. Alt Problemler	15
1.4. Araştırmanın Amacı	15
1.5. Araştırmanın Önemi	16
1.6. Sayıtlar (Varsayımlar)	17
1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar	17
2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR	18
2.1. Ön Eskiz Nedir?	18
2.2. Ön Eskiz Kullanımı	19
2.3. Belirli Sanatçıların Ön Eskiz Kullanımı	20
2.4. Desen Eğitimi	61
2.4.1. Desenin Elemanları	62
2.4.2. Desenin Elemanları İle Ön Eskiz Oluşturma Süreci	68
2.5. Yaş Gruplarına Göre Çocuğun Gelişim Evreleri	68
2.5.1. Karalama Evresi: (2-4 Yaş)	69
2.5.2. Şema Öncesi Dönem: (4-7 Yaş)	69
2.5.3. Somut İşlemler (Şematik Evre) Evresi: (7-9 Yaş)	70
2.5.4. Gerçekçilik Evresi: (9-12 Yaş)	70
2.5.5. Mantık (Görünürde Doğalcılık) Dönemi: (12-14 Yaş)	70
3. YÖNTEM	71
3.1. Araştırma Modeli	71
3.2. Evren ve Örneklem	73
3.3. Araştırma Ortamı	73

3.4. Araştırmaya Katılan Öğrenciler	73
3.5. Veri Toplama Teknikleri	73
3.6. Verilerin Çözümlemesi.....	75
4. BULGULAR.....	76
4.1. 1. Hafta Uygulaması (Öntest).....	76
4.2. 2. Hafta Uygulaması.....	79
4.3. 3. Hafta Uygulaması.....	81
4.4. 4. Hafta Uygulaması.....	87
4.5. 5. Hafta Uygulaması.....	93
4.6. 6-7. Hafta Uygulaması	99
4.7. 8. Hafta Uygulaması.....	105
4.8. 9-10. Hafta Uygulaması (Sontest).....	111
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	121
5.1. Tartışma.....	122
5.2. Öneriler.....	123
KAYNAKÇA	124
EKLER.....	127

SİMGELER VE KISALTMALAR

EBA	Eğitim Bilişim Ağı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Çev.	Çeviren
Dk.	Dakika
Ek.	Ekler
S.	Sayfa
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve diğerleri

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 İlkbahar Çalışması için eskizler, kağıt üzeri kalem ve tebeşir, 22 x 14 cm (sol), Uffizi Galerisi, Floransa İtalya (sol), British Müzesi, Londra, İngiltere (sağ) .	22
Şekil 2.2 La Primavera (İlkbahar), yak. 1477-82, ahşap üzerine tempera, 203 x 314 cm, Uffizi Sanat Galerisi, Floransa	23
Şekil 2.3 Müneccim Kralların Tapınması için at tasviri, 1481-82, mürekkep üzerine metal uçlu kalem ve tebeşir, Uffizi Galerisi, Floransa, İtalya.....	25
Şekil 2.4 Müneccim Kralların Tapınması için çeşitli figür çalışmaları, 1481, kâğıt üzerine mürekkep ve metal uçlu kalem, Louvre Müzesi, Fransa.....	26
Şekil 2.5 Müneccim Kralların Tapınması için çeşitli figür çalışmaları, 1481, kâğıt üzerine mürekkep ve metal uçlu kalem, Louvre Müzesi, Fransa.....	27
Şekil 2.6 Müneccim Kralların Tapınmasının Arka Planı İçin Perspektif Çalışması, 1481, Metal kalem ve lavi üzerine kalem ve mürekkep, 16.5 x 29 cm, Uffizi Galerisi, Floransa, İtalya.....	28
Şekil 2.7 Müneccim Kralların Tapınması, 1481-82, Ahşap Panel üzerine yağlıboya, 246 x 243 cm, Uffizi Galerisi, Floransa, İtalya	29
Şekil 2.8 Uzun Boyunlu Meryem eskiz, yak. 1535, Kâğıt üzerine kırmızı tebeşir, Sanat Akademisi Galerisi, Venedik, İtalya	31
Şekil 2.9: Uzun boyunlu Meryem, 1534-40, ahşap üzerine yağlıboya panel, 219 x 135 cm, Uffizi Sanat Galerisi, Floransa	32
Şekil 2.10 Şapkalı ve Atkılı Otoportre, 1633, Gravür, 12 x 10.4 cm, Ulusal Sanat Galerisi, Washington.....	34
Şekil 2.11 Kılıçlı Otoportre, 1634, Gravür, 12.1 x 9.9 cm, Ulusal Sanat Galerisi, Washington	35
Şekil 2.12 Kadife Şapkalı Rembrandt, Yak. 1634, Gravür, 5.1 x 4.5 cm, Rijkmuseum, Amsterdam	37
Şekil 2.13 Otoportre, Yak. 1636-38, Tuval Üzerine Yağlıboya, 63.2 x 50.5 cm, Norton Simon Müzesi, Kaliforniya	38
Şekil 2.14 Deniz ve Gökyüzü, Kâğıt üzerine suluboya, yak. 1820-30, 20.5 x 30.1 cm, Tate Gallery, Londra, Birleşik Krallık	40
Şekil 2.15 Bir Fırtınada Gemi, Kâğıt üzerine grafit kalem ve suluboya, yak. 1823-26, 24.1 x 30 cm, Tate Gallery, Londra, Birleşik Krallık	41
Şekil 2.16 Bir Kar Fırtınasındaki Buharlı Gemi, 1842, Tuval Üzerine Yağlıboya, 91.5 x 122 cm, Tate Gallery, Londra, Birleşik Krallık	42

Şekil 2.17 İki Dansçı (“14 Yaşındaki Küçük Dansçı” heykeli için poz veren Marie van Goethem), 1879, 63.8 x 48.9 cm, Kâğıt üzerine kömür kalem ve beyaz tebeşir, Metropolitan Müzesi, New York	44
Şekil 2.18 Bir Dansçının Üç Çalışması, 47.5 x 62. 8 cm, Kağıt üzerine kömür kalem ve pembe, beyaz tebeşir, Uluslararası Müzik ve Sanat kuruluşu, Liechtenstein	45
Şekil 2.19 Dördüncü Pozisyonda Bir Dansçının Üç Çalışması (“14 Yaşındaki Küçük Dansçı” heykeli için yapı çalışmaları), 1879-80, 48 x 61.6 cm, Chicago Sanat Enstitüsü, Chicago	46
Şekil 2.20 14 yaşındaki küçük dansçı, yak. 1878-81, balmumu, pamuk ve ipek tütü, saten fiyonk, 98.9 x 34.7 x 35.2 cm, Ulusal Sanat Galerisi, Washington.....	47
Şekil 2.21 Elma Eskizi, 1885, Kağıt Üzeri Suluboya, Özel Koleksiyon	49
Şekil 2.22 Dört Elma, Yak. 1881, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Özel Koleksiyon.....	50
Şekil 2.23 Yedi Elma ile Natürmort, 1878, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 17 x 36 cm	51
Şekil 2.24 Elmalar, 1878, Tuval üzerine yağlı boya, Fitzwilliam Müzesi, Birleşik Krallık	51
Şekil 2.25 Vincent Van Gogh’tan Theo Van Gogh’a mektup ve Patates Yiyenler eskizi, 1885, Kâğıt üzerine kalem ve mürekkep, 20,7 x 26,4 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam (Mektup 492).....	53
Şekil 2.26 Bir Yemeği Paylaşan Dört Kişi, 1885, Kâğıt Üzerine Tebeşir, 20.9 x 34.6 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam.....	54
Şekil 2.27 Patates Yiyenler için eskiz, 1885, Tuval Üzeri Yağlıboya, 33.6 x 44.5 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam.....	54
Şekil 2.28 Patates Yiyenler için yağlı boya ön eskiz, 1885, 72 x 93 cm, Kröller-Müller Müzesi, Hollanda	55
Şekil 2.29 Patates Yiyenler, 1885, tuval üzerine yağlıboya, 81,5 x 114,5 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam	56
Şekil 2.30 Avignonlu Kızlar Tablosu İçin Kompozisyon Eskizi, 1907.....	57
Şekil 2.31 Avignonlu Kızlar Tablosu İçin Eskiz, Kâğıt Üzerine Suluboya, 1907.....	58
Şekil 2.32 Avignonlu Kadınlar (Les Demoiselles d’Avignon), 1907, Tuval üzerine yağlı boya, 244 x 234 cm, Modern Sanat Müzesi, New York (Lillie P. Bliss Vasiyeti)	59
Şekil 2.33 Zaman Aktarımı, 1938, Tuval üzerine yağlıboya, 97 x 146 cm, Chicago Sanat Enstitüsü, Chicago (Sağda), Eskizi (Solda)	61
Şekil 4.1 Sınıf İçi Oluşturulan Natürmort Kompozisyonun Görseli.....	78

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Hafta Uygulamasının Ders Planı	77
Tablo 2.2. Hafta Uygulamasının Ders Planı	80
Tablo 3.3. Hafta Uygulamasının Ders Planı	86
Tablo 4.4. Hafta Uygulamasının Ders Planı	92
Tablo 5.5. Hafta Uygulamasının Ders Planı	98
Tablo 6.6. Ve 7. Hafta Uygulamasının Ders Planı.....	104
Tablo 7.8. Hafta Uygulamasının Ders Planı	110
Tablo 8.9. Ve 10. Hafta Uygulamasının Ders Planı.....	120

1. GİRİŞ

Giriş başlığı altında toplanan bölümde; araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar (varsayımlar), kapsam ve sınırlılıklar alt başlıklı bölümlere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sanat, bir sezgi olayı, bir düzenlemedir. Ayrıca sanat, iç ve dış fark etmeksizin her türlü baskı veya etkinin (toplumsal-ruhsal ideal ve değerlerin) en iyi yol yordamıyla ortaya çıkardığı, estetik nitelikleri bünyesinde barındıran özgün bir ürün olma özelliğini taşımaktadır (Artut, 2009). Ayrıca görsel sanatlar diğer iletişim modelleriyle aktarılması güç olan eşsiz, benzersiz bilginin ve hayatın görsel özelliklerinin anlaşılmasına yardımcı olur. Sanatsal uygulama, yaşantılar ve deneyimler kişiyi bu özelliklere, duygulara ve algılara dikkat vermeye zorlar ve böylece kişi, bu tür edinilen bilgilerle kendine özgü dünyalar geliştirir. Dolayısıyla kişi bilir ve anlar hale gelir. Başvurduğumuz kaynakların çerçevesi genişler. Böylece birer birey olarak; kendimizin ve içinde yaşadığımız dünyamız ve sanat alanı hakkında çok şey bilir hale geliriz (Özsoy, 2007:48).

Sanatla bağdaştırılan en değerli özellik anlatımdır. Bireyin kendine has içgörü, imge, duygu ve düşüncelerini sanat yordamıyla görselleştirilir. Sanatsal anlatım yolunu, bu yolu başarılı bir şekilde kullanmayı öğrenen birey, bununla birlikte bu dilin sağladığı faydayla geçmişteki ve günümüzdeki sanat eserlerinin değer yargısına ulaşabilir. Birey görmüş olduğu sanat eserlerini niteliksel bakımdan ayırmasa hale gelir. Sanatın bireye kazandırmış olduğu niteliksel zenginlik sayesinde, her eser incelemede değerlerle düşünme gücü gelişim gösterir (Kırıçoğlu, 2005). Böylece sanat eğitimi kişiyi, yalnız duyu ve duygular açısından zenginleştirmekle yetinmez; ona zamanın değişimi içerisinde yaşadığı topluma hatta tüm dünyaya uyum sağlayabileceği bir yapıyı kazandırır. Diğer açıdan bu disiplin bireyi, bağlı olduğu toplumunda kendi kültür-sanat değerlerine sahip çıkan, evrensel değerlerini koruyan ve paylaşan bir bilinçle donatır. Bunun sonucunda bireyde uluslararası etkileşime olanak da sağlar. Ek olarak sanat eğitimi, farklı disiplinlerle kıyaslandığında kişinin gelişim sürecine yön veren, hızlandıran, güçlendiren bir rolü üstlendiği görülür. Bu yolla bireyin estetik ve yaratıcı gelişimi hedeflenir (Gel, 1993). Okullardaki sanat

eğimiyle öğrencilere, estetik, sanatsal ve deneyimlenebilen bilgileri belli bir sistem içerisinde kazandırılan bir disiplin alanı sağlamaktadır. Artık sanat; tarihiyle, ürünleriyle, eleştiri ve estetiğiyle öğrenilen ve öğretilen bir ders olma konumundadır (Kırıçoğlu, 1993).

Özsoy'a göre; Sanat alanındaki tek amaç öğrencilerin psikomotor gelişimlerine katkıda bulunmak olamamalıdır. Aksine öğrencilerin alanda uygulama yapmalarının birçok yolları bulunabilir. Özellikle de öğrencilere görsel not alma yöntemleri öğretilmeli, birer eskiz defteri tutturulmalıdır. Bu yöntem ve uygulamalar onlara fayda sağlayabilir. Temel konular ve neredeyse her konuda öğrencilere sunulacak olan uygulamalar daha önceden öğrencilere bahsedilebilir. Böylelikle öğrenciler, bir sonraki dersin uygulamasına hazırlanmak için vakte sahip olmuş olurlar. Sanat eğitimde uygulama alanı, bilgiyi temel alarak gelişmelidir (Aykut, 2006).

İçinde yaşadığımız dünyayı sadece görme, duyma, dokunma, tatma, koklama gibi temel duyularımız aracılığıyla biliyoruz. Sanatsal deneyim ve uygulamalar; duyarlılık ve ilgiyi seviyelerimizi arttırmaktadır. Çünkü kişi sanatı yaratmak ya da anlamlandırıp takdir etmek için özel olanın niçin özel olduğuyla ilgilenmek zorunluluğunu taşımaktadır. Bir nesnenin çizimini yapmanın anlamı nesneyi detaylı bir biçimde incelemek, onu çok farklı koşullarda izleyip gözlemek; örüntü, ritim, sıra, denge ve çeşitliliğin yanı sıra, çizgi, şekil, doku ve renk gibi sanatsal düzenleme öğelerini görmektir. Yıllarca evlerimizin kapılarına gelişigüzel bakmışızdır. Ama ne zaman ki kapıların bir desenini yapmak isteriz, işte o zaman onu gerçekten görmeye başlarız. Sanatsal anlatım bir bütüncül duyarlılık algısının en güçlüsünü sağlar (Özsoy, 2007:47).

Rönesans'tan günümüze desen; genel olarak sanatçıların asıl yapıt için ön hazırlıklar yapmak amacıyla oluşturdukları eskiz, etüt çalışmalarıdır. Sanatçıların bireysel üslubunu ön plana çıkaran bu desenler; asıl yapıtta yer alacak figürlerin, nesnelerin ayrıntılı gözlem ve incelemeleri yoluyla yapılan çeşitli araştırmalardır. Günümüze kadar yapılmış olan desen örneklerinin artık bir resmin ön çalışması olmaktan çıkıp kendisinin bir sanat eseri niteliği taşıdığını göstermektedir (Etike, 2001).

Sanat eğitiminin başlıca amacı öğrencilere çalışma disiplini kazandırmaktır. Ayrıca bu eğitim ile öğrencilere görme biçimleri öğretilmeli, yeni olgu ve sentez çözümlemelerine ulaşabilme gücü kazandırılmalıdır. Bu eğitim ile yapılan çeşitli uygulama sonucunda; öğrencilerin sorumluluk bilinci artmış, kendi fikir üretme gücü yüksek, yaratıcılık gücü fazla, fikir alışverişi yapabilen, etrafındaki olaylara farklı bakış açısıyla bakabilen, problem çözebilen bireyler yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Okuldaki görsel sanatlar eğitiminin amacı, öğrencilerin bir sanatçı yetkinliğine sahip olması değil; bir izleyici-üretici olarak ciddi birer sanat tüketicisi ve sanat kültürüne sahip bireyler olması için bir araçtır. Bireyin sanat aracılığıyla kendini kanıtlamasına, kendi kimliğini bulmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca sanatsal etkinlikler bireyin özgür düşünebilme, yansız karar verebilme yeteneğini geliştirmeyi amaçlar. Ön eskiz çalışma taslaklarında ana unsur çizgidir. Çizgi görüleni değil, görsel algıyı yorumlama biçimidir. Ayrıca kompozisyon hazırlama, oran-orantı, kâğıda yerleştirme, perspektif, biçim ve form konularını kavramada natürmort çizimleri öğrencilere yardımcı olacaktır.

Sanata ve sanat eğitiminin gerekliliğine bu bakış; sanat tarihinde yer edinen bütün usta sanatçılar kabul görmüş eserlerinin yolculuğuna bazen bir bazen ise birden fazla ön eskiz-etüt çalışmalarıyla başlamışlardır. Bu verimli etkin süreç günümüz sanat eğitiminde bizlere yol gösterici olmuştur. Bu doğrultuda, sanat eğitimi alan öğrencilerin görsel sanatlar dersinde sanatçıların eserlerini, kullandıkları tekniği, yöntemlerini, ön eskiz kullanma biçimlerini, çeşitli etüt çalışmalarını, inceleyerek sanatsal çalışmalarında yansıtarak gelişim sağlamaları mümkündür.

Gözlemlerini, düşüncelerini anladığı şekilde görsel kayıt altına alan ön eskiz çizimler, geçmişten günümüze sanatsal anlamda bireyin kendini ifade etme biçimidir. Resim ve el işleri aracılığıyla yaratıcı eser üretme arzusu, bireyin el ve göz koordinasyonu becerisini geliştirerek sanat eserlerini daha iyi anlamasına ve daha iyi eserler üretmesine fayda sağlayacaktır. Herhangi bir olgunun, nesnenin, düşüncenin veya kavramın yalın bir hal ile çizgisel anlatımla betimlenmesi, ön eskiz çalışma prensibinin oluşum süreci içerisinde bireye kazandırılmak istenmesi sanatsal etkinliklerini geliştirmeyi amaçlayan bu araştırmanın katkısı hedeflenmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmada problem edinilen cümle: “Görsel sanatlar eğitimi alan 12-14 yaş grubu öğrencilerinin, estetik algısının ve gözlemlerinin sanatsal yaratım sürecinde üç boyutlu nesnelerin iki boyutlu düzlem üzerine yansıtma becerilerini edinmede ön eskiz oluşturma disiplininin çalışmalarına katkısı nedir?”

1.3. Alt Problemler

“Ön eskiz çalışma prensibinin 12-14 yaş grubu öğrencilerinin çalışmalarına katkısı” başlıklı bu araştırmada aşağıda yer alan alt problemlere yanıt aranmaktadır:

Ortaokul 12-14 yaş grubu öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimi dersinde;

- Desenin elemanları ön planda tutularak ön eskiz çalışma prensibini kazanma, disiplinli bir yol izleme ve doğru bir kompozisyon oluşturma süreci nasıl oluşmalıdır?
- Ön eskiz oluşturma disiplininin bilincini kazanma, önemini kavrama, sanat tarihinde yer alan seçkin ustaların ön eskiz çalışma süreçlerine ilişkin yolculuğun önemini kavrama ve bu alana ilişkin bilgi girdilerinin öğrenciye katkıları nelerdir?
- Öğrencilerinde sınırsız verimli hayal gücü düşünme kapasitesini zorlayışı ve el-göz koordinasyonunu biçimlendirme ve geliştirme sürecine katkısı bakımından aktarımı ve uygulanması nasıl oluşmalıdır?
- Sanat eğitimi sürecinde öğrencinin resimde yapısal bütünlük, biçim-form, ritim, denge, hareket, ışık-gölge, derinlik ve dokuyu resmetmeyi hedeflediği objenin dışına çıkmadan ifade etme biçim aşamaları nelerdir?
- Sanatsal yaratım sürecinde, öğrencilerinin özgün imgenin görsel sanatlar dersi eğitiminde çocuğun gelişim evreleri açısından yeri ve önemi nedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın asıl amacı, 12-14 yaş grubu öğrencilerin görüleni algılama becerisini belli aşamalardan geçirip içselleştirerek tekrar iki boyutlu düzlem üzerinde yeniden yordama kabiliyetinin gelişmesinde ön eskiz çalışma sürecinin katkılarının vurgulanması hedeflenmektedir. Ayrıca, öğrencinin bu çalışma bilincini erken yaşta

kimlik edinmesini isteme ve görsel sanatlar eğitimi dersinde ön eskiz uygulamaların daha etkin bir şekilde yer verilmesine olanak sağlaması hedeflenmektedir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Sanatsal çalışmaların başlangıç aşamasında başlıca temel kriterler yer almaktadır. Öğrenci sanatsal çalışmalarına başlarken bu başlıca unsurlardan faydalanıp duygu ve düşüncelerini açık uçlu yolla ifade etmeli, bu tutumunda tutarlılık ve süreklilik kazanmalıdır. Bu araştırmanın sanat eğitiminde görsel sanatlar dersinin mevcut disiplinler dışı boş zaman uğraşı olarak düşünülen konumunun değişimine uğraması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada yer alan 12-14 yaş grubu öğrencilerinin desenin elemanlarını temel alan aşamalı çalışmalar yöntemleriyle, öğrencilere prensip sahibi birer sanatçı-üretici kimliğinin kazandırılması istenmektedir.

Bireyin sanatsal yaratım sürecinde; sanat ve estetik anlamdaki gelişimi, sanatta öğrenme ve yaratıcılık eğitimi, bireye desen elemanları ile ön eskiz prensibi edinimi kazandırılmasının sanat öğretiminin araştırma konuları açısından önemli bir yere sahiptir. Öğrenci sanatsal çalışmalarına başlarken modellediği görsel nesnelerin çiziminde dinamik-kinetik etkiler yakalamak amacıyla araştırmacı tutum ve davranışlar sergilemesi daha doğru bir sonuç almasına olanak sağlar. Bu sebeplerden ötürü 7. Sınıf görsel sanatlar müfredat programında bir süreç olarak yer alan ön eskiz oluşturma, eskiz defteri bulundurma “G.7.1.1¹ Görsel sanat çalışmalarını oluşturmak için araştırmaya dayalı uygulama sürecinin basamaklarını eskiz defterinde gösterir.” içerikli bilgisinin öğrenciye kazandırılması ve sanatsal çalışmalarının temelini oluşturmaları açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca bu sanatsal ve sosyal etkinlik sayesinde eğitim girdisi başarıyla sağlanan çocuklarda daha verimli sonuçların elde edileceği temenni edilip, okullardaki sanat eğitiminin etkin rolünün ön plana çıkarılması istenmektedir. Ve nihayetinde araştırmanın önderliğinde elde edilen bilgi girdilerinin sonucunda, araştırma grubundaki öğrencilerin bu alanda daha birikimli bireyler olması başlıca hedeflerden biridir. Bu bağlamda yapılacak olan çalışma; zamanı, çalışma grubu, yeri ve uygulama biçimiyle kendiliğinden bir özgünlük arz etmektedir.

¹ Sınıf Defterim Uygulaması Görsel Sanatlar 7. Sınıf Yıllık planı 3 ve 4. hafta konusunun kodu

1.6. Sayıtlar (Varsayımlar)

Bu araştırmadaki sayıtlar:

- Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin, yeteri derecede ince kas motor becerisine sahip olduğu varsayılmaktadır.
- Öğrencilerin uygulamadaki ölçeklere samimi cevaplar verdiği ve uygulamaya gönüllü olarak katıldıkları varsayılmaktadır.
- Veri toplama araçlarının, araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan kaynakların, konuyu açıklayacak nitelikte olduğu varsayılmaktadır.
- Örneklem evreninin temsil edici nitelik taşıdığı varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan kaynakların, araştırma kapsamında yer alan konuları açıklayacak niteliklere sahip oldukları varsayılmaktadır.
- Çalışmada kullanılan görsel materyallerin yeterli olduğu varsayılmaktadır.
- Fiziksel ortamın, uygulama yapılan bütün sınıflarda aynı olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmada konu, çalışma grubuna yalın sade bir dil ile ve anlaşılır bir biçimde anlatıldığı varsayılmaktadır.

1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

- Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ortaöğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin Görsel Sanatlar derslerinde görmekte oldukları sanat eğitimini kapsamaktadır.
- Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan eğitim programı, ön eskizin tanımı, kullanımı, desenin elemanları ile ön eskiz oluşturma, öğrencilere çizdirilmek üzere sınıf içinde oluşturulup süreç boyunca bulundurulan bir natürmort kompozisyonu ile sınırlıdır.
- Araştırma öğrencilerin eğitime yönelik uygulamaları, 2019-2020

eğitim öğretim yılı Bahar dönemi ile sınırlıdır.

- Araştırma grubu, Kazım Karabekir İmam Hatip Ortaokulu **7. sınıfta** (12-14 yaş grubu) eğitim görmekte olan gönüllü yirmi öğrenci ile sınırlıdır.

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1. Ön Eskiz Nedir?

Desende algılamayı ve kavramayı hızlandırmak, anlık gözlemleri çizgisel anlatıma dönüştürebilmek, çizgiyi ve anlatımı yormadan, canlı ve dinamik olarak ortaya koyabilmek için kısa süreli çalışmalar gerçekleştirilir. Bu çalışmalara desende kroki, taslak, eskiz, etüt gibi çeşitli adlar verilmiştir (Pekmezci, 2003:111). Çizgisel anlatıma yardımcı olacak birkaç çizgi çeşitleri vardır. Bunlar; araştırma çizgileri, kontür çizgileri, mekanik ve teknik çizgiler, lekese çizgiler, tonal çizgi, tarama çizgileri, yazısal çizgiler, karalama çizgileri vb. leridir.

Kroki ve eskiz çalışmaları hızlı algılamayı ve hızlı anlatmayı amaçlar. Her başarılı kroki ve eskiz çalışması bağımsız birer eser niteliğindedir. Bu çalışmalarda genel anlamda bütünü ve geneli anlamayı anlatmayı amaçladığı gibi sadece bir ayrıntı ile özel olarak ilgilenmeyi de amaçlayabilir. Bu çalışmalar genel olarak planlamanın ve düzenlemelerin en hızlı şekilde görselleşmesi ve somutlaşmasını sağlar. Taslak da en geniş kapsamlı bir çalışmanın ön hazırlıkları, başlangıç aşamasını göstermektedir. Büyük projelerin, iddialı çalışmaların çeşitli tasarım aşamalarının tespiti ve ön uygulamalarıdır (Pekmezci, 2003:111).

Eskiz: Bir desenin veya projenin, bütünü ya da yapının başlıca bölümlerini belirten ilk çizgilere eskiz denir (Şahin, 2006:363). Bir tasarımın ya da planın bütün hat ve özelliklerini gösteren genel çizimlerdir (Keser, 2009:118).

Etüt: Resimde herhangi bir konuda derinlemesine, ayrıntılı araştırma yapma ve incelemelerin çizim ve boyama çalışmalarını kapsamaktadır (Şahin, 2006:363).

Taslak: Asıl esere hazırlık olması için planlanan, tasarlanan genel ön çalışmaların tümüne taslak denilebilir (Pekmezci, 2003:173).

Bu tür çalışmalarda; her çeşit kalem türü, ispirtolu kalem, rapido kalem, kömür kalem, pastel boya, fırça, çini mürekkebi, lavi vb. malzemeler kullanılarak gerçekleştirilir. Malzemeler sadece bir araç özelliği gösterir. Malzeme ne olursa olsun

ne olduğuna bakılmaksızın göz, beyin ve el üçgeninin hızlı bir şekilde kavrayıp hızlı bir şekilde karar verip bu yolla görsel anlatımı sağması asıl amaçtır. Bu tür çalışmalar doğal, dinamik, heyecanlı içten tavırları ve özgür eserlerin ortaya çıkmasını sağlar (Pekmezci, 2003:111).

Resimde anlatım çok iyi desen bilmeyi gerektirir, eğer desen doğru bir biçimde dile getirilmezse, resim de başarılı sayılamaz. En uç derecedeki kesinliğe sadece çok iyi bir desen bilgisi edinmekle ulaşılabilir. Üzerinizde hep küçük bir defter olsun; ilginizi çeken nesneleri tam olarak belirtebilecek zamanınız olmasa bile kaleminiz ile hemen çizivermelisiniz (Ingers, 1870:17-18).

2.2. Ön Eskiz Kullanımı

Sanat eseri niteliği taşıyan çalışmalarda, tasarımlarda, projelerde oluşturulması planlanan ve yapının son aşamasına neredeyse yakın olan ön hazırlık çalışmaları eskiz diye adlandırılmaktadır. Bahsedilen eskiz çalışmaları taslak çalışmalardan daha geniş bir kapsamın aşamalarını belirtir. Diğer bir deyiş ile eskiz, bir resme başlamadan önce yapacaklarını tasarlamak, planlamak, taslak, ön çalışma anlamına gelmektedir. Eskiz çalışmalarında malzeme kısıtlaması yoktur her türlü malzeme kullanılabilir. Eskiz çalışması; öğrencinin isteğine bağlı olarak eskiz defterinde, pelür kâğıdında, kolajda veya dijital ortamda uygulanabilir (Taşören vd., 2018:114). Sanatçı eserine başlamadan önce zihninin derinliklerindeki bir yansıması olarak ön eskiz, taslak ve etüt çalışmalarını ortaya koyar. Karalamalar, krokiler, daha detaylı çizimler halinde yapısal olarak eserin başlangıcını yapmış olur. Bunlar anlık, heyecanlı, dinamik çizimler de olabilir. Hızlıca tasarım yapma, nesneleri seçme ve yerleştirme kurguyu oluşturma, şekilleri belirleme, atmosferi yakalama, basite indirgeme ve çözümleme yapma imkânı sağlar. Ayrıca bu eskiz çalışmaları bitmiş bir eser hatta bir şaheser olarak da görülebilir.

Taslaktan başlayıp esere giden süreç bize oluşumun güçlüğüne anlatmaktadır. Taslağı bir eser olarak değerlendirmeyiz aksine o, bizler için esere giden yolun başlangıç noktasıdır. Hatta her bir taslak çalışmasının asıl eserden daha güzel olabilme ihtimali de vardır. Ek olarak her bir sanat eseri aslında biraz dahi olsa taslağın yapısal izlenimi yansıtmaktadır. Ve de her sanat eseri aslında taslakla, başlangıcının ve son halinin izlerini yer edinir. Bu bağlamda her bir sanat eseri için tam anlamıyla bu eser

bitmiştir diyemeyiz. Bahsi geçen bu izler bizlere sanat yapıtının yapaylığından haber verirler. Bu izler, bizlere yapaylığı göstermesine rağmen bizlere bu yapaylığı iletmezler. Aksine, eskizlerdeki bu ham görünürlük hali bazı zamanlar bizde derin dolgunluk hissini verebilir (Timuçin, 2013:24).

2.3. Belirli Sanatçıların Ön Eskiz Kullanımı

Sanat tarihi konularının içerisinde yer verilen kaynakların birçoğu betimsel olaylara, fotoğraflarla temellendirilerek yansıtılmak istenmektedir. Öğrenciler sanat tarihi eğitimi alırken bahsi geçen bu konularla bağlantı kurarlar. Bu bağlamda sosyal olay ve problemlerin anlaşılıp çözümlenmesinde görsel materyal ve imgelerin önemi oldukça fazladır. Sanat tarihi genel anlamda farklı kültürlerin tarih boyunca özellik, yapıt, inanç ve değerlerini anlamlandırabilmemizde etkili olmuştur. Ayrıca farklı kültürlerin var olma sebeplerini birçok sosyal alan içerisinde çeşitli bakış açılarıyla anlamlandırıp öğrenmemize yardımcı olur (Aykut, 2006;2:39). Sanatçının görevine gelirse, o beraber yaşadığı insanlara, yaşanan olayların aslını açıklamalı, tarihsel-toplumsal gelişmelerin gerekliliğini ve kurallarını anlatmalı, insan-doğa ve insan-toplum arasındaki ilişkilere dayanan problemleri çözüme kavuşturmalıdır (Fischer, 2005:42).

Eskizler ise sanatçıların her zaman doğal ve içten tavırlarını yansıtan notları, anı izleri olma özelliğini taşımışlardır. Eskizler, Rönesans sanatçılarının atölye geleneği içinde önem verdikleri ve sanatçı eğitiminin temeli saydıkları desen eğitiminin bir parçasıdır. Eskizler etüt öncesi yapılan, küçük veya büyük boyutlu hazırlık çalışmalarıdır (Pekmezci, 2003:111). Bu dönemde sanatçılar imza niteliği taşıyan kısa süreli betimlemelere önem vermişlerdir. Sanatçıların ustaca becerilerini göz önüne seren bu anlık tasarım, çözümlemelerini, araştırmalarını, gözlem ve incelemelerini yansıttıkları çizimlerini düzenli bir şekilde tutmaya özen göstermişlerdir. Ön eskiz ve Sinopia² çalışmaları, geçmişte ve günümüzde en değerli yapıtların başında yer alırlar. Sanatçıların herhangi bir konunun başlangıcı için çalıştıkları bu tür çalışmalar; planlanan, tasarlanan, düşünülen sanat yapıtının (resim, heykel, mimari bir yapıt vb.) ilk aşamasını belirttiğinden önemli bir konuma sahiptir (Genç, 1998:54).

² Sinopia: Canlı kırmızimsı, turuncumsu bir dünya pigmentidir. Rönesans Döneminde Fresk çalışmaların hazırlık çizimlerinde kullanılırdı. Erişim: <https://en.wikipedia.org/wiki/Sinopia> (17.07.2020)

Birçok sanatçı yapmış oldukları araştırma, incelme, gözlemlerini eskizlerle, taslaklarla ya da çizimlerle yansıtmayı normal bir alışkanlık olarak görmüşlerdir. Albert Dürer'in yaptığı baskılar ya da Da Vinci'nin titizlikle çalıştığı anatomik çizimler, bitki etütleri, karakter analizi temelli portre çalışmaları ve diğer tüm sanat yapıtlarının esasında desene verilen değerin ve bu desendeki başarılı sonucun olduğu kesindir. Tarih boyunca birçok sanatçının bu çalışmalara verdiği değer ve önem oldukça fazladır. Bu bağlamda, bazı sanatçıların desene verdikleri önemi vurgulamak için birkaç örnek verilebilir. Leonardo da Vinci'nin bilinen toplam notları 11.000 sayfa tutmaktadır. Günümüzde koleksiyonun 6.000 sayfasının hala varlığını koruduğunu biliyoruz. Çizim, not ve desenlerini bir araya topladığı Codex Atlanticus adlı eseri ise toplam 1119 sayfadan oluşmaktadır. Paris'teki Ulusal Kütüphane, Edgar Degas'nın 500'den fazla deseninin içinde bulunduğu 38 desen/çizim defterini topladı. Sanat tarihine Rembrandt van Rijn 1500 ve Paul Cézanne'ın ise 1200'ün üzerinde desenini bıraktığı bilinmektedir. Sanatçılar için daha da çeşitli birçok örnek verilebilir (Pekmezci, 2003:10).

Sandro Botticelli (1445-1510)

Erken Rönesans Dönemi sanatında önemli bir yeri olan İtalyan sanatçı Botticelli'nin resimleri, genel olarak şiirsel bir anlatım sergileyen duygulu, uçucu ve coşkulu figürleriyle lirik bir yapıya sahiptir. Sanatçının desene verdiği önemle ön plana çıkan çizgisel anlatımı ve ritim duygusu, resimsel mekân kaygılarını da ikinci planda bırakmıştır. Mitolojik konuları ağırlıklı olarak resimlerinde işleyen sanatçının, figür-mekân ilişkileri ve biçim-içerik ilişkilerinin üzerinde durduğunu göstermektedir. Özellikle kadın figürleriyle oluşan hafiflik ve incelik duygusunu, belli oranlarda bozulmalar, yumuşak hacimler ve çizgisel ritimle yarattığı dekoratif etkilerle desteklemiştir. Kompozisyonlarında kadın figürlerinin duruşlarından kaynaklanan zarafet, naiflik aynı zamanda onların ince uzun bedenlerinin yorumuyla oluşan zariflikle birleşerek hareketlilik duygusunu güçlendirir (Varlık Şentürk, 2016:185).

Şekil 2.1 İlkbahar Çalışması için eskizler, kağıt üzeri kalem ve tebeşir, 22 x 14 cm (sol), Uffizi Galerisi, Floransa İtalya (sol), British Müzesi, Londra, İngiltere (sağ)

Rönesans resim sanatının gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Resimlerindeki figürler coşkuludur. Zarafet duygusu, eserlerine şiirsel bir hava verir. Eserlerinde ince uzun bedenli, uzun boylu ve güzel kadın figürleri görülür. Sanatçının çizgileri her zaman canlı, hareketli ve coşkulu olmuştur (İbrahimgil, 2017:105). Botticelli alışılmadık derecede iyi bir çizim uzmanıydı, ölümünden bir süre sonra sanatçılar onun çizimlerini arar oldular (Vasari, 2013:197).

O dönemlerde ustaların atölyelerinde zanaat öğrenmesi umuduyla küçük yaştan itibaren çıraklar yetiştiriliyordu. Usta sanatçılar, belli bir ders disiplini olarak deseni atölyelerinde uygulatıyor ve çok önem veriyorlardı. Öğrenciler, Hümanizmin etkisiyle doğadaki en üstün varlığın yani yaratılmış olan insanın ideal formuna, anatomisine değer veriyorlardı. Güzel bir insan modelini en gerçekçi bir biçimde resmetmeye çalışıyor ve canlı modellerden çalışmalar yapıyorlardı.

Şekil 2.2 La Primavera (İlkbahar), yak. 1477-82, ahşap üzerine tempera, 203 x 314 cm, Uffizi Sanat Galerisi, Floransa

Uffizi Galeri'sinde sergilenen bu eser, Botticelli'nin kendine has, ölçülü ve kafiyeli bir şekilde yansıtma özellikleri gösteren biçim tasvirini ortaya koymaktadır. Burada sanatçı iki farklı mitolojik öyküyü tek görüntüde birleştirerek bu resmi açık kompozisyon şeklinde tasarlamıştır. Özellikle çalışmanın üst orta kısımda yer alan Eros tasviri ve sağ taraftaki kenardan çalışmaya dâhil olan Zephyrus figürü, bahsedilen açık kompozisyon tasarımını destekleyen elemanlardır. Sanatçının eserlerinin genelinde görülen güçlü çizgisel yapıyla kurulmuş zarif figür yorumu ve dengeli renk uyumu, seçtiği konular ve veriliş tarzıyla her zaman bir bütünlük oluşturur (Varlık Şentürk, 2016:58).

Kesin bir şekilde yorumlanamayan bir çalışma, buna rağmen yorumlar arasında en ikna edici olan ise Aby Warburg'un (1866-1929) yorumudur. Ona göre bu eserde sanatçı; eski dönem ozanlarının ve Angelo Poliziano'nun yazdığı şiirlerde sıkça bahsedilen, Aphrodite'nin yaşamış olduğu dünyayı tasvir etmiştir. En sağdaki figür rüzgâr tanrısı olarak bilinen Zephros, burada çiçek tanrıçası Florayı izlerken resmedilmiş. Rüzgâr tanrısı Zephyros'un önce elde etmeye çalışarak kovaladığı daha sonra da emeline ulaştığı Flora'yı, bahar vaktine dönüştürerek çiçekler içinde tasvir etmiştir. Çalışmanın orta kısmında Humanitas'ı temsil eden Aphrodite resmedilmiş.

Orta ve en üst kısımda elinde aşk okuyla Eros, orta kısımdan daha sola doğru Üç güzelleri tasvir eden figürler yer almaktadır. Resmin en sol kısmında iki yılan sanlı değneğini elinde tutan Hermes'e yer verilmiştir (Cömert, 2010:45).

Leonardo da Vinci (1452-1519)

Yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans hareketinin başlamasıyla birlikte sanatçılar yepyeni bir düşüncenin farkına varırlar. Artık sanat, yalnızca kutsal öyküleri dinsel olayların tasvirlerini anlatmaya yarayan bir araç değil, aynı zamanda gerçek dünyanın bir parçasını da yaratabilecek bir eylem haline gelmiştir. Gerçek dünyayı gerçekçi bir anlayışla anlatmak da yalnızca anatomi ve perspektifle olasıdır. Bu dönem deseninin temel karakteri de bu izleri taşımaktadır. Bilimsel perspektif kurallarını en iyi şekilde bilmek ve güzel bir insan vücudunu gerçeğe en yakın biçimde resimleyecek anatomi bilgisine sahip olmak, bu dönemin ressam ve çizerlerinin tek amacı haline gelmiştir (Eti, 2001:196).

Doğayı kendine rol model alan ve Rönesans dönemine damga vuran ressam Leonardo, San Donato a Scopeto Kilisesi'nin keşişleri tarafından 1481'de Müneccim Kralların Tapınması'nı betimlemesi için bir altar panosu siparişi alır. Genç ve yaratıcı bir sanatçı olan Leonardo, geleneksel dini bir sahneyi farklı bir biçimde tasvir etmiştir. Ayrıca sanatçı figür olarak kendi portresini de çalışmaya dâhil etmiştir. Ne yazık ki Leonardo resmi tamamlayamadan Milano'ya gitmek zorunda kalmıştır (Ormiston, 2013). Yarım kalmış olduğu bilinen bu eserin günümüzde bir şaheser olarak kabul gördüğü bilinmektedir.

Şekil 2.3 Müneccim Kralların Tapınması için at tasviri, 1481-82, mürekkep üzerine metal uçlu kalem ve tebeşir, Uffizi Galerisi, Floransa, İtalya

Kâğıdın eskiye nazaran daha kolay bulunup erişebilir olması artık sanatçıların bir çalışmaya başlamadan önce taslaklar çizerek araştırmalar yaparak oluşturacakları kompozisyonları çok daha detaylı bir biçimde düşünebilmelerine olanak sağlıyordu. Leonardo, insan vücudunun ve insan başının orantılarını ölçmek ya da bir atın oranlarını çözümlmek için çizimlerden yararlandı. Buradaki çizimde de sanatçı, sipariş aldığı Müneccim Kralların Tapınması adlı tablosunda kullanmayı planladığı mimari unsurların doğrusal perspektif yapısını dikkatli bir biçimde belirledi. Bu aşamada arka planı birbirine bağlayan unsur olarak mimari yapıyı görmüş ve özellikle sağ tarafta, daha sonraki tamamlanmamış panelde görülenden çok daha fazla klasik mimari ögesi kullanmıştır. Leonardo, panelde çalışmaya başladığında perspektif kaçış noktasını arka planda yer alan ağaç gövdesinin arkasına gizleyecek ve çizimdeki eğimli büyük çatıya yer vermeyecektir. Çalışmasında mimari yapıyı daha farklı, daha garip, daha harabeye benzer biçimde yansıtacak ve görünen merdivenleri birbirlerine doğru yaklaştıracaktır (Emison, 2017:52).

Şekil 2.4 Müneccim Kralların Tapınması için çeşitli figür çalışmaları, 1481, kâğıt üzerine mürekkep ve metal uçlu kalem, Louvre Müzesi, Fransa

Sanatçıya göre tarihte yer almış grup figürlerini çalışırken, perspektif kurallarına dikkat edilmeli varlıkların parça ve hatları iyice öğrenilmelidir. Sanatçı gözlem yaparken sıklıkla notlar almalı, sürekli olarak dolaşmalı, kavga edip, atışan, tartışan, gülen farklı duygu değişimlerini yaşayan insanları incelemelidir. Bu insanların hareketini, davranış biçimlerini yaşamış oldukları yaşam koşulları içerisinde inceleyip araştırmalıdır. Çeşitli hareket halindeki figürler kadar bu figürleri inceleyen izleyen ya da tartışmalara dâhil olan insanların da sergiledikleri duruş biçimleri de önemli bir yere sahiptir (Da Vinci, 2010:21). Çizimlerinde ve resimlerinde yaşayan, nefes alan, hareket eden ve duygularına ifade veren figürler yaratmayı amaçlamıştır. Çizim ve notlarında yer alan; el, kaslar, kemik yapısı, sinir sistemi, hayvanlardan yola çıkarak, özellikle kalp damar incelemeleri insan bedeninin arkasındaki duygusal-ruhani işleyişi merak etmiş ve irdlemiştir. Bu tür anlayışların gücünü donanan Leonardo, sanat eserlerinde doğanın hayal gücüyle yeniden yaratımı için çalışmıştır. Bu düşünce yapısına sahip olan Leonardo, 1489 ve 1515 yılları arasında insan bedeninin anatomisini bizzat insan bedenlerinden (canlı, cansız-kadavra) incelemeler araştırmalar yapmış, sayısız çizimler, eskizler ve bu etütlerini açıklamalarıyla da desteklemiştir.

Leonardo'nun yazdığı her şey gözlemlerine ve hayalinde yarattıklarının görselleştirilmesine dayanıyordu. Notlarına baktığımızda ise iki özellik kendini göstermektedir. Bu özelliklerden biri yazıyı tersten yazmış olması, diğeri ise yazılı sözle çizili resim arasında bağlantı kurmuş olmasıdır. Yazılarında etkileyici ve açık bir anlatım sağlamaya özen göstermiş olduğu açıkça görülmektedir. Leonardo'nun not defterlerinde ağırlık yazılarından çok çizimlerindeydi; yazılanı açıklamak için çizimi kullanmamış aksine o, yazıyı çizimi tamamlayacak bir biçimde kullanmıştır. Böylece Leonardo, bilimsel çizimin de öncüsü sayılmıştır (Da Vinci, 2018:11-12).

Şekil 2.5 Münecim Kralların Tapınması için çeşitli figür çalışmaları, 1481, kâğıt üzerine mürekkep ve metal uçlu kalem, Louvre Müzesi, Fransa

Münecim Kralların Tapınması için metal kalem üzerine kalem (kömür veya kurşun) ve mürekkeple yaptığı eskizler Leonardo'nun; figürlerin dinamik yapısını herhangi bir anda dondurmak yerine, onların yaşamakta olduğu huşu duygusunu yansıtmaya çalıştığını gösterir. Leonardo, zarif ve akıcı hareketlerindeki anlara odaklanarak, aslında kâğıda aktardığı anın öncesini ve sonrasını da ima etmeyi amaçlar (Emison, 2017:50).

Perspektif ile görünür maddi varlıklar, bilimsel kurallara uygun bir biçimde kâğıt üzerinde gösterilebiliyordu. Ayrıca o dönemde resim yapmak için kullanılan metal

uçlu resim kalemi, tüy kalem, kömür kalem, fırça türleri ve çeşitli malzemeler, perspektifi araştırırken çizim taslakları yapılması sırasında, ek olarak kırmızı tebeşir boya ve pastel boya da eklenmişti (Conti, 1982:24).

Şekil 2.6 Müneccim Kralların Tapınmasının Arka Planı İçin Perspektif Çalışması, 1481, Metal kalem ve lavi üzerine kalem ve mürekkep, 16.5 x 29 cm, Uffizi Galerisi, Floransa, İtalya

Sanatçının bitiremeden Milano'ya gitmek zorunda kaldığı bu eserden, Leonardo'nun resimleme tekniği hakkında birçok bilgiyi öğrenebiliriz. Sanatçının yatay bir pano üzerine oluşturduğu bu çalışmada, zemin için hayvan esaslı tutkalın ve beyaz kireç taşının bileşiminden elde edilen astar kullanılmış. Bu zemin üzerine ise şeffaf özellik gösteren toprak yeşil tonları ve koyu görünen yerler için sepya tonuna yakın bir kahverengi kullanılarak desen çalışılmış. Ek olarak gökyüzünün üzeri ve düzlemin genelinde ton değerlerini etkili bir şekilde kullanmak için hazırlık yaptığını burada görebiliriz. Buna rağmen çalışmanın genelinde ışık alan kısımların, arka fonunun ve kıyafetlerin ince ve de üst üste katmanların oluşturduğu bu kısımların açık ton değerinde görünmesi ise zeminin beyazlığı ve berraklığı sayesinde (Yaşar, 2018:129). Leonardo, bu çalışmasında merkezi kompozisyon düşüncesini resme ilk kez uygulamıştır. Onun bir başka özelliği ise fizyolojik yapılar ile ruhsal yapılar arasında dinamik bir gerilim kurmuş olmasıdır (Gökdoğan ve Yayla, 2012:9-10).

Şekil 2.7 Müneccim Kralların Tapınması, 1481-82, Ahşap Panel üzerine yağlıboya, 246 x 243 cm, Uffuzi Galerisi, Floransa, İtalya

Müneccim kralların tapınması teması, uzun süreden beri ressamalara bir manzarayı büyük kalabalıklar ve türlü nesnelerle doldurma imkânı vermiş olsa da Leonardo'nun çalışmasında alışılmışın dışında bir enerji ve çeşitlilik görülmektedir. Sanatçı, eskizlerini çizmekten büyük keyif aldığı zorlanan ya da gerilmiş insan ve at pozlarını nihayet kullanma fırsatını yakalamıştır. Arka planda karşı karşıya gelen iki atlı buna iyi bir örnek olmuştur. Çalışmada görülen sivri yapraklarla yumuşak yaprakların oluşturduğu zıtlık sanatçının genel olarak tercih ettiği bir unsurdur. Leonardo bu çalışmada çok sayıda farklı figür tipi kullanmıştır. Yüz ifadeleri ve pozlarda aynı oranda çeşitlidir ve figürleri sıra dışı bir enerjiye sahiptir. Figürler fiziksel olarak enerjik olmanın ötesinde zihinsel olarak da canlı görünümündedir. Leonardo'nun kompozisyonu hem hareket içerir hem de kendi içinde çizgi ve ışıklandırmanın uyumlu olduğu bir bütünlük oluşturur (Emison, 2017:48-50).

Leonardo'ya göre, simgesel edim, yeni doğmuş olan Kurtarıcı'yı uzaklardan selamlamaya gelen Müneccim Krallar'ın zihinlerinden geçenleri de elbette dışa vurmalıdır. Sanatçı burada kralların kendini tanıtmaya ve boyun eğme jestlerini çeşitlendirir: Sol köşede dik ve duygusuz duran hatta çocuğa bakmayan gençten, alçakgönüllülükle armağanını uzatmak için dizleri üzerinde öne eğilen yaşlı Kral'a kadar. Ama elbette vurgunun doğru derecesi, yalnızca sanatçının yerine getirmeye çalıştığı gereklerin öngördüğü derecedir. Leonardo, duruş ve hareketin bütünüyle okunabilir kalmasına da büyük bir özen gösterir. Gerçekten de buradaki bu tutumların hiçbirisi, değişen bir devrim halindeyken yakalanmış hareketler değildir; her biri alınıp yaşanan bir an içinde tutulabilir ve bu, Leonardo'nun figürlerde aşırıya kaçan hareketin yol açtığı haklı sınırlamalara gitmemek için, öteki şeylerin yanı sıra açıkça amaçladığı bir şey halindedir (Gombrich, 2015:93-94).

Francesco Parmigianino (1503-1540)

Maniyerist resim anlayışını ünlü temsilcisi haline gelen Parmigianino'nun, uzun boyunlu Madonna'sı bu sanat akımının anlayışına sahip en önemli eserlerden bir tanesidir. Resimde Meryem'in boynu bir kuğu gibi uzanır haldedir, haddinden fazla uzun duran vücudu ve fonksiyonsuz gibi görünen elleriyle Rönesans'ın doğa gözlemine dayalı araştırılmış figürlerinden ne kadar uzaklaştığını açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Böylece bu resimde piramidal figür kompozisyonundan ayrılarak, figürlerin daha fazla dinamik gösterimini ele alan Maniyerizm akımının başlıca tarzı haline gelen duruşlar sergilemektedir. Buradaki figürler, uzuvların bir araya gelerek oluşturduğu bir kompozisyondan meydana gelmekle birlikte bunların bir bütün halinde harekete bağlanması söz konusu değildir. Burada vücut uzuvlarının oranları değişmekte; baş, boya oranla küçülmektedir. Bu eserde sanatçının bu özellikleri rahatlıkla yansıttığı görülebiliyor, figürlerin doğadan yapılmış bir portre niteliği taşımadığı açıkça belirtiliyordu (Turani, 2010:394-5).

Şekil 2.8 Uzun Boyunlu Meryem eskiz, yak. 1535, Kâğıt üzerine kırmızı tebeşir, Sanat Akademisi Galerisi, Venedik, İtalya

Rönesans devri resimlerinin çoğu kaynağını dini konulardan almaktaydılar. Kutsal değerli kimseleri betimleyen tasvir çizimler, dini olayları anlatan öyküler, simgeleşmiş kutsal şölenlerle ilgilenen çalışmalara bu resimlerde büyük bir yer verilirdi, fakat yapılması için en çok isteği toplayan konu Meryem ve İsa idi (Conti, 1982:56-7). Parmigianino çok yönlü bir sanatçıydı; döneminde büyük bir portreci ve İtalya’da gravür sanatına hâkim ilk sanatçılardan biri sayılırdı (Bunchholz vd., 2015: 174).

Şekil 2.9: Uzun boyunlu Meryem, 1534-40, ahşap üzerine yağlıboya panel, 219 x 135 cm, Uffizi Sanat Galerisi, Floransa

Maniyerizm'in tartışma yaratan en ünlü resmi olan Uzun Boyunlu Meryem adlı eseri 16. Yüzyılın ortalarında sanatçıların Rönesans'ın ideallerinden nasıl uzaklaştıklarını açıkça gösteriyor. Parmigianino burada Meryem ve Çocuk İsa'nın

doğal ölçülerin ötesindeki beden oranlarını hazırlık çalışmalarından çok daha güçlü olarak tasvir etmiş. Figürlerin uzuvları fazlasıyla uzun ve ince biçimde resmedilmiş. Meryem'in dikkat çekici narin boynu ise su mermeri solgunluğuyla kusursuz olarak arka plandaki mermeri yansıtır biçimdedir. Sanatçının buradaki zarif kompozisyonu simgesellikle dolu durumda. Çocuk İsa'nın uyuyan bedeni adeta bir haçı andırıyor ve kendini bırakıvermiş pozuyla izleyicilere ölümü çağrıştırıyor (Bunchholz vd., 2015: 175).

Rembrandt Van Rijn (1606-1669)

Işığın ve gölgenin ressamı olarak anılan, portreleri ve baskılarıyla sanat tarihinde önemli bir yer edinen Rembrandt, doğanın görüntüsünü derinlemesine kavrar ve karakterin özünü gözlemle zenginleştirip yakalar. Sanatçı kendine has, kendiyle özleşen daha gerçek, daha inandırıcı hatta özün ta kendisi olan bir boya keşfetti. Bahsedilen bu boya durumunu sanatçının bilhassa portrelerinde görebiliriz. Ayrıca bu boya durumu, sanatçının yaşadığı dönemde ya da daha önceki dönemlerde (yalnızca Goya'da ara sıra birkaç kez fark edilebilir) başka hiçbir sanatçıda görmedik. Basit bir işçiliğe dayanmayan bu durum, sanatçının gözlem ve incelemelerine dayalı fırçayı kullanım yöntemlerine ve boyayı değerlendirmesiyle ilişkilidir. Sanatçıda yaratıcılık içsel durumun, kendi iç dehasının ve içine kapanıklığın etkili yansımasıdır. Bu yansıma durumunun en başarılı örnekleri ise sadece kendine ait portrelerde yer almaktadır. Sanat tarihinde yer edinmiş sanatçıların arasında, ondan daha fazla kendini model olarak kullanıp değerlendiren başka bir sanatçıya rastlayamayız. Kendini yansıttığı her portre çalışması, sanatçının olgunluğunu ve iç doygunluğunu hissettirmektedir. Rembrandt kendine has üslubuyla oluşturduğu portrelerinde; içten bir tasvir tarzını benimsemiş ve böylece izleyiciler bu portrelerde sanatçının ruhsal durumuyla yakınlık kurabilmişlerdir. Resimlerinde daha açık bir dille, resim dilini kullanarak tasvirler yapar ama hikâyeci bir tavrı takınmaz. Renkleri yakalar, ışıklandırır ve en önemlisi, Rembrandt'ın boyası, yüzeyleri resmin belli derinliklerinde tutar ve onların öne ve derine gidişlerini, en etkili biçimde yakalayıp ilerletir (Turani, 2010:476-77).

Şekil 2.10 Şapkalı ve Atkılı Otoportre, 1633, Gravür, 12 x 10.4 cm, Ulusal Sanat Galerisi, Washington

En büyük portre ressamı büyük bir olasılıkla hem kendini yansıtmaya, hem ayrı tutma mekanizmalarını biliyorlardı ve her ikisine hâkim olmayı öğrenmişlerdi. Rembrandt'ın yaşamı boyunca her farklı yaşında; bütün değişimleri ve halleri içinde kendi yüzünü incelemekten hiç vazgeçmemesi elbette bir rastlantı değildir. Ama kendi yüz çizgileriyle bu yoğun ilgilenme, portresini yaptığı kişilerin görünümüne ilişkin görsel bilincini gölgelemekten çok, açıklığa kavuşturuyordu. Rembrandt'ın

portrelerinde olağanüstü bir fizyonomi çeşitliliği vardır, portrelerinden her biri farklı bir karakteri yansıtır. Onun portresini çizdiği kişiler hakkında neredeyse hiçbir şey bilemediğimiz son derece doğrudur. Ama bu portrelerde sanatseverleri ve izleyicileri yakalayan şey, bu portrelerden yayılan yaşam izlenimidir (Gombrich, 2015:134).

Şekil 2.11 Kılıçlı Otoportre, 1634, Gravür, 12.1 x 9.9 cm, Ulusal Sanat Galerisi, Washington

Rembrandt yaşamı boyunca sanatsal gelişiminde; çizimleri, desenleri, çok sevdiği gravürleri önemli bir yere sahipti. Desen bilgisinin gerekliliğini savunuyordu.

Çeşitli nesneleri, kendi portreleri, sipariş üzerine yaptığı portreler, çevresini, bir olayı konu edinen topluluk figür çalışmaları üzerinde yoğun olarak çalışıyordu. Gençlik yıllarından itibaren model olarak kendi portresine yoğunlaştı. Sıkça aynada kendini çalışıyor farklı duruş pozlarındaki hallerini, duygu ve ifadelerini beceriyle yansıtmayı amaçlıyordu. Ayrıca geçmiş yüzyıllardan kostümler giyiniyor farklı aksesuarlar takınıp otoportreler yapıyordu. Işık ve gölgeyi etkili bir biçimde kullanıyor özellikle ışığın içerisinde renk çeşitliliğine önem veriyor ve de serbest fırça darbeleriyle yağlıboyalarını zenginleştiriyordu. Bu da onun duygu ifadelerini çok iyi bir şekilde yakalamasına olanak sağlıyordu.

Rembrandt'ın tablolarında, çizimlerinde yapmış olduğu insan yüzlerinde bizlere daha önce hiçbir yerde görülmemiş; hatta bugüne kadar hiç kimsenin gösteremediği bir şeyler gösterdi, çünkü o yüzlere baktığında bizim gördüğümüzden daha fazlasını görüyordu (Hockney ve Gayford, 2017:208). Rembrandt'ın işlerinde güneyli sanatçıların aksine ışıktan gölgeye geçiş yumuşaktır. Bu resimlerde ışık, koyu altını renklidirler ayrıca onun konularında ışık sanki su içine batırılmış gibi görünmektedir. Aydınlıktan ziyade maddeselliğe hükmeder. Sanatçı Natüralizmi özümsemiştir. Natüralizmin etkisiyle başlangıçta gerçeği arama çabasında asıl güzelliğe, doğallık adına konuyu feda ettiği, ışık ve gölgenin verdiği etkiyle ulaşılabileceğini düşünüyordu (Karavit, 2006:84).

Rembrandt'ın resimlerindeki biçimler, bir ışık kaynağından gelen ışığın etkisi ile yanındaki biçimle veya koyu fon ile yer yer kaynaşmalar gösterir. Biçimlerin sınırları yok denecek kadar belirsizleştiren geçişler mevcuttur. Sınırlardaki çizgilerin erimesiyle resmin yüzeyindeki hareketlenen her nokta lekesel olarak anlam kazanmıştır (Şişman, 2011:195). Rembrandt resimlerinde ve desen çalışmalarında dramatik bir atmosfer yaratmak için ikinci plandaki figür ve detayları gölgenin içine yerleştirmek yoluna gitmiştir. Buna karşılık izleyiciyi etkisi altına alan esas figür ve detaylar yoğun ışık ile vurgulanmıştır (Karasu Gökçe ve Mehmet, 2007:20).

Şekil 2.12 Kadife Şapkalı Rembrandt, Yak. 1634, Gravür, 5.1 x 4.5 cm, Rijkmuseum, Amsterdam

Rembrandt'ın yağlıboya tabloları alışılmışlığın dışındaydı, boyayı oldukça kalın kullanıyordu, fırça darbeleri esnek ve özgürdü, fırçanın tutacak kısmıyla resmin üstünü çiziyordu ve palet bıçağıyla pigmenti yüzeye bolca yayıyordu. Sadece kuraldışı davranmakla kalmıyor, neredeyse her yeni resminde kuralları farklı bir şekilde yıkıyordu. Yüzeyde ne kadar kalın ne kadar düğümlenmiş ne kadar esnek veya cesur olursa olsun boya izlerini, bir şeylerin eşdeğerine dönüştürebiliyordu (Hockney ve Gayford, 2017:209-10).

Şekil 2.13 Otoportre, Yak. 1636-38, Tuval Üzerine Yağlıboya, 63.2 x 50.5 cm, Norton Simon Müzesi, Kaliforniya

Doğrudan izleyiciyle göz göze gelen bu çalışma da diğer otoportre çalışmalarıyla benzerlik gösterir. İzleyiciye doğru yan durmuş Rembrandt'ın sol eli gayet şık ve gösterişli ceketinin içindedir. Döneminde zanaatçı gözüyle bakılan sanatçıların sanatsal ortamlarda statüsünü yükselten işlemeli karakteristik şapkası başarılı bir şekilde yapılmış. Rembrandt'ın bu tablodaki duruş pozı oldukça etkileyicidir (Art İnstıtvte Chicago, 2019). Renkleri, ışık ve gölgeyi etkileyici kullanımı portrelerine

derin duygular katmaktadır. Ayrıca Rembrandt'ın paletinde canlılık ve o yoğun duygu ifadesini gölgelememesi için mavi rengine yer yoktur.

Rembrandt'ın son dönem portre çalışmaları daha evvel yapmış olduğu her şeyi sorgulatması bakımından ün kazanmıştır (Berger, 1999:465). Sanatçının başarıdan başarıya koştuğu ve sanat camiasında çok sevilen bir usta olduğu gençlik yıllarından, iflas ederek yalnız kaldığı yaşlılık yıllarına uzanan ve tüm bu süreci başarıyla yansıtan bu çalışmalar eşi benzeri bulunmayan bir otobiyografi oluştururlar (Gombrich, 2014:420). Rembrandt, özellikle bu son dönem çalışmalarında, gölgelere güzel sayılamayacak derecede koyu kahverengi, yeşil tonları ekleyerek ışık gölge oranlarının niteliklerini değiştirip renklerin yan yana geldiğinde oluşturduğu muhteşem ahengi yakalamıştır (Karavit, 2006:86).

Joseph Mallord William Turner (1775-1851)

Romantizm akımının temsilcilerinden biri olan ressam Turner, kitap yayıncılarından sipariş olarak aldığı topografya çalışmalar ile adını duyurmuştur. Sanatçı severek yaptığı suluboya resimleriyle sanattaki kariyerine başlangıç yapmıştır. Onu şöhrete ulaştıran ve sanat kimliği kazandıran manzara çalışmalarını, hayatı boyunca sürekli çalıştığı suluboya resimleriyle temellendirmiştir. Ayrıca bir gezgin olarak, ışığın peşine düşüp birçok farklı ülkeye yapmış olduğu geziler sonucunda sayısız suluboyalar yapmıştır (Özgenç Erdoğan, 2017:2431).

Vaktinden önce gelişen bir sanat yaratıcısı olmakla beraber, onun güvendiği şey yaratılışından çok idare ettiği disiplindi. Kabiliyetin ancak disiplin ile yükseleceğine, disiplinin ise kazanılan tekniği kuvvetlendirmekten başka bir şey olmadığına inanıyordu. Turner'in yaratılışından gelen başka bir özellik de yatışmak bilmeyen tecessüsü, tecrübeciliği, tabiat olaylarını yorulmadan izlemesidir. Pek az görülen, görülmesi ile kaybolması bir olan tabiat olaylarını incelemek için en uğultulu fırtınalara göğüs germiş, en sarp kayalıklara tırmanmış, en atak kâşifler kadar çetin imtihanlar vermiştir. Çok zaman geçmeden son derece usta bir suluboya ressamı şöhreti kazandı (Yetkin, 2007:89-90).

Şekil 2.14 Deniz ve Gökyüzü, Kâğıt üzerine suluboya, yak. 1820-30, 20.5 x 30.1 cm, Tate Gallery, Londra, Birleşik Krallık

Turner'ın olgun üslubu en erken dönem suluboya çalışmalarının canlılığını ve akıcılığının etkisini taşımaya devam etti. Şimşeklerin, fırtınaların farklı gök olaylarının gerilimini araştırdığı deniz manzaralarına ağırlık verdi. Üslubuna damga vuran özellikler berraklık ve parlaklıktı. Sanatçının gözlemleyerek çalışmış olduğu peyzajlarında renk ve ışık resmin öznelere aynı zamanda da kompozisyonların yapı taşlarını oluşturuyordu. Renk paleti genellikle saf, parlak kırmızı ve sarı tonlarından oluşuyordu. Gölgelemlerden kaçınır, ince ve kalın pigment tabakaları arasında kararsız kalır. İmzası niteliğinde olan sel halindeki ışık, formları adeta soyutlama düzeyinde eritir (Bunchholz vd., 2015:336).

Turner doğaya gözlemleyerek yaptığı taslak çizimlerinde, kâğıtları ufak parçalara katlıyor ve her kâğıdın yüzeyine farklı çizimler yapıyordu. Stüdyosuna gittiğinde bu kâğıtlar arasından seçimler yapıyor öyle renklendiriyordu. Ayrıca not defterleri de tutuyordu ve eskiz çizimlerinin birçoğunu bu defterlere yapıyordu.

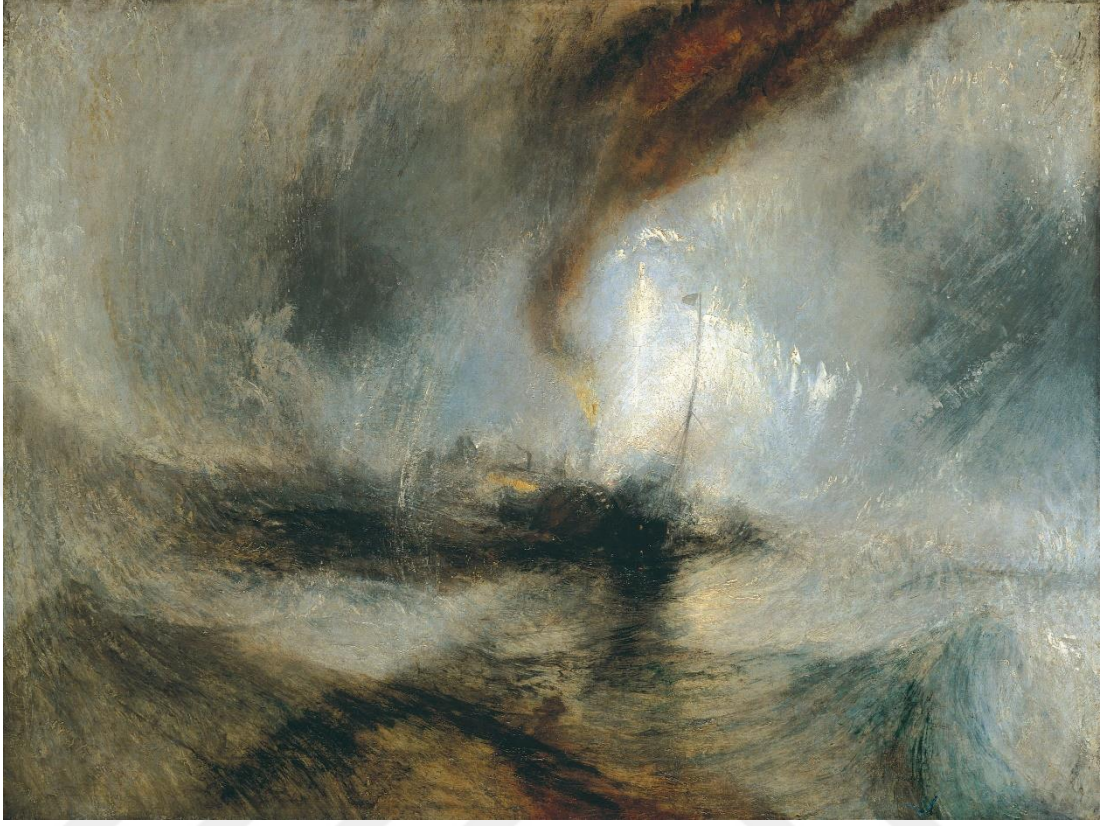

Şekil 2.15 Bir Fırtınada Gemi, Kâğıt üzerine grafit kalem ve suluboya, yak. 1823-26, 24.1 x 30 cm, Tate Gallery, Londra, Birleşik Krallık

Turner'ın betimlediği güzelliklerle kamaşan fantastik dünya ı ışık dolu görüntülere sahiptir; ama onun bu dünyası sakin, sade bir uyumluluk göstermez, tersine hareketlidir ve göz kamaştırıcı bir görünüme sahiptir. O resmini daha çarpıcı, daha etkileyici yapabilecek her şeyi doldurmuştur. Bu seyirciyi etkileme tutkusunu, eğer onun sanatçı olarak konumu bu kadar ihtişamlı olmasaydı bu çalışmaları hüsrarla sonuçlanabilirdi. Fakat o resmettiği sahneleri öyle bir muhteşemlikle yönetiyordu ki, öylesine bir beceri ve istekle çalışıyordu ki, amacında başarı sağladı. Turner'ın resimlerinin en başarılı sayılanları bizlere en güzel anlarda yakalanmış ve çok masalsı bir tabiatın görüntüsünü yansıtır (Gombrich, 2014:492-93).

Romantizm akımının manzara resimlerinin en başarılı sanatçı niteliğine sahip Turner, ışık formlarını ve renkleri öyle etkili bir biçimde kullanmıştır ki, onun bu eserleri gökyüzünün değişik atmosferini başarıyla resmetmesine olanak sağlamıştır. Sanatçının resimlerinde biçimler, geleneksel resimlerdeki çizgilerle oluşturduğu yapıyı kaybederek sisli bir görünümü izliyormuş hissi uyandırırken, komplementer

renkleri doğru bir şekilde kullanarak yansıttığı atmosferin en bulanık etkisi, izleyicilerde sonsuz bir derinlik etkisi oluşturmaktadır (Harmanlı, 2019:746).

Şekil 2.16 Bir Kar Fırtınasındaki Buharlı Gemi, 1842, Tuval Üzerine Yağlıboya, 91.5 x 122 cm, Tate Gallery, Londra, Birleşik Krallık

Turner'ın en gözü pek manzara resimlerinden birisi kar fırtınasına yakalanmış bir 19. Yüzyıla ait bir buharlı geminin muhteşem tasviridir. Sanatçının burada yaptığını bir daha kimse yeniden inşa edemez. Burada denizin kıyametten kopup gelmiş gibi hissettiren görüntüsü, geminin bu fırtınayla kavga edişi, geminin isli gövdesinin yansması ve direğin tepesinde korkusuzca dalgalanan bayrak cesurca görüntüsü tüm bunlar bize tümüyle verilmiş. Eserle karşılaştığımızda rüzgârın hızını, dalgaların gemiye vuruşunu bizlere yaşıyormuşçasına hissettiriyor. Ayrıntılara bakmak için zaten zamanımız yok. Zaten ayrıntılar göz kamaştıran ışığın ve fırtına bulutunun koyu karanlık gölgeleri arasında kaybolmuş durumdalar. Denizin içerisinde bir kar fırtınasının gerçekte bu şekilde mi olup olamayacağını, bilemiyorum. Fakat bunun, romantik bir müziği dinlerken veya romantik bir şiiri okurken hayal ettiğimiz korkutucu ve engellenemez bir fırtınaya benzerliğini şüphesiz ifade edebilirim. Sanatçının zihninde oluşup resimlerinde yansıttığı tabiat her zaman, insan

heyecanlarının dışavurumudur. Bizler kontrol edemediğimiz olaylar karşısında kendimizin ufacık olduğu hissine kapılırız ve tabiatın gücünü istediği şekilde kullanma yeteneğine sahip sanatçıya hayranlık duyarız (Gombrich, 2014:493-94).

Turner'ın bu çalışmasında durum tam olarak; birer izleyici olarak bizleri etkilemesi, fırtınayı dıştan bir göz ile izletmediği, tersine bizleri fırtınanın ortasına doğru çeken bir hisle resmin içine dâhil edilmiştir. Bu izlenimi bizlere, dalgaların kıvrımlı hareketleriyle ve insanı etkisi altına alan gerilimin görüntüsünün yansıtımıyla verir. Buna ek olarak burada sanatçı, kullanmış olduğu renklerle, her bir fırça darbesini rahatlıkla gözlemleyebildiğimiz doğalcı tutumdan bütünüyle uzaklaşıp soyutlamanın belirsizliğiyle, muhteşem estetiğinin zirvesine ulaşmış olduğu açıkça söylenebilir (Özgenç Erdoğan, 2017:2436).

Edgar Degas (1834-1917)

Asil bir aileye mensup olan, usta ressam İngers'in değerlerine önem vererek yetişen Degas, anlık hareketleri başarıyla yakalayıp resim ve çizimlerine aktarabilen bir sanatçıdır. Bu bağlamda o aynı zamanda belleği kuvvetli bir desenci erdemine erişmiştir. Sokak görüşleri, banyo yapan kadınlar, balerinler ve at koşuları onun başlıca konularındandı (Turani, 2010:521). Degas'nın her yapıtı her çizimi ağırbaşlıdır. Kimi zaman bu deneme çizimlerine; yeniden döner renkler katar, kömür kalemle pastelî karıştırır kimi zaman ise eğlenceli iç açıcı görünse de kendini asla kopup koyuvermez. Çizgileri asla istediği şeye yeterince yakın değildir. Desenlerini sayfadan sayfaya, kopyadan kopyaya durmaksızın baştan ele alır, derinleştirir, sarıp sarmalar, sıkılaştırır (Valery, 2018:51). Dans ile ilgili kelime ve terimlerin çoğu hareketlerle ilgilidir. Bunun bilincinde olan Degas çizimlerini yaparken esneklik ve hareketlere ağırlık vermiştir. Zarif ve kıvrımlı vücutlara sahip dansçı kızlarını betimlerken anı yakalamaya çalışıp resme boyut veriyor ve yer yer vurgulamak istediği yerlerde ise beyaz tebeşir kullanıyordu. Degas'nın çizimleri realistti, canlılardı çizdiği dansçıların çoğu işçi ailelerin kızlarıydı. O, hiçbir şeyi mükemmelleştirmiyordu aksine görüleni yalın haliyle resmediyordu hareketi ve duyguyu yakalıyor ve de bunu çizimine çok iyi bir şekilde yansıtıyordu.

Degas bu heykeli için de birçok eskiz ve çizim yapmıştır. Bale salonlarına operalara gidip dansçıları yakından takip ediyordu. O dönemde Paris Opera binasında,

Fransız dansçı ve bale öğrencisi olan üç kız kardeşlerin ortancası (1865 doğumlu) Marie van Goethem'i model olarak atölyesine çağırdı; sayısız hazırlık eskizleri ve birçok ayrıntılı çizimler yaptı (Wikipedia; Marie van Goethem, 2020). Degas, eskiz ustaların çalışma disiplininden etkilenecek; modelinin ellerini, başını, duruşunu, ayaklarını, çıplak ve bale elbiseli halini hiç usanmadan defalarca resmetti.

Şekil 2.17 İki Dansçı ("14 Yaşındaki Küçük Dansçı" heykeli için poz veren Marie van Goethem), 1879, 63.8 x 48.9 cm, Kâğıt üzerine kömür kalem ve beyaz tebeşir, Metropolitan Müzesi, New York

Şekil 2.18 Bir Dansçının Üç Çalışması, 47.5 x 62. 8 cm, Kağıt üzerine kömür kalem ve pembe, beyaz tebeşir, Uluslararası Müzik ve Sanat kuruluşu, Liechtenstein

Balerinleri tasvir ettiği çizimlerdeki figürler zarif bir atmosfere bürünürler. Ama Degas'ın betimlediği yüzlerin çirkin bir görünümü vardır. Rokoko akımının sevdiği teknikle 1880'den itibaren kadınlarını, balerinlerini pastel boyalarla renklendirmeye başladı. Sanatçının ilk resimleri klasik sanat anlayışına bağlıydı. Daha sonraları biçimler üzerine temellendirdiği desenini, sert konturlardan uzaklaştırarak, renkli karalamalar ile dağıtmıştı. Sahneleri betimlediği çalışmalarında ise bu biçimsel farklılık hızlanmış; etüt desenlerden, şiirleşerek gelen bir boya desenine geçiş yapmıştı. Zamanla gözleri zayıflamaya başlayınca, kendini heykele vermiş ve bu alanda ürettiği eserleri ancak onun ölümünden sonra tanınır hale gelmişti. Degas, 19. Yüzyıl klasik sanat anlayışını benimseyerek yetişmesine rağmen, o ideal formu dağıtıp yeniden biçimlendiren önemli bir sanatçıdır (Turani, 2010:521).

Degas çizim ve tasarımla tutkulu bir şekilde ilgileniyordu. Ünlü ressam İngers'in hayranıydı. Sanatçı yaptığı portrelerde bir zemin ve mekân algısı yaratarak, yaptığı biçimlerde ani bakış açıları yakalayıp resimlerine yansıtmayı önemsiyordu. Bu

sebeplerden ötürü, işleyeceği konuları açık mekân sahnesinden ziyade baleden operadan yana seçiyordu. Opera binasındaki provaları seyrederken, çeşitli pozlardaki bedenleri her açıdan gözlemleme imkânı vardı. Yukarıdaki locasından aşağıdaki sahneye baktığında dinlenen ya da dans eden balerinleri gözlemleyebiliyor, karmaşık perspektif kısaltmalarını ve sahne ışıklarının vücutlar üzerindeki etkilerini rahatlıkla inceleyebiliyordu (Gombrich, 2014:516-17).

Şekil 2.19 Dördüncü Pozisyonda Bir Dansçının Üç Çalışması ("14 Yaşındaki Küçük Dansçı" heykeli için yapı çalışmaları), 1879-80, 48 x 61.6 cm, Chicago Sanat Enstitüsü, Chicago

Nasıl ki en keskin biçime erişmek isteyen bir yazarın yazdıklarının üstünü çizer, durmadan baştan başlar, bir dizi karalamalar yapar, yazdıklarının yetersiz olduğunu düşünür, asla yazdığı parçanın en tatmin edici sona ulaştığını kabul etmez. Degas'da da durum böyledir; o sürekli desenini sayfalardan sayfalara, kopyalardan kopyalara taşır, durmaksızın baştan ele alır, derinleştirir, sıkılaştırır, kabullenir, sarıp sarmalar sürekli en tatmin edici sona ulaşmadığı söyleyip durur. Bu çizimlerine renkler katar, farklı malzemeleri karıştırarak denemeler yapar. Kimi çiziminde etekler sarı renktedir kimindeyse mor renktedir. Ama bu çizimlerin altlarında her zaman sağlam bir temel

oluşturan ana unsur onun çizgileridir. Degas biçimi renkten ya da maddeden ayıran soyut sanatçılar ailesindendir (Valery, 2018:51).

Şekil 2.20 14 yaşındaki küçük dansçı, yak. 1878-81, balmumu, pamuk ve ipek tütü, saten fiyonk, 98.9 x 34.7 x 35.2 cm, Ulusal Sanat Galerisi, Washington

Degas bu heykelinde küçük şirin bir kız yapmanın hevesini taşıyordu. Oldukça realistti Küçük dansçının elleri arkada kavuşmuş, bir ayağı önde diğeri arkada duruyor başı yukarı ve öne doğru uzanıyordu. Gerçek bir kız boyutlarında değildi.

Metal konstrüksiyon üzerine balmumundan yapılmıştı. Pabuçları, saçları, saçındaki kurdelesı gerçektir. Gerçek bale kıyafeti giydirmiş ama üst bölümüne sarı balmumu dökülmüştür. Başındaki peruğa da balmumu eklemiştir. Bacak kısımlarına çorap etkisi verebilmek için kırışıklıklar, izler yapmıştır. Bu heykelini ömrünün sonuna dek stüdyosunda muhafaza etmiştir. Degas'nın ölümünden sonra mirasçılarının yetkisiyle birçok bronz dökümü yapılmış. Bu bronz heykeller ise dünyanın seçkin müzelerinde sergilenmektedir.

Grove'den (2001) alıntılandığına göre; Degas, ilk ve tek kez olmak üzere heykellerini 1881 yılında gerçekleştirilen Altıncı İzlenimcilik Sergisi'nde izleyiciyle buluşmuştur. Bu sergide yer alan Degas'nın heykeli izleyicilerde birçok tepkiye sebep olmuştur. Bazıları bu eserin ideal bir çirkinliğe vardığından bahsederken, Fransalı yazar Huymans ise, bu çalışmada hiç görülmemiş bir yeniliğin gerçekleştiğini hissetmiştir. Sanatçının balmumundan yaptığı bu heykel için eleştirmenler, gerçek bir pabuç ve tütü giydirmiş olmasını, at kılından yapılan bir peruka ve de saten kumaştan bir kurdele takmış olmasını şaşkınlıkla seyretmişlerdir. Akademik kurallar ve belli kesimlerin verdiği siparişlerin dar kalıplardan kendini arındıran sanatçı, yerleşmiş ilkeleri önemsemeden zevkle heykel üretmeye devam etmiştir (Almelek İşman, 2015:27-28).

Paul Cézanne (1839-1906)

“Resim sanatında gelişme kaydetmenin yolu, doğayı gözlemlemektir. Göz, doğayla ilişki kurularak eğitilebilir. Doğayı inceleme ve çalışma gücüne erişilebilir böylece: Şunu söylemek istiyorum; bir portakal, bir elma, her şeyden önce yuvarlak bir formdur; bir insan başı, resme konu olabilecek bir yücelim biçimidir. Ve bu nokta, her zaman – ışık gölgenin, renksel duyumun sert etkisine karşın - bizim bakışımıza en yatkın olanıdır. Nesnelerin dış çizgileri, ufuk çizgimizin ortasında bir yere doğru, bizden uzaklaşırlar.” (Bernard, 1997:66). Diyordu Cézanne yazmış olduğu mektubunda.

Cézanne hacmin ressamıydı ve onu çözümlemenin yollarını araştırıyordu. Çalışmalarında nasıl ki koni, küre ya da silindirin biçim yapıları görünmese de, Emile Bernard'a yazdığı mektuptaki sözler, onun doğada geometri biçimlerini aradığını gösteriyor (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 2017:33). Sanatçılar bu mektuplardaki sözlerde

Cézanne'ın belki de o amaçla kaleme almadığı tavsiyelerle ve uyarılarla rastlaştılar. Bu sanatçılardan birçoğu, mektuplarda sık sık tekrarlanmış olan doğayı küre, koni ve silindir biçimlerine göre işleyin sözlerini özümseyerek, farkında olmadan buna eksik olan küpü de eklediler. Bu sayede ister figüratif eserler olsun ister soyut türdeki eserler olsun, geometrik biçimlere yer veren bir sanatın sözcülüğünü etmiş oldular. Nitekim bu sözlerde, önünde duran biçimleri pek anlamdıramayan genç bir sanatçıya verilebilecek ve her zaman yararlı olabilecek birer öğüt olarak görülebilirdi (Lynton, 2004:23). Mektuplarda anlatılanlarda asıl bahsedilmek istenen; tabiata keşfedilen her duygunun nesne üzerinde biçimle resmetmek, sağlamca yerleştirmek bunun sonucunda da onları görsel olarak gerçekleştirmektir. Biçim, düzenleyici tinin nesnelerle yaptığı hesaplaşmanın bir ürünüdür (Tunalı, 1989:165).

Şekil 2.21 Elma Eskizi, 1885, Kağıt Üzeri Suluboya, Özel Koleksiyon

Temelinde değişen bir evren tablosu oluşturmanın düşüncesi yatan Cézanne, doğanın küp ve konilere göre resmedilmesini istemektedir. O, bu değişime doğa özünün yeni ve farklı bir yönden yorumlanması gözüyle bakıyordu. Sanatçı nesnelerin, bizlere hissettirdiği duyuşsal özelliklerin haricinde, evrendeki duyularla kavratılması mümkün olmayan duyuyüstü bir özler dünyasının varlığına inanıyordu. Kişi bu özlere, duyuların gerçekliği ve bizlere duyularla yansıtılan görüşleri ayırımsayarak ya da

ortadan kaldırarak erişebilir. Cézanne'da bu özleri kavramanın yolu, nesneleri silindirler, küpler, koniler, geometrik biçimler olarak kavramadır. Bu düşünce yapısından anlaşılan, yalnızca geometrik biçimler kullanımı, duyuşal doğanın ve nesnelerin özlerini oluşturmaktadırlar (Tunalı, 1989:128). Ayrıca İzlenimci ressamların tabiattaki ışık ve rengi anlatmadaki ustalıklarını kabul eden Cézanne, biçimin açıklığının yok olmasına karşı da tepki duyuyordu (Karavit, 2006:113).

Şekil 2.22 Dört Elma, Yak. 1881, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Özel Koleksiyon

İzlenimcilikte ki anlayış tabiatın görünümünü ışığın ve rengin hissettirdiklerine dönüştürürken, aynı zamanda onun tek yönlü yorumunu da yapmış olmaktadır. Derinlik, bizi sanat yapının götürdüğü özdür. Sanat araçları ile varlığın derinliğini, gerçek olan öz temeline biçim vermedir. Bu biçim içinde karşılaştığımız şey, varlığın ne olduğudur, varlığın özüdür. Derinlik, sanat eserinin kaynağıdır. Bundan yola çıkarak Cézanne'nın elmalarının gerçek elmalardan daha gerçekçi görünmesinin nedeni ortaya çıkar. Bir sanat eseri, bu temel varlığı, bu kaynağı gösterdiği oranda gerçektir. Sanat yapıtında görünen öz, kaynak olarak derinliktir (Tunalı, 1989:147-48).

Şekil 2.23 Yedi Elma ile Natürmort, 1878, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 17 x 36 cm

Şekil 2.24 Elmalar, 1878, Tuval üzerine yağlı boya, Fitzwilliam Müzesi, Birleşik Krallık

Cézanne'ın natürmortları canlılık hissini yansıtıyordu. O, natürmort anlayışını zirveye taşıdı ve onun çalışmaları cansızlık hissinden çok canlılık etkisi verir hale geldiler. Sanatçı nesnelerin yansıttığı yaşamı hissederek, onları sanki insanı resmediyormuş gibi çalıştı. Sanatçının kullanmış olduğu biçimler, renkler insan ruhunun uyumluluğuna uygunluk gösterir. Resimlerinde işlediği ağaçları, elmaları, adamları, izleyicide içsel ve sanatsal armoni parçası yaratmak için kullanılmıştır

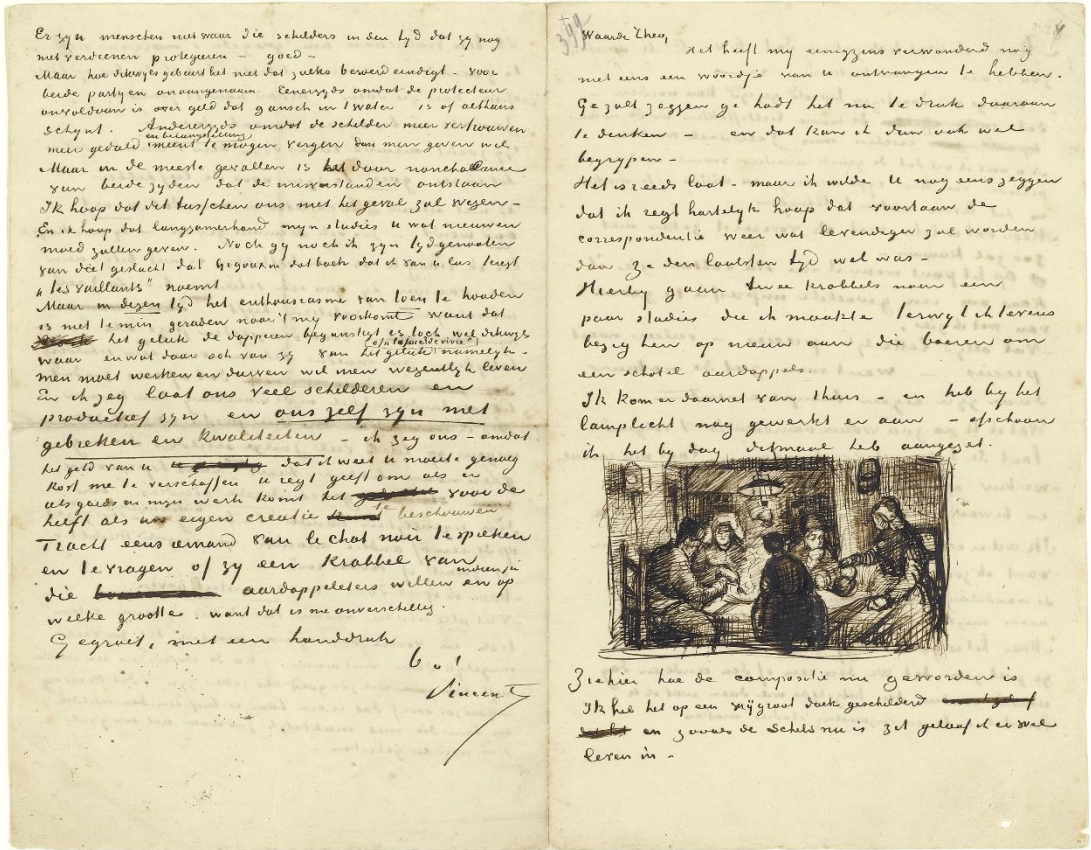
(Kandinsky, 2010:80).

Ölü doğayı tasvir ettiği tablolarında katı örtüler, meyveler, kıvrımlar, hiçbir hayat izi taşımazlar. Ama çalıştığı bu kuru fakat sağlam, basit yapılar, insanlarda anıtsal bir duyguyu aşılar. Ciddi bir hava etkisi yaratırlar. Sanatçının çalışmalarında ki yaşam etkisi, nesnenin görünüm şeklinde değil, kurulmuş düzendekilerin renklerle olan ilişkisini yansıtır. Cézanne, çağdaş sanat anlayışının fikir kurucusu ve ilk yaratıcısı olarak kabul görür (Turani, 2010:553).

Vincent Van Gogh (1853-1890)

Van Gogh, resimlerinde kullandığı renkleri resme derinlik katmaları için değil, aksine resme çizgi ve ifade ögesi olması için kullanmıştır. Böylelikle, eserlerinde hacim yerine çizgi unsurları hâkimiyet sağlıyordu. Ayrıca sanatçının renk kullanımı, tabiattaki biçimi en gerçekçi biçimiyle belirginleştirmek için kullanmamıştır. Rengin bu resimlerdeki etkisi, onun ruhsal durumunun doğa karşısında haykırışını ifade etmek için kullanılmıştır. Bu nedenle onun renk akorları da, armoniyi yansıtmaktan ziyade haykırmaktan yanadır. “Ben” diyordu “insan ihtiraslarının korkunçluğunu kırmızı ve yeşillerle ifade etmek istedim.” Ama böylelikle sanatçı, biçim temelli üslup kullanmıştır. Bahsedilen biçim üslubu, ondan önceki ressamın hiçbirinde rastlanılmamış bir durumdur. Bu yalnızca ona özgüdür ve ona kimseden miras kalmamıştır (Turani, 2010:548).

Bazı kimselere göre Van Gogh hissettiği heyecan ve coşkularını boylarıyla tuvallerine saçan çılgın bir dâhinin tekiydi. Yazdığı mektupları ise sanatçının bu zamana kadar en tertipli, titiz, farkındalığı yüksek bir ressam olduğunu ortaya koyan niteliği taşımaktadırlar. Bahsettiğimiz bu mektuplar 19. Yüzyılın sonlarında yayımlanmaya başlanmış, ama 1914’te kardeşi Theo’ya yazmış olduğu altı yüzü aşkın mektubunun Hollanda ve Almanya’da yayımlanmasına kadar bunların pek azı ortaya çıkmıştı (Lynton, 2004:21).

Şekil 2.25 Vincent Van Gogh'tan Theo Van Gogh'a mektup ve Patates Yiyenler eskizi, 1885, Kâğıt üzerine kalem ve mürekkep, 20,7 x 26,4 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam (Mektup 492)

Van Gogh bu tablo için birçok ön eskiz çalışması yapmıştı. Çalışmalarından ilkinin sürekli mektuplaştığı kardeşi Theo'ya gönderdiği bir mektuba karalamıştı. Yazmış olduğu mektubunda şu satırlar yer alıyordu:

“Benim Patates Yiyenler'deki figürlerimde birtakım yanlışlar konusunda Serret'in 'ciddiyet ve inançla' bir şeyler söylediğini yazmıştım geçenlerde. Buna verdiğim cevaptan anlamış olman gerekir ki, o açıdan ben de kendimi eleştiriyorum. Ancak, kulübeyi birçok gece loş lamba ışığında gördükten sonra edinilmiş bir izlenim olduğunu, yağlıboyayla kırk kadar baş etüdü yaptıktan sonra yapılmış olduğunu da özellikle belirttim; dolayısıyla sizinkinden değişik bir bakış açısından yola çıktığım açık-seçik ortada” (Van Gogh, 2017:151).

Şekil 2.26 Bir Yemeği Paylaşan Dört Kişi, 1885, Kâğıt Üzerine Tebeşir, 20.9 x 34.6 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam

Şekil 2.27 Patates Yiyenler için eskiz, 1885, Tuval Üzeri Yağlıboya, 33.6 x 44.5 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam

Şekil 2.28 Patates Yiyenler için yağlı boya ön eskiz, 1885, 72 x 93 cm, Kröller-Müller Müzesi, Hollanda

Birçok çeşitli ve aşamalı ön hazırlık çalışmasına dayalı bu iç mekân sahnesi izleyicilere kırsal yaşamın sadeliğini ve basitliğini aktarmayı amaçlıyordu. Bir gaz lambasından gelen ve etrafa yayılan loş ışık, rüstik masanın etrafındaki köylülerin tıknaz figürleri ve sert yüzleri gerçekçi bir yaşam tasviri yaratarak olayın geçtiği yerin kırsal yaşamla ilişkisini rahatça kuruyor. Bu resimde Van Gogh'un henüz olgunlaşmamış üslubuna özgü abartılar, kaba kontürler, çizgilerin çarpıtılması görünür haldedir (Bunchholz vd., 2015: 387).

Van Gogh gerçekten de, sanatın insani yönünü gözler önüne sermeye çalışmıştı, böylelikle sanat, kendi eminliğinden, el becerisinin beyhude gururundan ve kendine yeterliliğin kibrinden kurtulmuş olacaktı (Kuspit, 2014:157).

Van Gogh Patates Yiyenler isimli tablosunu ortaya çıkardığı zamanlarında canlı nü modeller çağırıyor desenler çalışıyordu. Modellerin masrafını karşılamakta zorlandığı dönemlerde ise, açık havada ya da iç mekânlarda çalışan köylüleri, işçileri çizmeye başladı. Desenlerinde özellikle figürlerin hareketlerini ve anatomik yapılarını çözmeye çalışıyor bunlara ek olarak onların karakteristik özelliklerini yansıtmaya

alışıyordu. Bu zelliklerinin yansıtılması gerektiğini önemle vurguluyordu. Ayrıca resimlerinde işçileri, köylüleri çalışmanın kutsal bir yeri olduğunu düşünüyordu.

şekil 2.29 Patates Yiyenler, 1885, tuval üzerine yağlıboya, 81,5 x 114,5 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam

İzleyiciyi etkisi altına alan bu tabloda sanatçı; iki kadın, iki erkek figür ve bir kız çocuğu olmak üzere toplam beş figür resmedilmiş durumdadır. Loş bir atmosfere sahip bu tablo lamba tarafından aydınlatılmış bir masada patates yiyenler ve kahve içenler resmedilmiş. Ressam burada genel olarak renk değerleri oldukça dar, soğuk griler, maviler ve hafif sarılar kullanmış karanlık yerleri ise tamamen koyu bırakmıştır. Ortamın genel havasına rağmen masanın etrafı oldukça parlak patateslerin üzerinden çıkan buhar da tasvir edilmiş. Figürlerin duruşlarında deformeler mevcut olmasına karşın, figürlerin arasındaki bağı hakiki ilişkiler olarak izleyicilere yansıtmaya çalışmış.

Pablo Picasso (1881-1973)

Kübizm akımının başarılı temsilcisi Picasso'nun desenleri belirgin ve rahat olup, arkaik ve klasik karakter taşır. Litografilerinde, gravürlerinde ve tuşeyle yapmış olduğu çalışmalarında, insan konusunu kendine esas almıştır. Yüzyılımızın başından

bu yana yaptığı desenler, ilk başlarda doğalcı izler taşır, daha sonraları yağlıboya çalışmalarına paralel olarak çeşitli üsluplara bürünürler. Picasso: “Değişik, gelişme manasına gelmez. Eğer bir sanatçı kendi anlatım biçimini değiştirirse bunun manası, onun düşünce tarzını değiştirdiği anlamına gelir” diyordu (Turani, 2010:590).

Şekil 2.30 Avignonlu Kızlar Tablosu İçin Kompozisyon Eskizi, 1907

Picasso'nun stüdyosunda yerini aldığı sırada Felsefi Genelev gibi çeşitli isimlerle yakıştırılan bu tablo, başlarda suluboyayla yapılmış yedi figürlü genelev kompozisyonudur. Görüldüğü gibi burada beş nü kadın, elinde kitap tutan bir tıp öğrencisi ve bir de denizci resmedilmiştir. Bir sonraki versiyonunda bahsedilen denizci ve tıp öğrencisi resimden çıkartılmıştır. Tıp öğrencisinin yerini perdeyi kaldırmakta olan nü kadın figürü almıştır. Bu özellikler, sanatçının bu tablo için yansıtmayı planladığı ve bu amaçla yapmış olduğu ilk eskizlerdeki denizci kıılığındaki birtakım erkek figürleriyle daha da açıkça anlaşılıyordu. Fakat Picasso daha sonra tasarımının simgesel ve hikâyecî özeliğini azaltmak, izleyicilerin hazır konmalarından ziyade, resimdeki figürlere doğrudan karşı karşıya kalıp kendilerinin ilişki kurmalarını istemişti (Lynton, 2004:52-53). Picasso, başlangıçta genelevin müşterileri olarak erkekleri de tablosuna dâhil etmeyi planladığını söylemiştir. Fakat tamamlanan

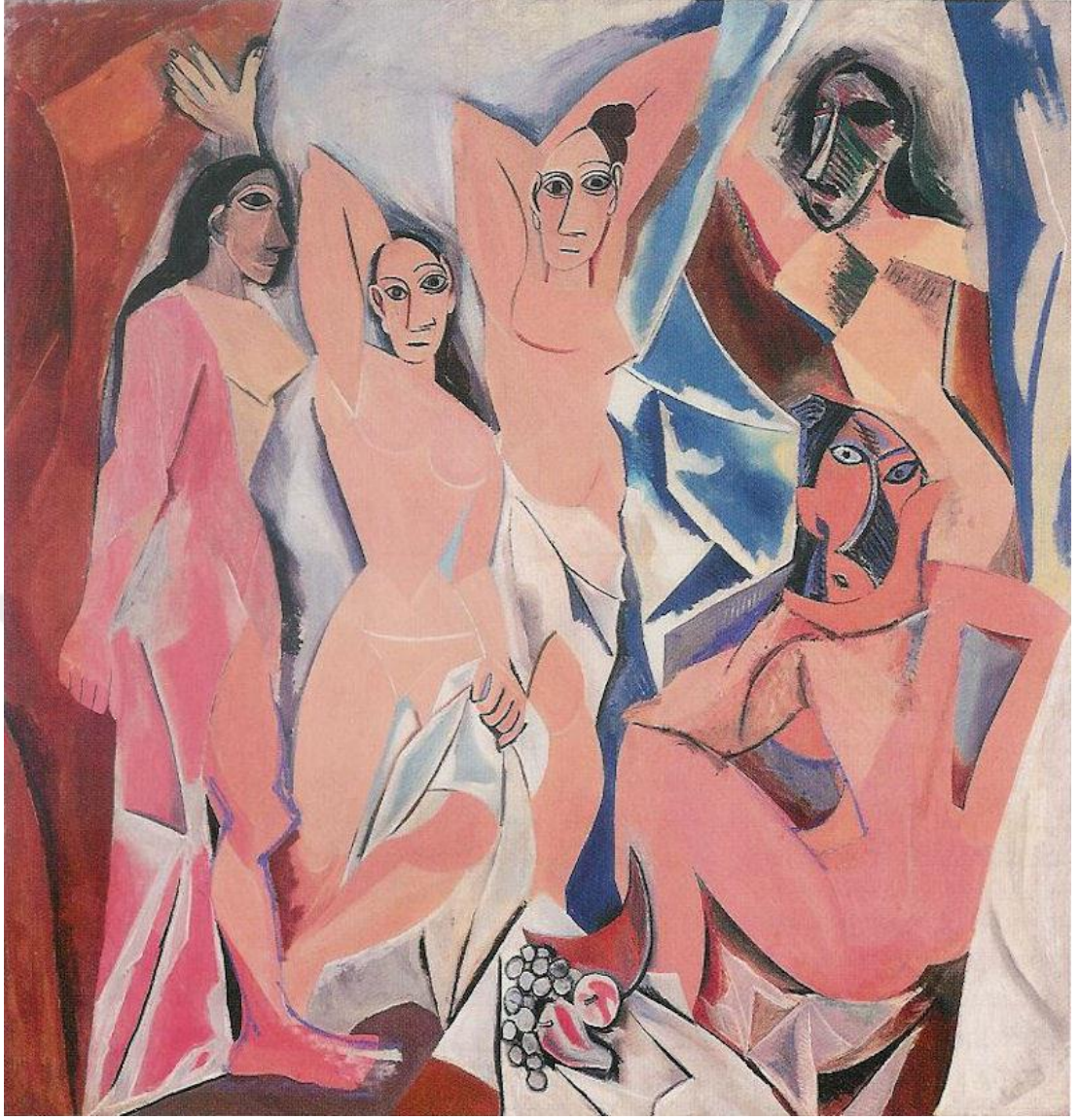
tabloda, kendilerini bu müşterilere sergilediği anlaşılan kadınları göstermektedir (Pooke ve Whitham, 2012:85).

Şekil 2.31 Avignonlu Kızlar Tablosu İçin Eskiz, Kâğıt Üzerine Suluboya, 1907

Yeni bir dönemin yani Modern sanatın başlangıcını simgeleyen Picasso'nun bu eseri için, yaratıcılığın tek bir eylemi sonucunda ortaya çıktığı söylenemez. Aksine sanatçının insan bedeni üzerinde yaptığı bu farklı değişimler, aylarca çalışılmış çok sayıda kompozisyon ve duruş eskizleri, araştırmaları ve çalışmalarıyla hazırlandı (Bunchholz vd., 2015: 432).

Resim yüzeyi üzerinde Kübist düzlemlerin görsel sonuçları arttığında, geleneksel temsilin ileriki versiyonları meydana gelmiş oldu. Nesnelerin kapladıkları yarılsama alanı içerisinde ışık ve gölgeyle biçimlendirilen kısımlar yalınlaştırılıp, genelleştirilen klasik hacimlerden ziyade Kübizm akımı desenin anlayışı, çizilmiş bir resim yüzeyinde yarılsamaya sadık kalmayıp ışık ve gölge yardımıyla kütlelerin zihinsel bir yapısını oluşturdu (Türkmenoğlu, 2010:5-6).

Şekil 2.32 Avignonlu Kadınlar (Les Demoiselles d'Avignon), 1907, Tuval üzerine yağlı boya, 244 x 234 cm, Modern Sanat Müzesi, New York (Lillie P. Bliss Vasiyeti)

Picasso, bu eserini Matisse'in Mavi Nü'süne tepki olarak yapmıştır. Picasso Matisse'in evine ziyarete gittiğinde, Matisse mobilyalarının arasından siyah tahtadan yapılmış zenci heykellerini gösterdi. Çok etkilenen Picasso bu heykeli tüm gece boyunca inceledi. Daha sonra atölyesinde, tek gözlü kadın başı, ağızla bir araya sıkıştırılmış, normal oranlarından daha uzun bir burun, omzunun üstünde bir buklesi tasvirlerinden oluşan sayısız desen çalışmıştı. Ve böylelikle Kübizm akımı doğmuştu. Tasvir edilen bu kadın figürü, sonraki tablolarla bazen iki ya da üç figür olarak yeniden görüldü. Sonra bir duvar büyüklüğündeki Avignonlu Kadınlar adlı tablo ortaya çıkmış oldu (Wiegand, 1985:64-5).

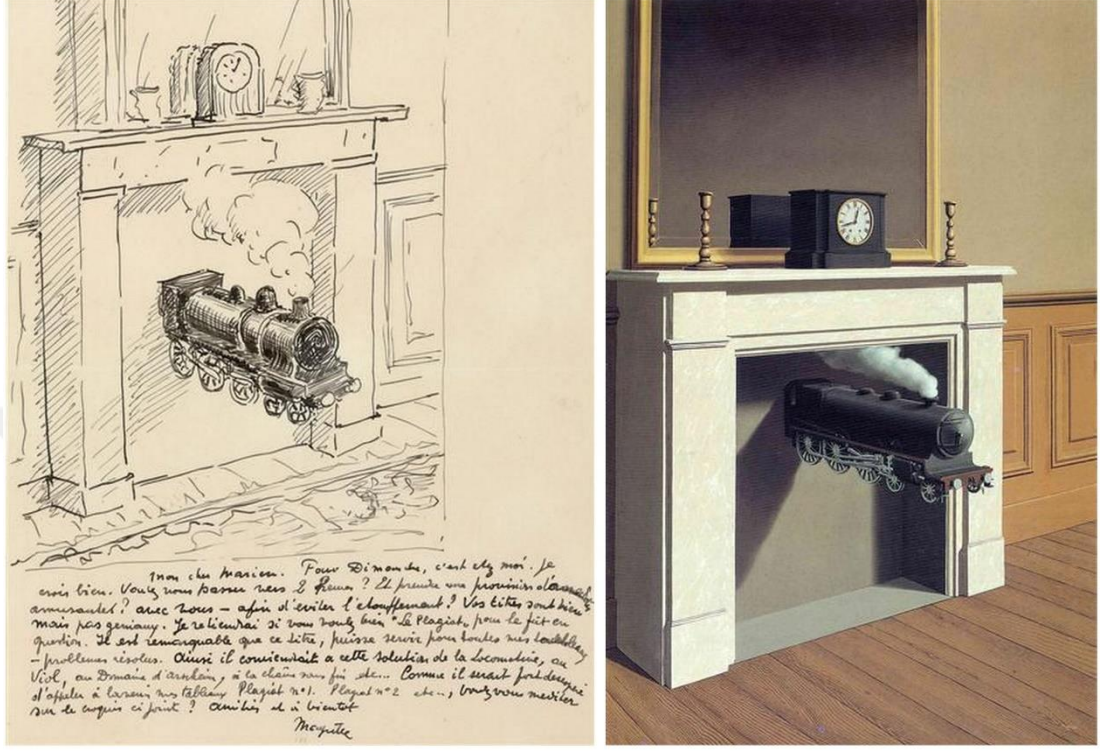
Kübizm'in ilk esin kaynakları İber heykelleri ve Afrika masklarıydı. O dönemde çok revaçta sayılan, aynı zamanda şehrin belirli etnografya müzelerinde sergilenen bu eserlere erişmek mümkündü. İzleyicide çarpıcı bir etki bırakan bu eserde sağdaki iki kadının yüzlerindeki saldırgan, erkeksi, vahşi ifade sanatçının Batı Afrika kabile masklarıyla figürlerini özümselediğini akla getirirken, sol taraftaki figürler İberya'nın yontma başlarındaki kalın göz kapaklı yüzleri gözler önüne sermektedir. Picasso'nun burada biçimleri, bozarak çok yüzlü düzlemler haline getirmesi, birbirleriyle kesişen çizgileri izleyicileri hayretler içinde bırakırken kadın özne anlayışını tersyüz ederdi (Melick ve Fortenberry, 2015:180). Picasso ilk defa bu çalışmasında yüzlere duygulu bir ifade katmamıştır. Yine de bu yüzlerde karakteristik ifade vardır. Ortadaki iki nü figür, bir kere daha sanatçının İberik döneminin basite indirgenmiş tarzı ile resmedilmiştir. Ayrıca burada göze çarpan şey, perdelerin ve örtülerin, ön planda altta yer alan natürlük ve dahası vücut bölümlerinin ve göğüslerin görüntülerini yassılaştırarak kristalimsi ufak parçalara ayırmış olmasıdır. Picasso burada sanatın geleneksel tabularını yıkmış ve soyutlamanın yolunu açmıştır (Wiegand, 1985:63)

Picasso daha önceki resimlerinin çizgisini tavrı olarak sürdürdüğü bu tablosunda, hırçınlıklarla doludur o bu şiddeti üslubu haline uyarlamıştır. Sanatçı burada tepeden inmece tavrına sadık kalmıştır. Ama modern hayat tarzını öfkeli üzüntüsü ile daha ilkel hayat tarzıyla karşılaştırıp eleştirmekten ziyade, o kendi ilkel tarzını, uygarlığını bozarak şaşırtmak amacıyla kullanır. Konusu ve resmetme üslubuyla bahsedileni aynı anda bu yollarla yapar (Berger, 1999:173).

Rene Magritte (1898-1967)

Magritte, kendilerine Sürrealist adı veren bir sanatçı topluluğunun önemli bir üyesiydi (Gombrich, 2014:592). Gerçeküstücüler, Sigmund Freud'ün bilinçaltı problemlerini inceleyen ve düşleri açıklayan açıklamalarından ve yöntemlerinden etkilenmişlerdir. Sonu olmayan kaynak ve özgürlük alanı imkânı sunan düşler, gerçeküstücü sanatçılara yön vermiştir. Sürrealist sanat akımının önemli bir temsilcisi olan Belçikalı ressam Magritte bu akıma kazandırdığı farklı bakış açısını, kullanmış olduğu üslubun zengin anlayış biçimiyle çeşitlendirmiştir. Sanatçı, sanatının özünü oluşturup şekillendiren üslubunu, gizem temasıyla bütünleştirerek felsefi yönden geliştirir. Gerçeküstücü ressamların bilinçdışı veya bütünüyle yerini duygulara bırakmış ayrıca içinde biraz da olsa tesadüf bulunan yaklaşımların tersine, onun her

daim akılcı bir düşünce yapısıyla hareket ettiği gözlemlenir. Bu yaklaşım yapısının temelinde şüphesiz felsefeye olan ilgisinin etkisi yatmaktadır (Türker ve Çokokumuş, 2014:126).

Şekil 2.33 Zaman Aktarımı, 1938, Tuval üzerine yağlıboya, 97 x 146 cm, Chicago Sanat Enstitüsü, Chicago (Sağda), Eskizi (Solda)

Magritte'in bu eserinde, karmaşık ve gizemli bir odanın resmedilişini görüyoruz. Resmin merkezinde, ateşi yanmayan bir şömine ve nereden gelip nereye doğru gittiği belli olmayan minyatür bir tren yer alıyor. Şöminenin üzerinde mumları olmayan iki şamdan ve ortalarında bir saat tasvir edilmiş. Bu nesnelerin arkasında, önündekilerin yansıması dışında başka bir yansıma barındırmayan ve izleyicilere boş bir oda izlenimi veren bir ayna resmedilmiş. Magritte'in bu eseri için tasarım aşamasında sadece bir tane ön eskiz yaptığını biliyoruz.

2.4. Desen Eğitimi

Akılcı bir yöntem olarak desen çalışmak; plastik değerlerin, sanat terimlerinin ve kuramının öğrenileceği bir süreç olagelmıştır. Desen çalışma süreci içinde yer verdiği eğitici ve etkileyici diliyle kültürel ivmeyi yükselten bir yapının özelliklerine sahiptir (Bulut, 2003:21).

Bir resim oluştururken en önemli unsur yapılması planlanan konunun kompozisyon bütünlüğünün sağlanarak tasarlanmasıdır. Bir kurguda tasarım öge ve ilkelerinin denge içinde olması, ölçülü olması ve bütünlüğünün tam olarak yerleştirilmeleri gerekir. Bir resimde çizgilerin, planın, renk, doku vb. tasarım elemanlarının belli bir düzen ve belli bir armoni içerisinde bir araya getirilmesiyle oluşmaktadır. İçerdiği anlatım gücü ile tasarım ögesi olan çizgi, resmin en önemli ögesidir. Çizgiler, tasarımın temelini oluşturan ana unsurdurlar. Tasarımda ya da resimde, çeşitli çizgi türleri (ince, kalın, kesik, düz, kırık, dalgalı vb.) duyu ve düşünceleri doğrudan yansıtmak ya da karşıtlık duygusu uyandırmak için etkili olarak kullanılır (Özkartal, 2009). Ayrıca resim sanatında biçimsel ve görsel unsurları etkili bir biçimde yansıtmak için kullanılan çizgi, renk, şekil ve tonu içeren yapıtaşlarıdır. Bu unsurlar bir araya gelerek kompozisyonu oluşturan ritim, denge, motif gibi etkiler uyandırır. Bahsedilen kompozisyon ise bir resmin izleyicisiyle buluştuğu anda görülen çizgilerin, şekillerin ve renklerin düzenlilik halidir. Biçimci bakış açısına göre somut veya soyut bir sanat yapıtına tepki veririz; çünkü eserin kompozisyonu veya biçimsel düzenine bilinçli ya da bilinçdışı bir yanıt vermekteyizdir (Pooke ve Whitham, 2012:32).

Desen Eğitimi; temel desen görüşü, bilgisi ve becerisi kazandıran uygulamalı bir eğitimidir. Bu eğitim ile bireyin; desen sanatını değerlendirebilme ve desen çalışma alışkanlığına sahip olma davranışlarını kazandırmanın amacını taşımaktadır (Etike, 2001:17-8).

Desen: Desenin tanımını, Eyüboğlu (1986) kendi kanaatine şöyle açıklamaktadır: Desen resmin çatısı, kuruluğu, iskeletidir. Genel tanımıyla desen; hoşagiden çizgilerin, girinti ve çıkıntıların düz bir alan üzerinde biçimlendirilerek düzenleme sanatı anlamına gelmektedir. Bu deyme resmi ilgilendiren desenden başka birçok mesleklere bağlanan desenlerde sığar. Bir coğrafyacının özenle hazırladığı herhangi bir haritanın deseni vardır. Mimarın projesi desendir (Ayaydın vd., 2019).

2.4.1. Desenin Elemanları

Resim sanatın bir konunun, bir tasarımın, bir nesnenin görsel unsurlarla tasvir edilmesi, çizgi ve çizgi türlerini kullanarak ifade edilmesi kendi içinde belirli kurallar çerçevesinde kurgulanıp gerçekteşmesiyle mümkün kılınır. Desenin yalnızca çizim

olduğu düşünölüp değerdendirilmesi doğru olamaz. Geçmişten günümüze oluşum süreci içerisinde desen, temel prensipler için de geçerli, uyulması, uygulanması gereken nitelikleri içermektedir. Bu temel prensipler kesin kurallar değildir. Bu prensipler kişiye ve onun yaratıcı gücüne sınırlardan arındırıp özgürlük sağlayan tetikleyici notlardır. Bunlar birkaç başlık altında toplanabilir:

- Çizgi,
- Açık-Orta-Koyu Değerler
- Doku,
- Biçim-Form,
- Perspektif,
- Kompozisyon,
- Ritim,
- Hareket,
- Birlik-Bütünlük,
- Değişkenlik- Çeşitlilik,
- Denge (Balans)
- Ekonomi (Pekmezci, 2003:49).

Çizgi: Desenin elemanlarından çizgi temel anlatımın bir ögesidir. Nesnelerin maddesel özelliklerin, kavisli, köşeli, kaba ya da yumuşak yapılarını vermede, dinamik veya durağan konumlarını betimlemede; nesneyi betimleyen duyumlarını bir yüzey üzerine başarılı bir şekilde taşımada en yalın anlatım aracı çizgidir (Pekmezci, 2003:49).

Duygu ve düşüncelerimizi, gözlemlerimizi bir anlamda kayıt altına alan desenin temel yapıtaşı çizgidir. İlkçağ insanının mağara duvarlarına yaptıkları çizimlerden tutun günümüzde ki sanatçıların duygularını ifade ediş biçimlerine kadar insanoğlu

Çizgiyi bir araç olarak kullanmıştır. Bu durum bizlere, her sanatçının kendi sanat tavrına göre desenlerinin de farklılık ve çeşitlilik gösterdiğini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Diğeri bir deyişle çizgiler, her sanatçının kendi el yazısı karakteri olma özelliğini taşır (Ayaydın vd., 2019). Bir araç olarak çizgi, sanatçının ruhsal yapısı hakkında izleyicilere ipuçları verebilir. Resimdeki çizgilerin türleri kullanım biçimleri sanatçıdan sanatçıya farklılık gsterebildiğı gibi, aynı zamanda elinden çıktığı sanatçının kişiliğinin izlerini de barındırır (Alakuş ve Mercin, 2009:112). izgileri; ince, kalın, uzun, kısa, dikey, yatay, devamlı, kesik, kırık, kıvrık vb. olarak nitelendirilseler de aslında tüm çizgiler, zleri itibarıyla, düz ya da eğri çizgi nitelindedirler (Taşören vd., 2018:49).

Açık-Orta-Koyu Değeri: Desen çalışmalarında ışık-gölge, nesnenin hacmini verirken aynı zamanda oluşan gölge de mekân ile objenin bağ kurmasını sağlar. Desende ışık-gölge kullanımında gölge, koyu bir fon olarak kullanılıp, önüne açık bir obje konulduğunda ışık ve gölge kompozisyona açık-koyu değer olarak hizmet eden bir eleman haline gelir (zer vd., 2018:55).

Desende  boyutluluk yanılısaması, kalın-orta-ince, koyu-orta-açık çizgi değeri kullanarak elde edilir. Resim düzleminde n-orta-arka planları oluştururken bu değeri kullanarak derinlik yanılısaması yaratılır. Objeleri konumlarına göre daha doğru algılayabilmemiz için koyu-orta-açık tonlar ve kalın-orta-ince çizgi değerlerinin doğru şekilde kullanılmış olması gerekir (zer vd., 2018:12).

Doku: Doku kavramı, yüzeyini görmesek bile elimize alıp incelediğimizde bizlere bu nesne hakkında bilgi veren ve aslında bütün nesnelerde bulunan yapıdır. Her nesnenin sahip olduğu dokusu bizlere o nesnenin kimliğı hakkında bilgi verir (Alakuş ve Mercin, 2009:112). Yeryüzünde var olan her şey bir doku türü ile örtülüdür. Bu örüntülerin görüntüsü eşyayı, yüzeyi, karakterize eder (Gökaydın, 1990:25).

Biçim-Form: Doğada gördüğümüz her şey bir biçime sahiptir. Gördüğümüz bir yapının, bir mobilyanın, bir meyvenin, bir ağacın biçimi vardır. Sanat yapıtlarında biçime gelirsek, görüntüde yani yapıtın n yapısında yer alan genel hatların görünümüdür. Biçimi, bir yapıt içerisinde oluşturan ögeler bir fiğr ya da bir soyut leke olabilir (Alakuş ve Mercin, 2009:115). Alan, izgi ve noktaların bütününe biçim denir. Ayrıca nokta ve çizgilerin bir araya gelişi biçimi oluşturur (ağlarca, 2009:9).

Perspektif: Etrafımızdaki nesnelerin bizlerden uzaklaştıkça küçülmüş gibi görünmeleri, renklerinin solması, bulanıklaşması gerçekte oldukları gibi değil de daha farklı görünmesini ifade etmeye çalışırsak karşımıza bazı kurallar, kavramlar çıkar. Bu kuralları açıklayan bilim dalına ise perspektif denir (Etike, 2001:50).

Perspektif, çizgi ve renk perspektifi olmak üzere ikiye ayrılır.

1. **Çizgi Perspektifi:** Bu perspektif türü nesnelerin sahip oldukları biçimleriyle, çizgilerinin bağlı olduğu kurallarla ilgilidir. Görünürde bizden uzaklaştıkça küçülen nesnelerin ve bu nesneleri sınırlandıran çizgilerin kaçır gibi bir etki bırakması, bu perspektif türü ile açıklanmaktadır (Etike, 2001:50).
2. **Renk Perspektifi:** Perspektifin diğer bir türü olan bu perspektif türü renklerle ilgilidir. Çevremizde gördüğümüz objelerin bizlerden uzaklaştıkça atmosferin etkisiyle birlikte normalde görüldüğünden daha donuk ve silik renklerde görünmektedirler. Bu nesnelerin renklerinin daha farklı görünmesine neden olan etkiler; havanın yoğunluğu, buhar, havanın içindeki toz zerrecikleri, günün farklı saatlerinin etkisidir. Gördüğümüz nesnelerle aramıza giren atmosferin bu özelliği, renk ve biçimlerinin daha silik, daha bulanık görünmesine neden olur. Görüntüde eşit şiddete sahip iki renkten bize daha yakın olanı daha net ve parlak görünürken, uzaktaki renk ise oldukça mat ve donuk bir görünümündedir. Bizden uzaklaşan nesnenin kenar çizgileri ve açıklık-koyuluk etkileri de yumuşayarak netliğini kaybeder, atmosfere karışan lekeler gibi görünür (Etike, 2001:50).

Kompozisyon: Geometrinin resme uygulanması bir nevi kompozisyonu yaratır. Kompozisyonu meydana getiren geometrik biçimlerin yüzey üzerine kendi içerisinde, tutarlı, dengeli, düzenli bir şekilde dağıtılmasıyla gerçekleşir (Çağlarca, 2000:10). Sanat eserinde yerleştirme, bütünü oluşturacak olan biçimlerin belli amaçlar doğrultusunda kompozisyon ilkeleri gözetilerek düzenlenmesidir. Tüm sanat alanlarında eserler mutlaka belli bir düzen ve düzenleme üzerine yaratılmaktadır. Bu düzenlemeye, başka bir deyişle sanatsal dizgiye eserin kompozisyonu denir. Tam anlamıyla kompozisyonu oluşturmak; düzen yaratmak, düzenlemek, yerleştirmek ve

ayıklamaktır. Kompozisyon her eser için hayati önem taşır (Özer vd., 2018:83).

Ritim: Düzenlilik hareketine ritim denir. Desen çalışmalarında ritmi oluşturan unsurlar; çizgilerde yapılan değişimler, tekrarlar, alanların ve hacimlerin düzenlenmesinde yapılan tekrarlar, geometrik ilişkilere göre yapılan uygun gruplandırmalar yer alır (Karasu Gökçe ve Mehmet, 2007:79). Ritim hareketten meydana gelir (Gökaydın, 1990:40). Tekdüzelikten kaçınmak ve ritimleri çekici, etkin kılmak için çeşitlilik gereklidir. Hareket ve ritim müziksel bir temponun görsel olarak eşdeğerini yaratmak için birlikte çalışırlar (Özsoy ve Alakuş, 2017:81).

Hareket: Bir cismin sabit bir noktaya göre devamlı olarak yer değiştirmesine denir. Hareket, sanatta ritmi meydana getiren temel ögedir. Görsel sanatlarda hareket, 20. yy. da büyük önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle bireyin; doğal yaşama ilgisini artırmak, dikkatini çekmek için hareketli uyaranlarla hayatı monotonluktan kurtarma çabası sanata renk katmaktadır (Taşören vd., 2018:109). Desende hareket, sanatçının resme bakanın ilgisini çekmek istediği ilgi merkezi veya merkezleri aracılığıyla meydana getirdiği etkidir. Bütün sanatlarda bu tür ilgi-odak noktaları ve onunla ilişkili ikinci-üçüncü derecede etkin noktalar bulunur. Bu odaklar yoluyla gözün resim içinde gezinmesini sağlamak sanatçının başarısı sayılır. Konunun vurgulanması, mesajın iletilmesi veya resim içinde devinimin bilinçli olarak sağlanması için sanatçının birikimi ve sezgisi ile oluşan bu noktalara ihtiyaç vardır. Resimde bu hâkim, egemen, odak noktaları biçimlerle, çizgilerle, renklerle, aksi yönde düzenlemelerle etkili çarpıcı hale getirilir (Pekmezci, 2003:57). Hareketin amacı statik olan yüzeyi canlandırmaktır. Hareket vasıtasıyla desende ilgi odakları oluşturulur. Böylelikle gözün desen içinde gezinmesi sağlanır. Bazen yüzey üzerinde oluşturulan dikey bir çizgi ya da küçük lekese bir alan bile yüzeyi hareketlendirmek için yeterli olur (Karasu Gökçe ve Mehmet, 2007:79).

Birlik-Bütünlük: Desende, figüratif ya da herhangi bir nesne fark etmeksizin seçilen konu, kendi başına bir bütünlük sağlamanın zorunluluğunu taşır. Her resim, her desen başlı başına bir organizmadır. Organizma, kendisini meydana getiren bütün öğelerin birbirleri ile bağlantılı ve uyumlu işbirliği demektir. Deseni oluşum süreci içerisinde meydana getiren unsurların her birinin birbirleriyle uyum içinde olması gerekir. Bu unsurların hem kendi içerisinde hem de birbirleriyle olan ilişkisi biçimsel, kurgusal olarak bir bütünlük sağlamaları gereklidir (Pekmezci, 2003:57).

Bir sanat yapıtının tamamlanmış olduğu hissini bütönlüğün verdiği nitelik uyandırır. Bir çalışmada tüm unsurlar birbirlerine aitlermiş gibi göröldüğu zaman, sanatçı bütönlüğe ulaşmış demektir. Bir sanat yapıtında bütönlüğü resmin değişik parçalarında renk ve biçim gibi sanat ögeleri tekrarlanarak yaratılabilir. Ayrıca bir sanat yapıtında bütönlüğü sağlamak için renkler karıştırarak kullanılabilir (Özsoy ve Alakuş, 2017:81).

Değişkenlik-Çeşitlilik: Desen, desenin içindeki çizgi, leke, doku, ritim değişkenliklerine; durgunluğuna ve hareketliliğine sahiptir. Bu farklılıklar bir araya gelerek konuyu ve anlatımı güçlendirir. Desendeki başarı, değişkenliğe ve çeşitliliğe rağmen desenin bütönlüğünü ve kompozisyonunu sağlayan elemanların organizasyonundadır (Pekmezci, 2003:58). Bir sanat yapıtının tekdüzelikten kurtarılması için çeşitliliğe gerek vardır. Çeşitlilik, bir eserde farklılıklar oluşturmakla elde edilen sanat ilkesidir. Örneğin; ölçülerde, karşıt renklerde ve yönlerde çeşitlilikler oluşturulabilir (Özsoy ve Alakuş, 2017:81).

Denge (Balans): Deseni meydana getiren ögelerin birbiri ile uyum içinde olması çalışmanın bütönlüğü ve görsel zenginliği açısından büyük önem taşır. Denge, deseni oluşturan bütün parçaların görsel ağırlığının uyumlu bir şekilde yüzeye yayılmasıdır. Birbirini ezen, eşit büyüklükteki formlar ya da birbiri ile tartışan çizgiler dengeyi bozan unsurlardır. İç gerilimin dengelenmesi bu anlamda çok önemlidir (Karasu Gökçe ve Mehmet, 2007:81). Resimde veya desende denge, dikey-yatay diyagonal çizgiler ve açık-koyu zıtlığıyla da verilebilir. Başarılı bir resim veya desen kompozisyonu düzenlenirken kullanılan ögeler birbirleriyle karıştırıldıklarında denge hissedilmelidir. Bu denge durumuna biçim, yön, ölçü, aralık, doku, renk, büyüklük, küçüklük gibi ögeler yardımcı olacaktır (Özer vd., 2018:62). Resimde denge oluşturulurken simetriden yararlanılabilir. Biçimlerin karşılıklı yerleştirilmesi kesin, kararlı, oturmuş, bozulmaz etki bırakır. Simetri monotonluğa neden olabilir. Monotonluğu ortadan kaldırmak için asimetrik biçim yerleştirmelerinden yararlanılabilir. Bu durum, tek düze görüntüyü canlı ve hareketli hale getirir (Taşören vd., 2018:178).

Ekonomi: Anlatılmak istenenlerin az ve öz elemanlarla ifade edilebilmesi desende ekonomiyi oluşturur. Amaç, binlerce sözcükle anlatılabilecek bir konunun birkaç çizgi ve leke ile sadelik içinde betimlenebilmesidir. Bu nedenle şiirle desen

arasında benzerlikler vardır. Yoğun bir gözlem gücü ve yoğun bir içsel birikimle anlatılmak istenenlerin birkaç sözcük veya birkaç çizgi ile anlatılabilmesi sanatsal prensiplerden biridir (Pekmezci, 2003:58).

2.4.2. Desenin Elemanları İle Ön Eskiz Oluşturma Süreci

Desen çiziminde öncelikle çizimi yapılacak olan konunun (figür, portre, mimari yapılar, peyzaj, natürmort, makine parçaları, hayvanlar, hayali konular vb.) gözleminin iyi yapılıp kâğıda nasıl yerleştirileceğine dikkat edilmelidir. Küçük bir kâğıt parçasının üzerinde pencere gibi bir kesim yapıldığında vizör olarak kullanılacaktır. Vizör ile çizimin yapılacağı kompozisyona bakıldığında, kompozisyonun nasıl olacağına daha kolay ve başarılı bir şekilde karar verilmiş olunur. Böylece kâğıda yerleştirmelerde yaşanan sorunlar ortadan kaldırılacaktır. Çizimi gerçekleştirilmek istenen figürün, nesnenin duruş ve yapı özelliğine göre kâğıda yerleştirme yapılmalıdır. Kâğıdın yatay veya dikey tutulmasına kompozisyon özelliğine göre karar verilmelidir. İyi bir gözlem ve görmeyi öğrenmek desende başarıyı artırmaktır. Çevremizdeki insanların, canlı cansız varlıkların hareketlerini, duruşlarını, koşmalarını, zıplamalarını vb. hareketlerini gözlemlemek gerekir. Hareketin yanı sıra çizimi yapılan figürlerin, nesnelerin vb.lerinin oran-orantı ve ölçülerine de dikkat edilmelidir (Ayaydın vd., 2019:164).

2.5. Yaş Gruplarına Göre Çocuğun Gelişim Evreleri

Birey, dünyaya geldiği an itibariyle sürekli bir büyüme ve gelişim süreci yaşar. Kilo ve boy gibi nicel değerlerinin artmasının yanında sürekli bir bilişsel gelişimde yaşamakta yaşadığı çevre ve bireylerle ilişki kurmaktadır. Bunun için büyüme ve gelişme bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bu noktada çocuğun gelişim özelliklerinin bilinmesi bireyin gelişiminde ve sürecin takibinde oldukça yararlı olacaktır (Saygılı, 2004:9-10). Çocuğun büyümesi ve bilişsel gelişimi ile doğru orantılı olacak şekilde sanatsal etkinlikleri de gelişim evrelerini takip eder. Düzlem üzerine yerleştirilmiş ilk anlatım, sanatsal evreler olarak ergenliğe kadar devam ve ilerlemesini sürdürür (Yavuzer, 2005:200).

Lowenfeld ve Brittain'e göre de bireyler görsel sanatlar alanına da ürün oluşturma ve gelişim süreçlerine göre bir ilerleyiş gösterirler. Çocuklar nasıl ki aritmetik ve fen derslerinde sınıf içerisinde çok değişken bir yapı gösteriyorsa aynı

durum bireyler arasındaki sanatsal etkinliklerde de görülmesi doğal karşılanmalıdır. Çünkü bireyin yeteneği onun fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel değişimlerine paralel olarak gelişir (Erickson ve Young, 1996). Bu anlamda birey ve sanat birbiri ile uygun düşebilen, sürekli bir etkileşimin söz konusu olduğu bir sahadır. Çocuğun sanatsal gelişiminde evreler arası geçiş yavaş yavaş ve sürekli bu için yeni bir evrede bulunan birey bir önceki evrenin özelliklerini de taşıyabilmektedir. Birey de gelişim süreci zamanla ilerledikçe algı becerisindeki farklar çocukta gözlemlenebilecektir (Artut, 2009:235-36). Neredeyse çocukların tamamına yakını ilk anından itibaren beceri ve algılarında süreçlerine uygun değişiklikler gösterirler. Alanda yapılan çalışmalar sayesinde çocuk resimlerinin evrelere en uygun biçimde gelişiminin tahmini mümkündür (Artut, 2009:235).

2.5.1. Karalama Evresi: (2-4 Yaş)

Bireyin üretiminin ilk ve temel aşamasını çizgileri oluşturur. Bu evrede çocuk çiziktirme ve karalamalarla ilk keşif, deneyim oluşturma ve malzeme tanıma ile ilgili süreçler yaşadığı söylenebilir (Artut, 2009:236). Bu evrenin süresi bireyden bireye farklılıklar göstermesine sebep olan bireyin; zekâsı, sağlık durumu, motor becerilerinin gelişmişliği, olgunluk ve uygulamaya ayrılan süre değişkenler arasındadır ve bunlara bağlı olarak bu süreç birkaç hafta ya da ay olabilir. Ancak uygulamaların artmasıyla karalamalar amaçlı, kontrollü ve uyumlu yönde gelişim gösterir. Dönemin sonlarında ise birey artık büyük dairesel formlar oluşturma eğilimine gider. Tarayıcı özellikte olan çizgilerinde kalın-ince ve dalgalı çizgi oluşturabilmeyi öğrenir (Artut, 2009:237).

2.5.2. Şema Öncesi Dönem: (4-7 Yaş)

Bu dönemde çocuğun dış dünyayla olan etkileşimi artar. Dörtü yaşlarına erişen bireyler artık daha tanıdık biçimler çizseler de çizdikleri şeylerin tam olarak ne olduğu bilmek epey zordur (Ayayadın vd., 2009:128). Beş ve altı yaşlarda ise çocuk, özellikle yuvarlak bir baş ve ayağı ifade eden insan çizimi ve tanıdık birkaç malzemeyi çokça çizer. Ayrıca bu dönem için duygu ve düşüncelerini yansıtan resimler yapıldığı rahatlıkla söylenebilir. Çocuklar yaptıkları çalışmalarını açıklama, gösterme istekleri baskındır ve benliğinden haberdar değildirler. Beşli yaşlara doğru ise artık ana renklerin adları öğrenilmeye başlanmış olur. Açık ve parlak renkler çocuk resimlerinde

bu dönemde bolca kullanılır (Yavuzer, 2005:202).

2.5.3. Somut İşlemler (Şematik Evre) Evresi: (7-9 Yaş)

Çocuk bu dönemde mekân anlamında yatay bir tek çizgi üstünde resmini kurgulamaya çalışır. İnsan figürü resminde bir vazgeçilmez ve daha geliştirilmiş olarak yer almaya devam eder ancak şematik dönem öncesinde çizdiği belirsiz nesnelerin yerini daha tanımlanabilecek yapılar almaya başlamıştır. Konularında ev dışı etkinlikler de sıklıkla yer almaya başlamıştır (Yavuzer, 2005:202). Artık okul çağına da gelmeye başlamış olan birey resimlerinde gerçeği yansıtmak, çevresini betimlemek istemektedir. Çocuk etrafındaki doğayı görülen-algılanan nesneleri kendi gerçek renkleriyle boyamaya çalışır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:53).

2.5.4. Gerçekçilik Evresi: (9-12 Yaş)

Bu dönemde çocuğun çalışmaları oldukça ayrıntılı bir hal almaya başlamıştır ve gerçekçilik ön plandadır. Toplumun bir parçası olduğunu artık biliyor olan çocuk bunu resimlerine yansıtır. Arkadaşları ve kendi resimlerine eleştirel bir gözle bakabilen çocuk bu evrede giderek estetik beğeni kazanmaktadır ve çalışmalarını başkalarına göstermekten çekinerek, davranışlarında çekingen bir tavır sergilerler. Mekân kavramını vermeye çalıştıkları yatay tek çizgiyi birey artık ufuk çizgisi olarak kâğıdın ortasında kullanmaya başlamıştır. Nesneler gerçek büyüklükleri ile ele alınmaya bu evrede başlamıştır. Bu dönemde çocukların eserlerine karşı; eserlerini ya da kendilerini yaralayabilme ihtimali olan ağır eleştirilerden kaçınmalıyız (Alakuş ve Mercin, 2009:133).

2.5.5. Mantık (Görünürde Doğalcılık) Dönemi: (12-14 Yaş)

Sanatsal kaygı güden birey, bu aşamada gerçekliği yansıtmama pahasına estetik beğenisini ön planda tutan çalışmalar üretmeye artık başlamıştır. Bu estetik beğenisini başka çalışmalara da yönlendirdiği için arkadaşlarının çalışmalarına karşı da eleştirel bir tutum takınmaktadır. Birey olma yolunda ilerleyen çocukta değerlere yönelim başlamıştır. Kimlik oluşturma aşamasında olan birey çevresiyle duygusal yaklaşım ve bireysel ilişkiler içine girmiştir. Bu dönemde bireysel hedefler belirlenebilmekte ve bunun peşinden koşulabilmektedir. Toplumsal olaylardan haberdar olan ve çevresiyle ilişkilerine farkındalığı oluşmaya başlayan birey soyut düşünceleri de anlayıp

içselleştirebilir durumdadır ve ortaya koyabileceği öz fikir yorumu mevcuttur (Kırıçoğlu, 2005:96). Çocuk bu dönemde oran-orantı ve derinlik gibi resimsel problemlerin çözümleri ile uğraşır. Doğal çevre hakkında gözlemleri mevcuttur. Artık çizilmekte olan insan figürünün detaylı olarak verilmesinin yanında, cinsel kimliğin oluştuğu bu dönemde edinilen gözlemlerin resme yansıdığı da görülür. Ayrıca renk özelliklerinden haberdar olan ergenin rengi bu dönem de en iyi biçimde kullandığı görülür (Yavuzer, 2005:203).

3. YÖNTEM

Bu bölümünde araştırmada kullanılacak yöntem, araştırmada kullanılacak olan araştırma ortamı, çalışma grubundan ve özelliklerinden, veri toplama tekniklerinden, verilerin çözümleme yönteminden, çalışmanın nasıl yapılacağından bahsedilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, ortaokul 12-14 yaş grubu öğrencilerinin, çizim temelli deseni oluşturmada yardımcı olan ön eskiz oluşturma sürecinin sanat eğitime katkısının ölçülmesini ve görsel sanatlar dersinde desen eğitimi ve eskiz çalışmalarına daha fazla önem verilmesini amaçlayan bir çalışma niteliği taşıma özelliğini göstermektedir. Çalışmada nitel araştırma modellerinden biri olan eylem araştırması yönteminin uygulanması tercih edilmiştir.

Sosyal içerikli problemleri anlamak, iyileştirmek ve çözüm üretmek için kullanılan eylem araştırmaları son derece etkili bir uygulamalı araştırmadır. Ayrıca bu tür özellik gösteren araştırmalar, uzman araştırmacı uygulayıcıların öncülüğünde yürütülen, probleme taraf olan kişilerin ve uygulayıcıların katılımı ile mevcut uygulamanın eleştirel bir değerlendirmesini yaparak, probleme çözüm aramak ve iyileştirmek için alınması gereken önlemlerin tespiti sağlanıp uygulamaya aktarımının kararının alındığı araştırmalardır (Karasar, 2016). Eylem araştırması bir şeyi ispatlamak zorunda olduğunuz anlamına gelmez. Bir deney niteliği taşıyabilme olanağına sahip olduğu halde bir deney değildir. Eylem araştırmaları sıklıkla bir sistemin nasıl yürütüldüğünü ortaya çıkarmak amacıyla düzenlenir. Araştırmalar, mevcut problemleri çözme, değerlendirme ve yeni fikirler üretip bulma ve bu fikirlerin nasıl çalıştıklarını anlama amacı taşır (Johnson, 2014). Araştırma grubuna, öncelikle nicel veriler sağlaması amacıyla öntest uygulanarak hazırbulunuşluk seviyeleri tespit

edilmiş daha sonra 1 haftalık ders saati süresince sanat tarihinde ünlü ustaların eserlerinden örnekler gösterilerek öğrenciler güdülenmiştir. Yeterli bilgi girdisi sağlandıktan sonra öğrencilere aşamalar halinde 6 hafta süren ön eskiz çalışma uygulamaları yaptırılmıştır. Tüm bu süreç boyunca öğrenciye, sanat tarihinde kabul görmüş büyük ustaların özellikle iç mekân, portre, natürmort, manzara, imgesel (gerçeküstü), figüratif, alegorik içerikli özellikle de farklı akım ve türden çalışmaların gösterilerek anlatılması hedef dâhilinde bir yol olarak seçilmiştir. Ve bu disiplini kimlik edinmiş ustaların öğrencilere yol göstericiliği bakımından öneminin aktarımı amaçlanmıştır. Araştırma, tüm süreç boyunca araştırmacı günlükleri ve saha notları yardımıyla kayıt altına alınmıştır. Bu aşamalardan geçen çalışma grubu, haftalık ders uygulamalarını değerlendirme formu ile öğrenci yaşantıları ve öznel fikirleri kayıt altına alınmıştır. Son olarak, yeterli bir bilgi girdisi sağlanıldığı varsayılan çalışma grubuna 2 hafta sürecek olan son test çalışması uygulanmıştır. Toplam 10 hafta süren çalışmalar sonucunda, ortaya çıkan veriler tümevarım yöntemiyle toplanıp karşılaştırılmış ve uzman görüşlerine başvurulmuş ardından görüşler betimsel-analiz yöntemiyle ortak bir çerçevede derlenerek yorumlanmıştır.

Herkes tarafından kabul edilen bir nitel araştırma tanımı yapmak güçtür. Bunun yanında denebilir ki nitel bir araştırma; görüşmeler, gözlemler, dokümanların analizi gibi nitel veri sağlayacak yöntem çeşitlerinin yer aldığı, doğal süreci içinde gözlemlenen olay ve algıların bütünsel ve gerçeğe en yakın haliyle ortaya konulan nitel bir süreç araştırması olarak görülebilir. Aynı şekilde teori üretme amaçlı da olabilen bu araştırma biçimi ele aldıkları sosyal olguları yine ele alınan çevrede anlama ve araştırmaya öncelik veren bir yaklaşımdır (Yıldırım,1999).

Bu araştırmada araştırmacı ve uygulayıcı aynı kişidir.

Nitel araştırmacı, doğrudan doğruya çalışma alanında bulunan, deneklerle görüşmeler yapan, gerektiği anlarda deneklerin deneyimleri yaşayan, çalışma alanında kazanmış olduğu farklı bakış açısını ve deneyimlerini toplayıp bilgilerin analizinde kullanan kişidir. Gözlemler yapma, ilgili bireylerle sohbet etme fırsatı bulma, bilgi kaynaklarına yakın olma, ilgili dokümanlara erişim sağlayıp çözümlenen ve araştırılan olguyu yakından tanıyıp takip etme ve anlama bu araştırmalarda önemli bir konuma sahiptir. Tüm bu yönleriyle nitel araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir uzvu halini alır ve zaman zaman bir bilgi toplama işlevini üstlenir (Yıldırım, 1999).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Kazım Karabekir İmam Hatip Ortaokulu'dur. Örneklemi ise Kazım Karabekir İmam Hatip Ortaokulu'nun 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar dönemi kapsamındaki 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

3.3. Araştırma Ortamı

Araştırmada uygulama çalışmaları okulda resim atölyesi bulunmadığından sınıf ortamında uygulanmıştır. Ayrıca sınıf ortamında akıllı tahta mevcuttur, görseller için EBA'dan (Eğitim Bilişim Ağı) yararlanılmıştır.

3.4. Araştırmaya Katılan Öğrenciler

Nitel bir araştırmada ele alınan alan ve denek az olsa da, pek çok veri sağlama yöntemi mevcut olduğu için araştırma sırasında sağlanan bilgilerin miktarı ve detayı oldukça çok olacaktır. Bunlarla doğru orantılı olarak analiz süreci de oldukça uzun bir süreç almasının yanında araştırma raporunun detay ve uzunluğu olağandır ve verilerin yorum ve sunumunun gereğidir. Bu sebeplerden bir nitel araştırmada çok fazla deneğin çalışmada yer almasını beklemek güç olacaktır (Yıldırım, 1999).

Bu araştırmaya katılım gösteren öğrenciler 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı kapsamında, 7. Sınıfta görülen Görsel Sanatlar Dersi alan öğrenciler arasından gönüllü olarak seçilmiştir. Öğrenciler arasında yirmi kişiden oluşan karma bir grup oluşturulmuş, oluşturulan bu grup için veli izin belgesi aracılığıyla izin alınmıştır. Nitel araştırma yöntemleriyle bu öğrencilerden veri alınmıştır. Araştırmada yer alan öğrencilerin isimleri; 01'den, 20'e kadar numaralandırılarak kodlanmıştır.

3.5. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma konusu kapsamında belgeler taranmış, ön eskiz, desen, desenin elemanları, sanat tarihinde önemli bir yer edinen sanatçıların ön eskiz (etüt, taslak vb.) çalışmalarıyla oluşturmuş oldukları eserlerini konu alan tezler, makaleler, yayınlar, internet kaynakları, bu konu ile ilgili kitaplar vb. araştırılıp incelenmiştir. İncelenip değerlendirilen bu kaynaklar doğrultusunda veriler için doğrudan ve dolaylı yollardan gözlem yaklaşımları bir arada getirilerek kullanılmıştır. Yapılacak olan uygulamanın öncesinde öğrencilere, nicel veriler sağlaması amacıyla ilk olarak öntest uygulaması

yapılmış olup, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleri tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilerin ön eskiz prensibi edinimi hakkındaki bilgi düzeyleri göz önünde bulundurularak desen elemanları ile sanat tarihinde önemli bir yere sahip usta sanatçıların çalışma eser örnekleri sunu yardımıyla anlatılmıştır. Öğrencilerin bu bilgilerin girdisi sonucunda konuyu kavramaları sağlanmıştır. Ayrıca; sunuş yoluyla anlatım, gösterip-yaptırma, beyin fırtınası tekniği, tartışma ve konu üzerine öğretmen öğrenci sohbetleri ile konu anlatımları geliştirilmiş, ders sürecinin işlenişinin daha verimli hale getirilmiştir. Öğrencilere çalışma kapsamında aşamalı ön eskiz çalışmaları yaptırılmıştır. Bu uygulama süresi içerisinde araştırma günlükleri oluşturulmuştur. Araştırmacı uygulayıcı tarafından oluşturulmuş olan araştırma günlükleri, uygulamanın tüm bölümleriyle ilişkili gözlemleri, düşünceleri, analizleri, kayıt altına almak için tutulan notlardır. Araştırma günlükleri, araştırmanın kronolojik açıdan dizilimi sağlaması uygulama sırasında verileri daha sağlam bir şekilde oluşturması açısından önemlidir. Saha notları ise, araştırmacı tarafından gözlemlerini uygulama sırasında yalın ve gözlenebilen her şeyin yazılı olarak tuttukları notlardır.

Saha notları üç türde olabilir: Öğretim esnasında alınan yoğun betimlemeler, öğretim esnasında alınan kısa notlar ve öğretim sonrasında alınmış olan notlar ve yansımalar (Johnson, 2014). Bu görüş doğrultusunda araştırma da yer alması daha uygun düşeceği öngörülmüyor. Son hafta uygulaması olarak öğrencilere bu aşamalı çalışmalar sonrasında bilgi ve beceri seviyelerindeki değişim düzeyini süreç içerisinde belirlemek amacı ile son test yaptırılmıştır.

Bu aşamalar sonucunda elde edilen veriler tümevarımsal yöntemle oluşturulmuş olup toplam 10 hafta süresi içerisinde toplanmıştır. On haftalık uygulama programı sonrası ön test uygulamasında çizdirilen sınıf içi oluşturulan natürmort kurgusunun öğrenciler tarafından yeniden yorumlanıp son test çalışması olarak çizilmesi istenmiştir. Ön test ve son test uygulamasında oluşturulan çizimler karşılaştırılıp uzmanlara sunularak yorumlatılmıştır. Öğrenme yöntem ve teknikleri, ders alanı, çalışmanın tekniği, yöntem ve kazanımlar haftalık ders planları aracılığıyla süreçte gerektiği gibi belirtilmiş ve ayrıntılandırılmıştır. Ayrıca veri toplama tekniği olarak, çalışma grubunun uygulamalarını değerlendirdiği haftalık ders değerlendirme formu ile öğrenci yaşantılarını ve düşüncelerini kayıt altına almaları sağlanmıştır.

Okullardaki öğrencilerin yaratıcılık gücünün gelişmesi ve öğrenmede yaratıcılığı destekleyici olarak geliştirmesi için eğitim ve öğretim ortamının düzenlenmesi gerekmektedir. Öğrenmeyi geliştirip destekleyecek öğrencilerde yaratıcı gücü tetikleyecek olan; araştırma, soruşturma, küçük büyük grup tartışması, gösterip yaptırma tekniği, oyunlaştırma, gözlem, deney, beyin fırtınası, çalıştay, gösterim, olay bulmaca, münazara, alan gezileri, canlandırma vb. çeşitli tekniklerden yararlanılmasıdır (Özsoy, 2007:154).

3.6. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sürecinde elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan, temel analiz yöntemlerinden biri olan betimsel-yorumlayıcı analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

Bu tür araştırmalarda araştırmacı, betimlenen verileri yorumlar ve bu yorumlama derinlemesine yapılmaz. Araştırmacı yalnızca uzunca alınan konuşma, davranış, söylenti, anlatım ve görüşme notlarına yer verir. Elde edilen tüm verileri sunmaz bundan ziyade verilerin arasından kendi seçtiklerini önce belli bir sıralama ile yazar ardından yorumlar. Burada araştırmacının asıl görevi, gerçeğin neye benzediğini göstermek ve ona kavramsallığı eklemektir (Sönmez ve Alacapınar, 2013).

Elliot'a (1991) göre; Taslağı genel planda belirlenen eylem bu aşamada uygulamaya aktarılır ve uygulamanın etkileri gözlenir ve değerlendirilir. Araştırmacı, eylemin ne kadar başarılı olduğuna yönelik kanıtlar elde etmek, eylemin beklenen ve beklenmeyen etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla çeşitli gözlem tekniklerini kullanmalıdır (Aksoy, 2003). Bu doğrultuda çalışma grubuna uygulanan nitel araştırma modellerinden biri olan; eylem araştırmalarında elde edilen sonuçlar yerel niteliğe sahiptir, genelleme amacı taşımazlar. Bu araştırmalar belli bir yer ve katılanlarla sınırlı ürünler verirler (Karasar, 2016).

Veri analizi, verilerin düzenlenmesi, araştırma soruları çerçevesinde betimlenmesi ve yorumlanması aşamalarından oluşur. Eylem araştırmalarında analiz genellikle süreklilik gösterir; yani veri toplama ile eş zamanlı yürütülür ve toplanacak ek verilerin türü ve niteliğine ışık tutar. Toplanan verilerin analizi araştırmaya konu olan uygulamanın ya da sürecin anlaşılmasını sağlar. Verilerin betimlenmesi ve alan yazın değerlendirmesi çerçevesinde araştırmacı birtakım yorumlara ulaşır ve araştırma

problemine ilişkin öneriler ortaya koyar (Yıldırım ve Şimşek, 2016:313-14).

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubuna uygulanan eylem araştırması ile elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edinilen bulgular etkinlik boyunca öğrencilerin yapmış olduğu çizim çalışmaları, araştırmacı-uygulayıcı günlükleri, gözlemler, değerlendirmeler ve haftalık ders değerlendirme formları sonucunda ortaya çıkmıştır.

4.1. 1. Hafta Uygulaması (Öntest)

Görsel sanatlar dersi çalışmalarında ön eskiz kavramını bilme, etkili bir şekilde kullanma ve desenin elemanlarını öğrencilere fark ettirilerek belli bir seviyede çalışma prensibi kazandıracağı düşünülen bu araştırma uygulamasında; öncelikle öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleri tespit edilmek istenmiştir.

Araştırmacı Günlüğü

İlk derste okul imkânları içerisinde atölye ortamı mevcut olmadığı için çizim uygulaması sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Sınıf içi U oturma düzeni ile düzenlenmiş ve oluşturulan kurgu, tüm öğrenciler tarafından rahat görülecek bir yerde hazırlanmıştır. Yirmi öğrenci tarafından gözlemlenebilen kurgunun, kâğıt üzerinde çiziminin yapılması istenmiştir. Öğrencilerin etkinliğe katılımında gönüllük ilkesi esas alınmıştır. Çalışma öncesinde grubun bir bilgi girdisi olmadığı varsayılmıştır. Öğrencilere genel kompozisyonda desen bilgileri anlatılmış ve çizimi yapmaları için müdahalede bulunulmamıştır. Öğrencilerin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları etkili bir şekilde kullanarak kendini kâğıt üzerinde ifade etmesi beklenilmiştir. Bir ders saati süren uygulamanın sonunda öğrenciler genel olarak zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca belirli çözümleri yapamadıkları da çizimlerinde rahatlıkla gözlemlenebilmektedir.

Ardından etkinliğin ilk haftasında öğrencilerin, natürmort kurgusunu referans alarak yaptıkları çizimlerin görselleri “Öntest ve Sontest Öğrenci Çalışmaları” başlığı altında toplanıp son bölümde yer almıştır.

Tablo 1.1. Hafta Uygulamasının Ders Planı

1. HAFTA UYGULAMASI**7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

Süre	40 dakika (1 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlük-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Öntest uygulaması)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırma "	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma</i> (&) Sınıfta oluşturulan natürlük kurgusunun çizimi (&)Öğrencilerin hazırlanmışlık seviyelerini tespit etme.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt (35x50 cm) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Sınıf içi oluşturulan natürlük kurgu.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Desen Çalışması ve Kurgu.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; çalışma grubuna hiçbir müdahale olmadan sınıf içi oluşturulmuş natürlük kurgusunun öğrencinin algılaya ve yorumlama biçimiyle çizilmesi istenir. Bu çalışma grubun öntest uygulama çalışmasını oluşturmaktadır. Öğrencinin ders içerisinde oluşturulan kurgudaki (cam, kumaş, küre) nesnelerinin gerçeğe yakın boyutlarındaki çizimi yapması beklenir. Ayrıca öğrencinin nesnelerin doku hissini vermesi de beklenir. Öğrencinin karşısında duran üç boyutlu nesnelerin kâğıt üzerinde de üç boyutluymuş hissini vermesi hedeflenmektedir. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak kendini kâğıt üzerinde ifade etmesi beklenmektedir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrenci üç boyutlu nesnelerin kâğıt yüzeyi üzerinde çizimini yapar. Farklı dokuların ve elemanların kâğıt yüzeyinde ciddi bir çalışma süreci ile sanata dönüşebileceğini kavrar ve kendini ifade etme yöntemiyle çizim yapar.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezil, gözlem vb.)	Farklı objelerin dokusunun ne olduğunu araştırmak ve çeşitleri hakkında bilgi toplamak. Nesnelerin gerçeğe yakın boyutlarında çizimi yapmak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Kendini ifade ettiği çiziminde özgürdür. G... Üç boyutlu nesneleri kâğıt üzerinde gerçeğe yakın bir şekilde yansıtmaya çalışır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
---	--

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar dersinin eğitim planında farklılık ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerin akışına göre düzenlenerek, verilen konunun evre değil de derste tamamlanması prensibinden hareketle belirlenen her kazanım için bir ayık yani 4 haftalık zamana yayılmıştır. Bu sebeple gırtlık planlarına ilişkin görüldüğüde konu içerisinde bir açıklama yapılması yapılmakla bu gırtlık plana yanıtlanacaktır. Gırtlık planlar bu sebepten yârlık plana göre ayık plan çerçevesinde hazırlanmıştır.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

Şekil 4.1 Sınıf İçi Oluşturulan Natürmort Kompozisyonun Görseli

4.2. 2. Hafta Uygulaması

Hazırlanmış olan sunu ile öğrencilere ünlü sanatçıların sanat tarihine mâl olmuş eserlerini; ön eskiz ve bitmiş eser arasındaki ilişkiyi anlamlandırmasına olanak sağlanmıştır. Bu sayede desenin elemanları, genel hatlarıyla öğrencilere kavratılmıştır. Ayrıca öğrenciler hedeften haberdar edilerek güdülenmeleri sağlanmıştır.

Araştırmacı Günlüğü

Öğrencilere sunuyla ön eskiz, eskiz, taslak, etüt, çalışmalarının ana unsurları hakkında fikir alışverişinde bulunmuş olunup öğrencilerin kendi fikirlerini beyan etmelerine ortam sağlanmıştır. Bu sayede öğrencilerin konu hakkındaki ön bilgileri yoklanmıştır. Öğrencilere ön bilgi olarak desenin elemanları (çizgi, biçim, hareket, denge, ritim, birlik-bütünlük vb.) anlatıldı. Örnek çalışmalar gösterildi. Özellikle ressamlar hakkında eskiz ve asıl eser farkı buldurtuldu. Konuda belli bir noktaya dikkat çekmek için; ressamların eskiz eser anlayışları üzerinde durulmuş ve öğrencilere bu bağlantı kavratılmaya çalışılmıştır. Örneklendirme pek çok ressamın sayısız eskizleri olduğunu ve bu sürecin sonunda bitmiş asıl eserlerine nasıl geçtiklerinin üzerinde durulmuş; öğrenciler bu duruma genel anlamda çok şaşırmışlardır. Sanatçılara, sanat tarihindeki dönemlere, sanatçıların mensup oldukları sanat akımlarına dair bilgiler verilmiş. Böylelikle sanatın, sanat eserinin toplumsal, kültürel ve evrensel önemine dikkat çekilmek istenmiştir. Ardından bu konu hakkında eskizden başlayıp esere dönüşen serüveni ve sanat eseri oluşturmada ön eskiz çalışmalarının, katkılarının olup olmadığı olgularının üzerinde sohbetler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin, bir sanat eseriyle karşılaştıklarında daha bilinçli ve daha doğru bir bakış açısıyla eseri anlamlandırıp yorumlamaları için gerekli olan bilgi girdilerinin alt yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Öğrenciler yoğunluk olarak eskiz sürecin gerekliliğine kanaat getirdiler ve de dersi ilgi ile dinlediler. Zaman zaman ders sürecine sorularla ve kendi fikirleriyle katılım sağlamışlardır. Öğrencilerin görsel ve bilişsel farkındalıkları bu yöntemlerle arttırılmıştır. Öğrenciler bu dersin sonunda herhangi bir sanat eserine karşı daha nesnel, daha entelektüel ve daha bilinçli bir bakış açısını kazanmış oldular.

Tablo 2.2. Hafta Uygulamasının Ders Planı

2. HAFTA UYGULAMASI

7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika (1 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlük-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Ünlü Sanatçıların Eserleri)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırma "	

BÖLÜM II:

KONUSU	Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma (&) Desen Elemanlarını Tanıyım (&)Sanat Tarihinde Bu Prensipli Kimlik Edinmiş Belirli Ustaların Tanınma ve Üzerine Sohbet.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Araştırma, Beyin Fırtınası Tekniği, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt(ebat serbest) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Ayrıca sunumun gösterileceği akıllı tahtadan faydalanılacaktır.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Desen Çalışması ve Kurgu.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; ön eskiiz etüt, taslak çalışmalarının ana unsurları hakkında fikir alışverişinde bulunur. Öğrencinin ders içerisinde sunudaki sanatçıların sanat tarihine mal olmuş eserlerini; ön eskiiz ve bitmiş asıl eser arasındaki ilişkiyi anlamlandırmasına olanak sağlar. Konu hakkında beyin fırtınası tekniği kullanılır. Örnekler çeşitlendirilir. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak sanatsal çalışmalarının uygulama kısmının oluşması için bilgi girdisi sağlanmıştır.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Desen çalışmasında eskiiz oluşturma ve desen elemanlarının ne olduğunu öğrenir. Farklı dokuların ve elemanların kâğıt yüzeyinde ciddi bir çalışma süreci ile sanata dönüşebileceğini kavrar ve kendi özgü çalışma prensibi oluşturur.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Dokunun ne olduğunu araştırmak ve çeşitleri hakkında bilgi toplamak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme gücüne olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Sanat eserlerindeki üslupları fark eder. G... Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini kullanır. Eserde ana dokayı nasıl adlandırdınız? Yapay mı doğal mı?
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususları.
--	--

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar dersinin eğitim planında farklılık ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerle alakasız olarak düzenlenerek, verilen konuların evde değil de derste tamamlanması prensibinden hareketle belirtilen her kazanım için bir aylık yani 4 haftalık zaman ayırılmıştır. Bu sebeple yıllık planların ilköğretim düzeyinde bir açıklama yapılması yapılmakla bu yıllık plana yazılacaktır. Yıllık planlar bu sebeple yıllık plana göre aylık plan çerçevesinde hazırlanmıştır.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

4.3. 3. Hafta Uygulaması

Öncelikle çalışma grubunun, bir önceki ders bahsedilmiş olan desenin elemanlarından çizgiyi ve çizgi türlerini öğretilip kavratılması bu haftaki çalışmalarının ana hedeflerinden biri haline gelmiştir. Öğrenme sınıf içi oluşturulan natürmort kurgusunun parçası olan bakır bardak nesnesinin çiziminin çizgi değerleri ile özgürce oluşturma ve öğrencinin çizgi değerlerinin var olan etkisinin farkına varması amaçlanmıştır.

Araştırmacı Günlüğü

İlk başta bardağı kendi ezberledikleri şekilde çizmek istediler. Çalışma grubu ders disiplinine girmede çok zorlandı. Her çalışmanın bitmiş bir eser olmalı fikri bu ilk çalışmayla yıkılmış oldu. Ezberin önüne bu çalışmayla geçildiği için diğerlerine göre daha zor bir çalışma olma özelliği göstermiştir.

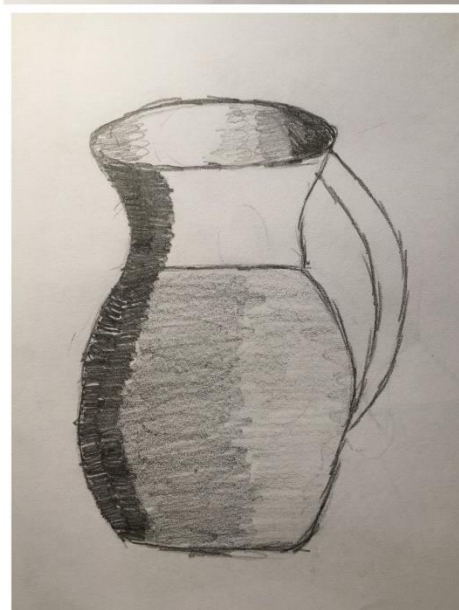
Öğrencilerin pek çoğu karşısındaki nesneyi tanımakta zorlandılar. Kurgunun bir parçası olan bakır bardak objesinin, biçimi üzerine çalışma grubu içerisinde kısa bir sohbet gerçekleştirdi ve tanımları sağlandı. Bardağın oluşturma sürecinde onlara yardımcı olabilecek geometrik yapılar açıklandı. Çizimlerde çizgi dikkate alınsa da öğrenciler asıl çizginin kullanım biçimiyle açık-orta-koyu değerlerini yakalamaya ve yansıtmaya çalıştılar. Bu sayede öğrenciler nesnenin formuna göre çizgiyi ya da çizgi türlerini kullanmayı deneyimlemiş oldular. Grup içerisinde zorlanan öğrencilere, iş birliğine dayalı olarak başarılı kabul edilen öğrencilerin çalışmaları örnek gösterilerek motive edilmeleri sağlanmak istenmiştir. Çalışma yaklaşık olarak bir ders saati sürdü. Ek süre talebinde bulunan öğrencilere zaman tanınmıştır. Bu çalışma özellikle geometrik yapılardan yola çıkılarak çalışıldığı için sonraki yapılacak olan çalışmalara zemin oluşturdu.

Öğrencilere “Haftalık Ders Değerlendirme Formları” dağıtılmış, öğrenciler bu formlardaki soruları yanıtlamışlar ve görüşlerini belirtmişlerdir.

Ardından etkinliğin üçüncü haftasında natürmort kurgusunun bir parçası olan bakır bardak objesi referans alarak; öğrencilerin çizgi türleri ile yapacakları çizimlerin görselleri ise “Öğrenci Çalışmaları” adlı başlığın altında seçilmiş çalışmalar olarak toplanıp eklenmiştir.

Öğrenci Çalışmaları

Haftalık Ders Değerlendirme Formları

Bu bölümde öğrenciler tarafından doldurulmuş olan formların görsellerine yer verilmiştir. Özellikle de öğrencilerin yorumlarına değinilmiştir.

Haftalık Ders Değerlendirme Formu		
Düzenlenmiş kompozisyonda yer alan bakır bardak nesnesinin, ön eskiz çizimini yaparken,	Evet	Hayır
a. Çizgi ve nokta çeşitlerini öğrendim.	✓	
b. Biçimi ortaya koymada çizgi ve nokta çeşitlerinden birini kullanarak kâğıt üzerine yansıtmaya çalıştım.	✓	
c. Çizginin çeşitlerinden tek bir elemanla (kalın, kesik, düz, kıvrık, vb.) gerçeğe yakın bir çizim yapmaya çalıştım.	✓	
d. Çalışmam için verilen süreyi yeterli buldum.		✓

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Çizgi ve nokta türlerini öğrendim bardak çizerken elimden geleni yaptım vakit güzel geçti süre yeterli bulamadım.

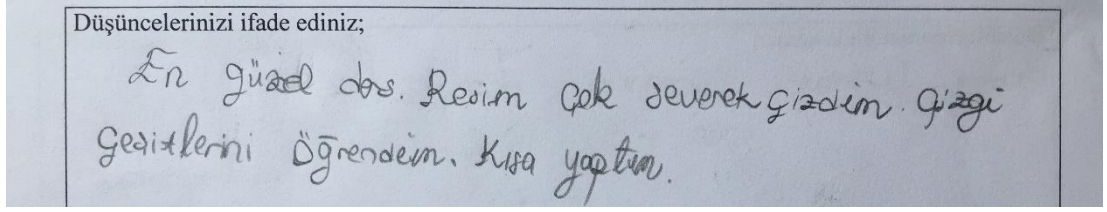
“Çizgi ve nokta türlerini öğrendim bardak çizerken elimden geleni yaptım. Vakit güzel geçti. Süreyi yeterli bulamadım.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

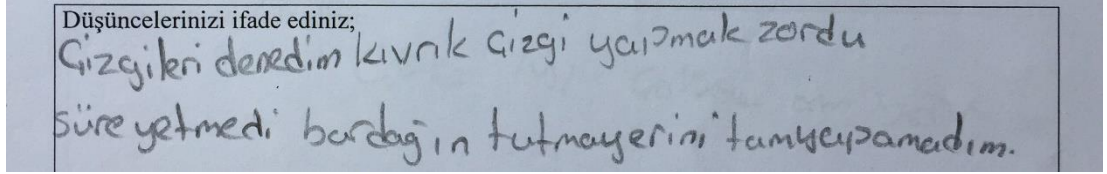
Çok güzel çalışma oldu. Yeteneğimi tazeledim çok teşekkür ederim.

90

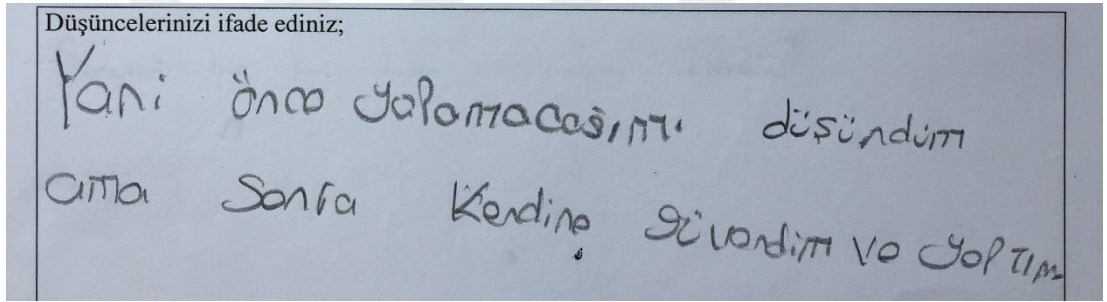
“Çok güzel çalışma oldu. Yeteneğimi tazeledim çok teşekkür ederim.”

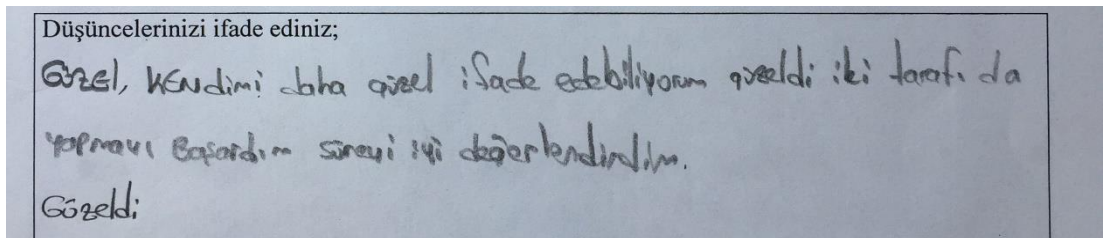
“En güzel ders. Resim çok severek çizdim çizgi çeşitlerini öğrendim. Kısa yaptım.”

“Çizgileri denedim. Kıvrık çizgi yapmak zordu. Süre yetmedi. Bardağın tutma yerini tam yapamadım.”

“Yani önce yapamayacağımı düşündüm ama sonra kendime güvendim ve yaptım.”

“Güzel, kendimi daha güzel ifade edebiliyorum güzeldi iki tarafı da yapmayı başardım. Süreyi iyi değerlendirdim. Güzeldi.”

Tablo 3.3. Hafta Uygulamasının Ders Planı

3. HAFTA UYGULAMASI**7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

Süre	40 dakika (1 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlort-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Ön Eskiiz uygulaması)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırma Çizginin Yeri Ve Önemi "	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma</i> (&) Sınıf içi oluşturulan natürlort kurgusunun çiziminde çizgi değeri (&)Öğrencilere desenin elemanlarından çizgi, nokta çalışmaları yaptırma.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt (serbest ebat) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Desenin elemanlarından çizgiyi çalıştırma.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Desenin elemanlarından çizgi çalışması yaptırma çeşitlerini çalıştırma.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; çalışma grubuna çizgiyi anlatma ve çizgi çalışmaları yaptırma. Sınıf içinde oluşturulan natürlort kurgusunun parçası olan bakır bardak nesnesinin çizimini çizgi değeri oluşturma ve öğrenciyi çizgi değeri oluşturmada özgün bırakma. Bu çalışma grubunun ders içerisinde oluşturulan kurgudaki küre nesnesini istediği tarzda ve arzuladığı biçimde çizgiyle oluşturma süreci ele alınır. Öğrencilere ders süreci içerisinde, araştırmacı-uygulayıcı tarafından hazırlanan sunu yoluyla çizgi anlatılır ve çizgi çeşitleri örneklenir. Ayrıca öğrencinin nesnelerin doku hissini çizgi, nokta değeriyle vermesi de beklenir. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak kendini kâğıt üzerinde çizgi değeriyle ifade etmesi beklenmektedir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrenci üç boyutlu nesnelerin kâğıt yüzeyi üzerinde çizimini yapar. Farklı dokuların ve elemanların kâğıt yüzeyinde etütler alır. Ön eskiiz çalışmalarını çeşitlendirir.
Grupa Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Farklı nesnelerin dokusunun ne olduğunu araştırmak ve çeşitleri hakkında bilgi toplamak çizgi değeriyle kâğıt üzerinde çizimini yapmak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupa öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme gücü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Kendini ifade ettiği çiziminde kendine özgü çizgi değeri gösterir. G... Bakır bardak nesnesini kâğıt üzerinde çeşitli çizgi değeri ile yansıtmaya çalışır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
---	--

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar dersinin eğitim planında faaliyetler ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerle alakasının dikkate alınarak, verilen konuların evle değil de derste tamamlanması prensibinden hareketle belirlenen her kazanım için bir aylık yani 4 haftalık zaman ayırmıştır. Bu sebeple gırtlık planların ilzüm gırtlıkliğinde konu içerisinde bir açıklama çeşitlenmesi yapılacaktır bu gırtlık plana yansıtacaktır. Gırtlık planlar bu sebepten yıllık plana göre aylık plan çerçevesinde hazırlanmıştır.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

4.4. 4. Hafta Uygulaması

Çalışma grubuna daha önce sunuyla bahsedilmiş olunan desenin elemanlarından olan ışık-gölge elemanı bu derste daha ayrıntılı anlatıldı. Öğrencilerin süreç içerisinde; konuyu kavraması ve başarılı bir şekilde çizimlerine aktarmaları beklenmiştir.

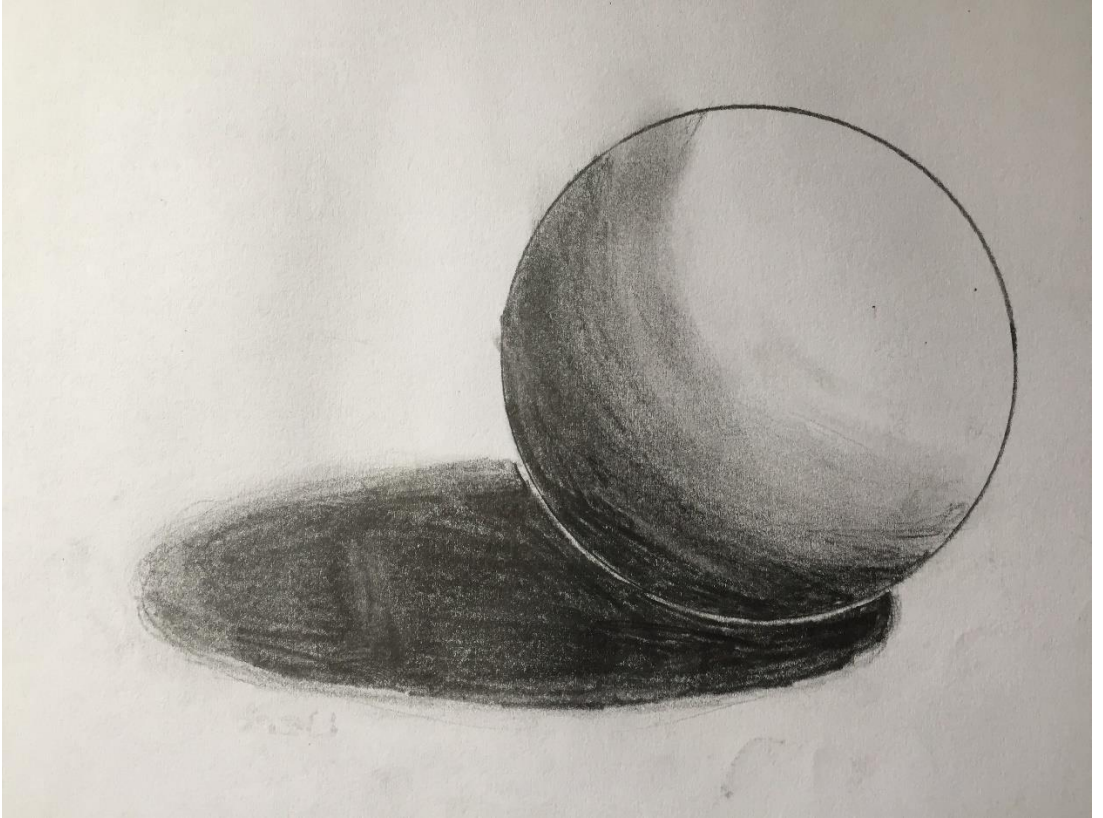
Araştırmacı Günlüğü

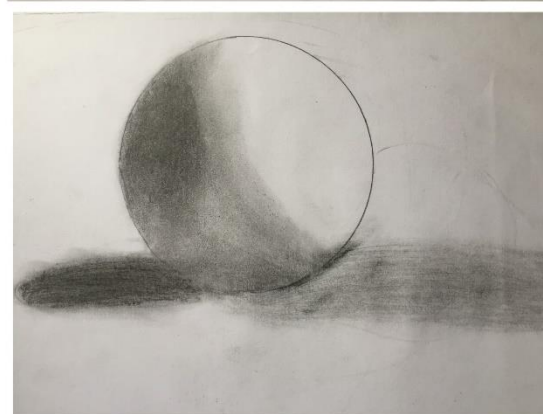
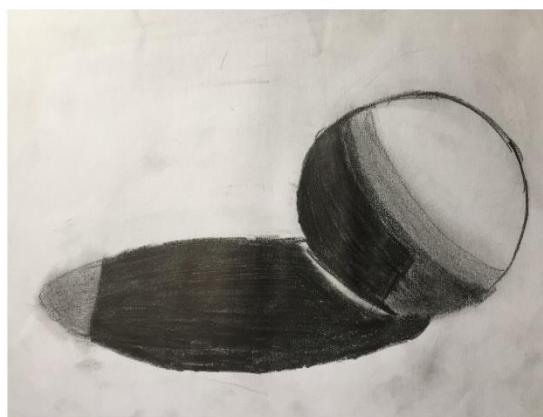
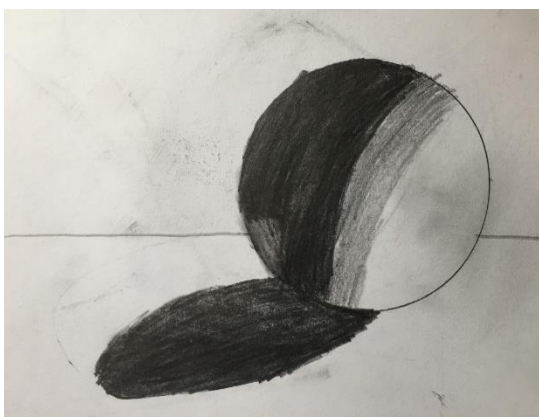
Araştırma grubu öğrencileri küre objesini çizerken ışık-gölge etkisiyle ton değerlerini oluşturarak objenin formunu verdimeye çalışması istenmiştir. Öğrenciler özellikle üç ton değeri (açık-orta-koyu) dışında iki ara ton değerinin olduğunu keşfettiler. Ayrıca çizimi yaparken hem objenin dokusunu yakalamaya hem de üç boyutlu etkisini vermeye çalıştılar. Ton değerleri arasında daha yumuşak geçişler yapmaları istendi. Konu kolay kavranıp uygulandı. Küre objesi diğer çalışmalardan farklı olarak gölge kavramı yoğun olarak kullanıldı. Çizim yapılırken biçimde zorlanmadılar materyal ile (pergel ya da yuvarlak çizmeyi kolaylaştıran) destek almalarına izin verildi. Çalışma yaklaşık olarak bir ders saati sürdü. Konuya daha fazla odaklanıldı. Araştırma grubunun çizdiği çizimleri büyük çoğunluğunda başarı görüldü. Genel olarak zorlanmadılar. Öğrencilerden çalışmalarını alabilmek için ders süresine ek süre de verilmiştir.

Öğrenciler haftalık ders değerlendirme formlarındaki soruları yanıtlamışlar ve görüşlerini belirtmişlerdir. Yorumlar “Haftalık Ders Değerlendirme Formları” başlığı altında toplanmıştır.

Ardından etkinliğin dördüncü haftasında natürmort kurgusunun bir parçası olan küre objesi referans olarak; öğrencilerin çizgi türleri ile yapacakları çizimlerin görselleri “Öğrenci Çalışmaları” adlı başlığın altında toplanıp karma bir şekilde seçili olanlar eklenmiştir.

Öğrenci Çalışmaları

Haftalık Ders Değerlendirme Formları

Bu bölümde öğrenciler tarafından doldurulmuş olan formların görsellerine yer verilmiştir.

Haftalık Ders Değerlendirme Formu		
Düzenlenmiş kompozisyonda yer alan küre nesnesinin, ön eskiz çizimini yaparken,	Evet	Hayır
a. Biçimsel özelliklerine dikkat ettim.	✓	
b. Açık-koyu ton değerlerine dikkat ederek çizimini yaptım.	✓	
c. Kağıt üzerine ışık-gölge farklarını göz önünde bulundurarak, gerçeğe yakın bir şekilde çizmeye çalıştım.	✓	
d. Dokusunun hissini kağıt üzerinde yansıtmaya çalıştım.		✓

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Bence çok güzel oldu. Açık koyulara çok dikkat ettim. Süre yetmedi.

“Bence çok güzel oldu. Açık koyulara çok dikkat ettim. Süre yetmedi.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Çizimim çok güzel oldu ama ton veremedim doğru çizmeyi öğrendim görsel sanatlar dersi çok eğlenceli

“Çizimim çok güzel oldu ama ton veremedim. Doğru çizmeyi öğrendim. Görsel sanatlar dersi çok eğlenceli.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz; Bence Çok güzel bir Çizim yaptım.
Gölgesi güzel oldu.

“Bence çok güzel bir çizim yaptım. Gölgesi güzel oldu.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Hiçbir Sıkıntı YOK.

“Hiçbir sıkıntı yok.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz; Yuvarlağı düzgün çizdiğimi düşünüyorum.
Diğer çizimlerde zorlanmıştım ama bu sefer zorlanmadım. Koyu yerler beni biraz yordu üç çeşit tonlama yaptım.

“Yuvarlağı düzgün çizdiğimi düşünüyorum. Diğer çizimlerde zorlanmıştım ama bu sefer zorlanmadım. Koyu yerler beni biraz yordu. Üç çeşit tonlama yaptım.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz; Ders çok güzel ve eğlenceli geçti...

“Ders çok güzel ve eğlenceli geçti...”

Tablo 4.4. Hafta Uygulamasının Ders Planı

4. HAFTA UYGULAMASI**7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

Süre	40 dakika (1 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlü-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Ön Eskiiz uygulaması)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırma Işık-Gölge İle Form Çalışması "	

BÖLÜM II:

KONUSU	Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma (&) Sınıf içi oluşturulan natürlü kurgusunun çiziminde ışık-gölge ton değerleri (&)Öğrencilere desenin elemanlarından ışık-gölge ile form çalışmaları yaptırma.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Araştırma, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt (serbest ebat) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Desenin elemanlarından ışık-gölge ile form çalışmaları yaptırma.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Desenin elemanlarından ışık-gölge ile ton değerleri çalışması yaptırma.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; çalışma grubuna ışık-gölgeyi anlatma ve açık koyu değerler ile ön eskiiz çalışmaları yaptırma. Sınıf içinde oluşturulan natürlü kurgusunun parçası olan küre nesnesinin çizimini ışık-gölge etkisiyle ton değerleri oluşturma ve öğrenciyi bu ton değerleri oluşturarak objenin formunu verdimeye çalışma. Öğrencilere ders süreci içerisinde sunuyla ışık-gölge ton değerleri anlatılır ve bu değerler ile üç boyutlu form oluşturma örnekleri tartışılır. Ayrıca öğrencinin küre nesnesini ton değerleri sayesinde hem dokusunun hissini yakalamaya çalışır hem de üç boyutlu etkisini vermesi beklenir. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak kendini kâğıt üzerinde açık-koyu ton değerleriyle kendini ifade etmesi beklenmektedir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrenci üç boyutlu küre objesinin kâğıt yüzeyi üzerinde çizimini yapar. Kâğıt üzerinde birden fazla ton çeşidini uygular.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Küre nesnesinin dokusunun, formunun ne olduğunu araştırmak, anlamak ve açık-koyu ton değerleriyle kâğıt üzerinde çizimini yapmak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Kendini ifade ettiği çiziminde kendine özgü açık-koyu ton değerleri görüntür. G... Küre nesnesini kâğıt üzerinde çeşitli açık-koyu ton değerleri ile yansıtmaya çalışır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
--	---

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar dersinin eğitim planında faaliyetler ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerle alakasının dikkate alınarak, verilen konunun evle değil de derste tamamlanması prensibinden hareketle belirlenen her kazanım için bir aylık yani 4 haftalık zaman ayırmıştır. Bu sebeple günlük planların ilzâm görüldüğünde konu içerisinde bir açıklama yapılması yapılacağı bu günlük plana yansıtılmaktadır. Günlük planlar bu sebepten yıllık plana göre aylık plan çerçevesinde hazırlanmıştır.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

4.5. 5. Hafta Uygulaması

Çalışma grubuna daha önce ki derste sunuyla bahsedilmiş olunan oran-orantı, simetri elemanı bu derste daha ayrıntılı anlatılmaya çalışılmıştır. Ek olarak perspektif kavramı ve türlerinden bahsedilmiştir. Öğrencilerin perspektif çözümlemeleri ile çizim yapmaları beklenmiştir.

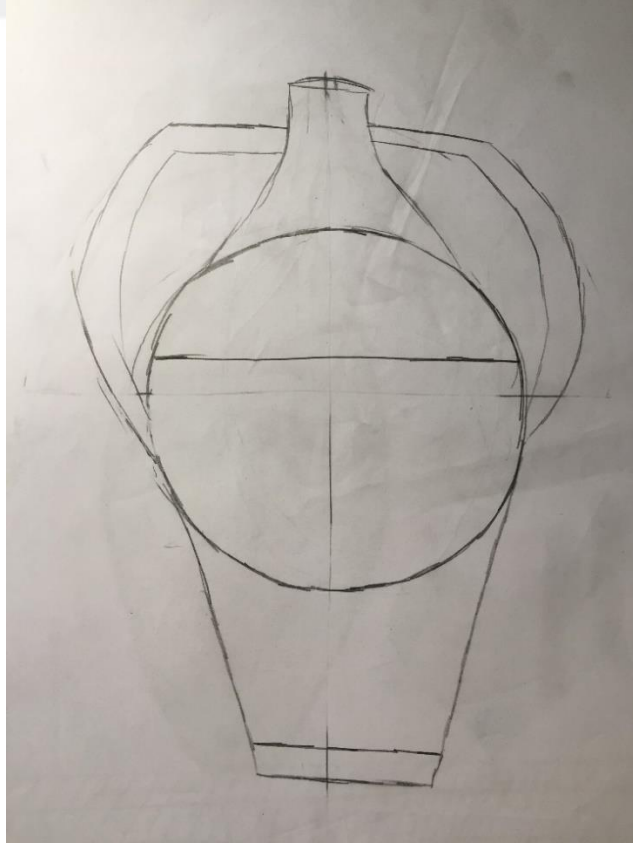
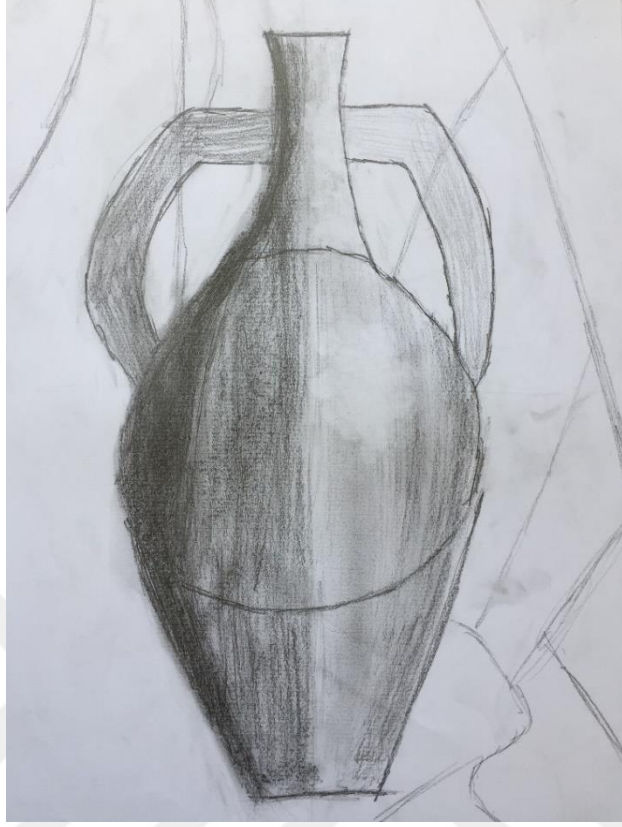
Araştırmacı Günlüğü

Çalışma grubuna simetri, oran-orantı ve perspektif elemanları anlatıldı. Öğrenciler bu elemanları kavrayarak küp nesnesini çizdiler. Ölçü alma, formu oranlı bir şekilde kâğıt üzerinde yansıtabilmeye çalıştılar. Küp nesnesinin kulpları çizerken çok zorlandılar. Küp objesinin gövdesini çizerken materyallerden (pergel vb.) yararlanmalarına izin verildi. Sınıf içi oluşturulan kurgu içerisinde küp objesinin konumu ve boyutu tek parça olarak incelendi araştırıldı. Çalışma grubu genel anlamda zorlandılar. Tonlamada zorlanmayan öğrenciler kâğıda yerleştirmede oranlama da formu yansıtma da sıkıntı yaşadılar. Genellikle simetrik olan küpün kulplarını yansıtmada sıkıntı yaşadıkları çizimlerin görsellerinde görülmektedir. Bunlara ek olarak çizimlerin görsellerinde görüldüğü üzere öğrencilerin küpü farklı şekillerde yorumladıkları da söylenebilir. Çalışma bir ders saati sürdü. İsteyen öğrencilere ek süre de verildi. Çalışmalarda daha evvelki ön eskiz çizimlerinde öğrendikleri ışık ve gölge, açık-orta-koyu değerlerini de başarılı bir şekilde çizimlerine yansıtmaya çalışmışlardır.

Öğrencilere “Haftalık Ders Değerlendirme Formları” yer alan soruları yanıtlamışlar ve görüşlerini ifade etmişlerdir.

Ardından etkinliğin beşinci haftasında natürmort kurgusunun bir parçası olan küp objesi referans alarak; öğrencilerin yapacakları çizimlerin görselleri “Öğrenci Çalışmaları” adlı başlığın altında toplanıp seçili olanlar karma bir şekilde yer verilerek eklenmiştir.

Öğrenci Çalışmaları

Haftalık Ders Değerlendirme Formları

Bu bölümde öğrenciler tarafından doldurulmuş olan formların görsellerine yer verilmiştir.

Haftalık Ders Değerlendirme Formu		
Düzenlenmiş kompozisyonda yer alan küp nesnesinin, ön eskiz çizimini yaparken,	Evet	Hayır
a. Biçimsel özelliklerine ve simetrik açılara dikkat ettim.	✓	
b. Oran-orantısına dikkat ederek çizimini yaptım.	✓	
c. Kağıt üzerine gerçeğe yakın bir şekilde çizmeye çalıştım.	✓	
d. Perspektif açıdan kağıt üzerine doğru şekilde yerleştirmeye çalıştım.	✓	

Düşüncelerinizi ifade ediniz; Çok güzeldi ama tonlamada yetiştiremedim.

“Çok güzeldi ama tonlamada yetiştiremedim.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Bence bizim için çok iyi bir çalışma oldu. Ayrıca simetri ve gölgeyi de öğrenmiş olduk. TEŞEKKÜRLER...

“Bence bizim için çok iyi bir çalışma oldu. Ayrıca simetri ve gölgeyi de öğrenmiş olduk. Teşekkürler...”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Bence çok güzel bir ön eskiz bir çizim oldu.

“Bence çok güzel bir ön eskiz çizimi oldu.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Yanlardaki tutma yerini yaparken bir az zorlandım. Ölçü alarak çalıştım. Orta bölümüne dikkat ettim. Çok zorlanmadım.

“Yanlardaki tutma yerini yaparken biraz zorlandım. Ölçü alarak çalıştım. Orta bölümüne (küpün) dikkat ettim. Çok zorlanmadım.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Oran-orantıda zorlandım
Kağıda yerleştirirken zorlandım

“Oran-orantıda zorlandım. Kâğıda yerleştirirken zorlandım.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Ben resmimi yeterince güzel yaptığımı düşünüyorum.

“Ben resmimi yeterince güzel yaptığımı düşünüyorum.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Çok güzel geçiyordu ama gövde zordu. Ve karalamak.

“Çok güzel geçiyordu ama gövde zordu ve tonlama yapmak.”

Tablo 5.5. Hafta Uygulamasının Ders Planı

5. HAFTA UYGULAMASI**7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

Süre	40 dakika (1 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlü-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Ön Eskiiz uygulaması)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırmada Oran-Orantı, Simetri, Perspektif Çözümleri ile Çizim Çalışması"	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma (&) Sınıf içi oluşturulan natürlü kurgusunun çiziminde oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri (&) Öğrencilere desenin elemanlarından oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri ile çizim yaptırma.</i>
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Araştırma, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt (serbest ebat) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Desenin elemanlarından oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri ile desen çalıştırma.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Desenin elemanlarından oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri ile çizim yaptırma.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; çalışma grubuna oran-orantı, simetri, perspektif konularını anlatma ve bu elemanlar ile ön eskiiz çalışmaları yaptırma. Sınıf içinde oluşturulan natürlü kurgusunun parçası olan küp nesnenin çizimini oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri ile oluşturma ve öğrenciyi bu elemanları etkili bir şekilde kullanarak küp objenin formunu verilmeye çalışma. Öğrencilere ders süreci içerisinde sunuyla oran-orantı, simetri, perspektif konuları anlatılır ve bu elemanlar ile üç boyutlu form oluşturma örneklerle gösterilir. Ayrıca öğrencinin küp nesnesini; oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri sayesinde üç boyutlu etkisini vermesi beklenir. Öğrencinin bu süreçle görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümler, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak kendini kâğıt üzerinde oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri anlayıp sanatsal çalışmalarında ifade etmesi beklenmektedir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrenci kurgudaki küp nesnesini tek başına ele alarak kâğıt yüzeyi üzerinde çizimini yapar. Kâğıt üzerinde oran-orantı, simetri, perspektif çözümleri anlar ve uygular.
Grupa Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Küp nesnesinin dokusunun, formunun ne olduğunu araştırmak, anlamak ve açık-koyu ton değerleriyle kâğıt üzerinde çizimini yapmak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupa öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Kendini ifade ettiği çiziminde kendine oran-orantıyı, simetriyi ve perspektifi çözümlerine çalışır. G... Küp nesnesini kâğıt üzerinde oran-orantı, simetri ve perspektifi kullanarak yansıtmaya çalışır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
---	--

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar dersinin eğitim planında farklılık ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerin alınmaması dikkate alınarak, verilen konuların evle değil de derste tamamlanması prensibinden hareketle belirlenen her kazanım için bir aylık yani 4 haftalık zaman ayırılmaktadır. Bu sebeple yıllık planların ilhamı gereği içinde konu içerisinde bir açıklama yapılması yapılmadıkça bu yıllık plana yazılmaktadır. Yıllık planlar bu sebepten yıllık plana göre aylık plan çerçevesinde hazırlanmıştır.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

4.6. 6-7. Hafta Uygulaması

Çalışma grubuna daha öce sunuyla belirtilmiş olan biçim, ritim, denge, doku konuları daha ayrıntılı anlatılıp, çeşitli örnekler gösterilmiştir. Öğrencilerin bahsedilen bu elemanları etkili bir biçimde kullanarak çözümlemeler yapması açık-orta-koyu değerlerini ve kumaş nesnesinin dokusunu üç boyutlu bir şekilde kâğıda aktarmaları beklenmiştir.

Araştırmacı Günlüğü

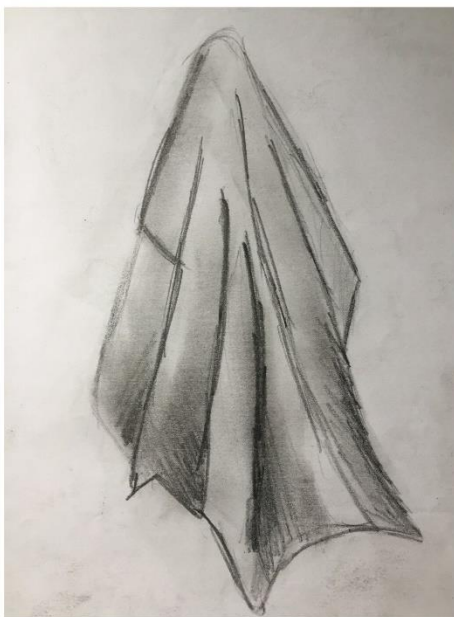
Çalışma grubuna biçim, ritim, denge, doku konuları daha ayrıntılı anlatıldı ve çeşitli örnekler gösterildi. Süre kısıtlı olduğu için konu ve kavramlar kısaltılarak ve öğrencilerin öğrenim seviyelerine indirgenerek anlatılmıştır. Öğrencilerin kumaş görüntüsünü çeşitli doku ve açık-orta-koyu değer denemeleriyle kâğıt üzerinde yakalaması beklenilmiştir. İlk olarak kurguda yer alan kumaşın kompleks görüntüsü ve öğrencilerin algılamada ve kâğıt üzerinde yansıtmada yaşadıkları zorluktan dolayı ilk çizimleri başarısızlıkla sonuçlandı. Bunun üzerine hem öğrencilerin yaş grubu algılayış biçimlerine indirgeme kolaylığı sağlaması için hem de basitten-karmaşığa ilkesine dayalı olarak havlu ile daha anlaşılabilir ve açık-orta-koyu değerlerinin farkları daha kolay algılanabilir bir nesne seçilerek çizim yaptırıldı. Öğrencilerin doku olgusunun üzerinde durulup kumaşın kıvrımlı ve yumuşak yapısının yakalanılması öncelikli hedef halini almıştır. Öğrenciler kontur çizgilerle kumaşın ana hatlarının çizimini yapmışlar ve ritim kullanarak üç boyutlu görüntüyü daha başarılı halde yansıtmayı başarmışlardır. Bu süreçte öğrencilere başarıya ulaşmaları için fazladan vakit tanınmıştır. Öğrenciler haftalık ders değerlendirme formlarındaki soruları yanıtlamışlar ve görüşlerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da öğrenciler genel olarak belli bir başarıyı yakaladıkları görülmektedir. Öğrencilerin artık tonlama yapmada sıkıntı yaşamadıkları rahatlıkla söylenebilir.

Öğrencilere “Haftalık Ders Değerlendirme Formları” dağıtılarak, bu soruları yanıtlamışlar ve görüşlerini belirtmişlerdir. Değerlendirme formlarının görselleri başlık altında toplanıp eklenmiştir.

Ardından etkinliğin altıncı ve yedinci haftasında natürmort kurgusunun bir parçası olan kumaş nesnesini referans alarak; öğrencilerin yapmış oldukları çizimlerin görselleri “Öğrenci Çalışmaları” adlı başlığın altında toplanıp eklenmiştir.

Öğrenci Çalışmaları

Haftalık Ders Değerlendirme Formları

Bu bölümde öğrenciler tarafından doldurulmuş olan formların görselleri yer alacaktır.

Haftalık Ders Değerlendirme Formu

Düzenlenmiş kompozisyonda yer alan kumaşın, ön eskiz çizimini yaparken,	Evet	Hayır
a. Biçimsel özelliklerine dikkat ettim.	✓	
b. Dokusunun hissini kağıt üzerinde yansıtmaya çalıştım.	✓	
c. Kağıt üzerine gerçeğe yakın bir şekilde çizmeye çalıştım.	✓	
d. Farklı açılardan birden fazla ön çizimler yaptım.	✓	✓

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Resmim çok güzel oldu.

“Resmim çok güzel oldu.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

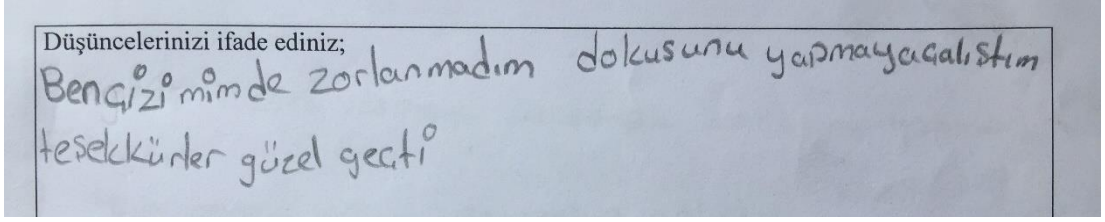
Kumaşın çizimini yaparken tonlamada gerekli karalamaları yaptım. Gerçeğine benzedi bence. Vakti tam zamanında yetiştirdim. Çizim çok hoşuma gitti.

“Kumaşın çizimini yaparken tonlamada gerekli karalamaları yaptım. Gerçeğine benzedi bence. Vakti tam zamanında yetiştirdim. Çizim çok hoşuma gitti.”

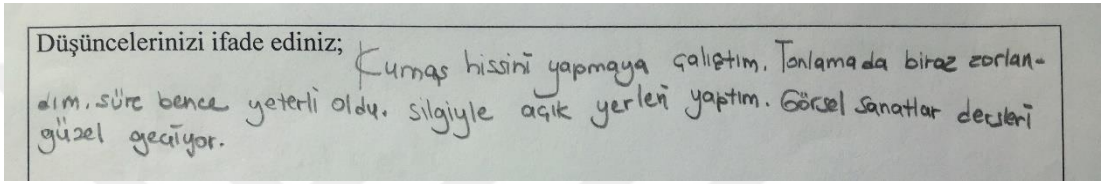
Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Kumaş hissini vermeye çalışarak dokusunu yapmaya çalıştım. Işık yansımasını doğru yansıtmaya çalıştım.

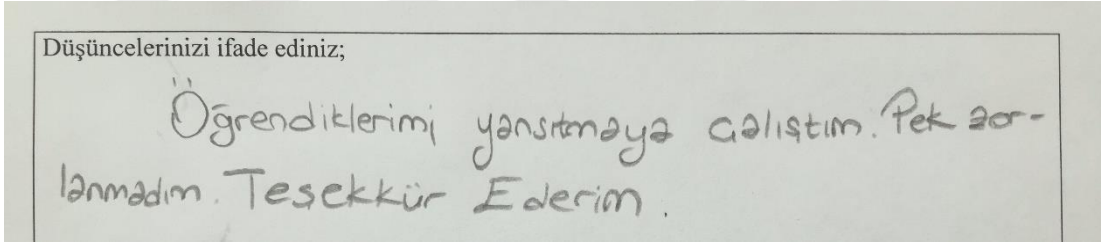
“Kumaş hissini vermeye çalışarak dokusunu yapmaya çalıştım. Işık gölgeyi doğru yansıtmaya çalıştım.”

“Ben çizimimde zorlanmadım. Dokusunu yapmaya çalıştım. Teşekkürler güzel geçti.”

“Kumaş hissini yapmaya çalıştım. Tonlamada biraz zorlandım. Süre bence yeterli oldu. Silgiyle açık yerleri yaptım. Görsel sanatlar dersleri güzel geçiyor.”

“Öğrendiklerimi yansıtmaya çalıştım. Pek zorlanmadım. Teşekkür ederim.”

Tablo 6.6. Ve 7. Hafta Uygulamasının Ders Planı

6. ve 7. HAFTA UYGULAMASI**7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

Süre	80 dakika (2 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlort-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Ön Eskiiz uygulaması)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırma Biçim, Ritim, Denge, Doku Çözümlemeleri ile Çizim Çalışması"	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma</i> (&) Sınıfıçı oluşturulan natürlort kurgusunun kumaş çiziminde biçim, ritim, denge, doku çözümlemelerinin uygulanması (&)Öğrencilere desenin elemanlarından biçim, ritim, denge, doku çözümlemeleri ile çizim yaptırma.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Araştırma, Örnek Gösterim (sunu) ve Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt (serbest ebat) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Desenin elemanlarından biçim, ritim, denge, doku çözümleri ile desen çalıştırma.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Desenin elemanlarından biçim, ritim, denge, doku çözümlemeleri ile çizim yaptırma.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; çalışma grubuna biçim, ritim, denge, doku konularını anlatma ve bu elemanlar ile ön eskiiz çalışmaları yaptırma. Sınıf içinde oluşturulan natürlort kurgusunun parçası olan kumaşın çizimini biçim, ritim, denge, doku çözümlemeleri ile oluşturma ve öğrenciyi bu elemanları etkili bir şekilde kullanarak kumaşın gerçeğe yakın formunu verdimeye çalışma. Öğrencilere ders süreci içerisinde sunuyla biçim, ritim, denge, doku konuları anlatılır ve bu elemanlar ile üç boyutlu form oluşturma örneklerle gösterilir. Ayrıca öğrencinin kumaş görüntüsünü; çeşitli doku denemeleri sayesinde gerçeğe yakın görüntüsünü çizmesi beklenir. Öğrencinin bu süreçte görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak kendini kâğıt üzerinde biçim, ritim, denge, doku çözümlemeleri anlayıp sanatsal çalışmalarında ifade etmesi beklenmektedir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrenci kurgudaki kumaşı tek başına ele alarak kâğıt yüzeyi üzerinde çizimini yapar. Kâğıt üzerinde biçim, ritim, denge, doku çözümlemeleri anlar ve uygular.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Kumaşın dokusunun, formunun ne olduğunu araştırmak, anlamak ve gerçeğe yakın görüntüsünü kâğıt üzerinde yakalamaya çalışmak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Kendini ifade ettiği çiziminde kendine biçim, ritim, denge, dokuyu çözümlemeye çalışır. G... Kumaşın; kâğıt üzerinde biçim, ritim, denge, doku desen elemanlarını kullanarak gerçeğe yakın görüntüsünü yansıtmaya çalışır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
---	--

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar zorunlu eğitim planında özellikle ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerin akşamaması dikkate alınarak, verilen konuların eylem değil de derste tamamlanması prensibinden hareketle belirlenen her kazanım için bir aylık yani 4 haftalık zaman ayırmıştır. Bu sebeple gınlık planların ilctm görüklüğünde konu içerğinde bir açıklama çözümleri yapılacaktır bu gınlık plana yanıtlanacaktır. Gınlık planlar bu sebepten yıllık plana göre aylık plan çerçevesinde hazırlanmıştır

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

4.7. 8. Hafta Uygulaması

Çalışma grubuna daha önce sunuyla anlatılmış olan desenin elemanlarından birlik-bütünlük, denge (balans), ekonomi konuları daha ayrıntılı anlatılıp ardından çeşitli örnekler gösterilmiştir. Öğrencilerin bu elemanları etkili bir biçimde kullanarak çözümlemeler yapması beklenilmiştir. Ayrıca kompozisyonun hızlı ve yalınlaştırılmış çizgilerle farklı açılardan etüt etmeleri hedeflenmektedir.

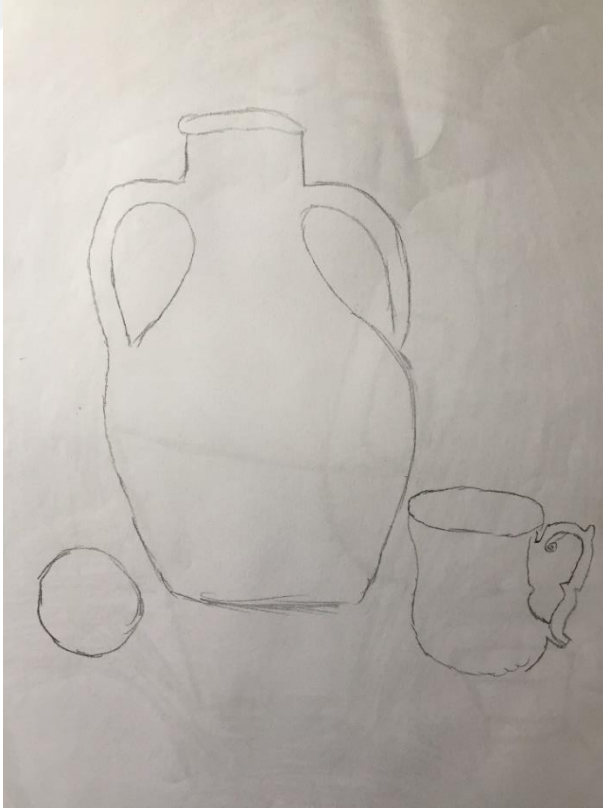
Araştırmacı Günlüğü

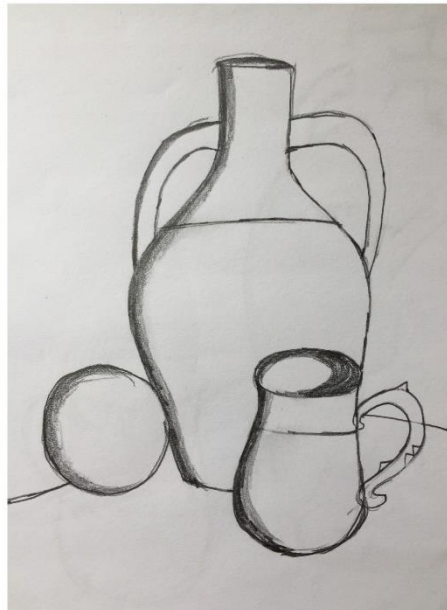
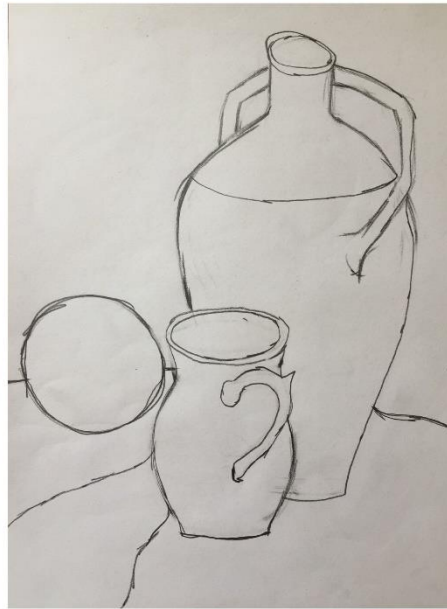
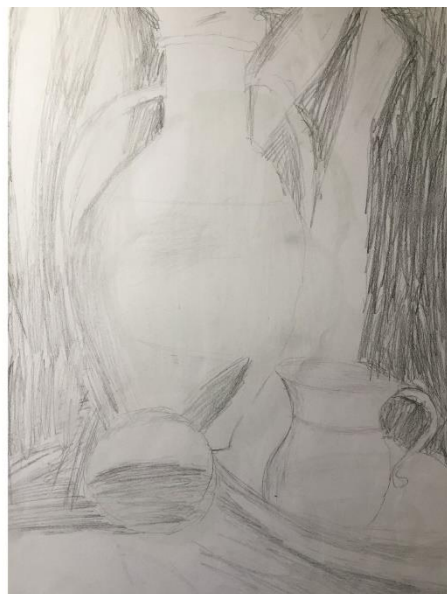
Bu haftaki derste Covid-19 sebebiyle EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden canlı ders yapmamız gerekmiştir. Bunun için sınıf ortamına uygun olarak hazırlanmış olan kurgu üzerinde ders işlemeye devam edilmek istenmiş olsa da bu durum pek mümkün olmadığı için süreç içerisinde farklı açılardan fotoğraflanmış kurgunun görüntüleri üzerinden uygulama yapılmaya çalışılmıştır. Tüm öğrencilerin katılımı aynı anda olamadığı için dersin işleniş süreci zorlaşmıştır. Öğrencilerle paylaşılan görüntüler üzerinde ilk çalışma yapılmış ve geciken öğrencilere ek süre verilerek daha sonra görüntüler toplanmıştır. Pandemi nedeni ile öğrencilere, çalışma kâğıtları ölçüsü konusunda da esneklik tanınmıştır. Ayrıca öğrencilerin, kurgunun çeşitli denemelerle kısa süreli çizim yapmaları istenmiştir. Bu doğrultuda öğrencinin nesnelerin geometrik yapılarının doğru vermesi de beklenmiş ise de telefon benzeri daha küçük ekrana sahip aygıtlar üzerinden dersi takip eden öğrenciler ile diğerleri arasında belli düzeylerde farklılıklar görülmüştür. Çalışmaya istikrarlı bir şekilde katılan ve titizlikle çalışan öğrencilerin genel anlamda başarılı olduğu söylenebilir.

Öğrencilere “Haftalık Ders Değerlendirme Formları” gönderilmiş olup, bu soruları yanıtlamaları ve görüşlerini belirtmeleri ardından dokümanların tarafıma ulaştırılmaları beklenmiştir. Elde edilen veriler başlık altında toplanarak eklenmiştir.

Etkinliğin sekizinci haftasında öğrencilerin; EBA sistemi üzerinden çalışmış oldukları natürmort kurgusunun çizimlerinin görselleri “Öğrenci Çalışmaları” adlı başlığın altında toplanmıştır.

Öğrenci Çalışmaları

Haftalık Ders Değerlendirme Formları

Bu bölümde öğrenciler tarafından doldurulmuş olan formların görsellere yer verilmiştir.

Haftalık Ders Değerlendirme Formu		
Düzenlenmiş kompozisyonun, ön eskiz çizimini yaparken,	Evet	Hayır
a. Yer alan her nesnenin ayrı ayrı biçimsel özelliklerine dikkat ettim.	☒	☐
b. Oran-orantısına dikkat ederek çizimini yaptım.	☒	☐
c. Plan olarak farklı açılardan birden fazla çizimini yaptım.	☒	☐
d. Derinliğini vermeye çalışarak kâğıt üzerine doğru şekilde yerleştirmeye çalıştım.	☒	☐

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Çizimimi yaparken birkaç kez deneme yaptım beğenmediklerimi göndermedim. Kağıda sığdırdım. Simetriye dikkat ettim. Elimden geleni yaptım.

“Çizimimi yaparken birkaç kez deneme yaptım beğenmediklerimi göndermedim. Kâğıda sığdırdım. Simetriye dikkat ettim. Elimden geleni yaptım.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Güzel bir resimdi. Ben de güzel çizdiğimi düşünüyorum inşallah hoca da beğenmiştir. Hoca bundan güzel puan verir inşallah.

“Güzel bir resimdi. Ben de güzel çizdiğimi düşünüyorum inşallah hoca da beğenmiştir. Hoca bundan güzel puan verir inşallah.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Nesnelerin Kâğıtta Yerleştirilmesine
Çok Dikkat Ettim. Evde Kendim Kısa Çalışma-
larda Yaptım. Öğrendiklerimin Benim İçin Çok
Faydalı Olduğunu Düşünüyorum.♥

“Nesnelerin kâğıtta yerleştirilmesine çok dikkat ettim. Evde kendim kısa çalışmalarda yaptım. Öğrendiklerimin benim için çok faydalı olduğunu düşünüyorum.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Önceki eskizlerim gibi özen gösterdim. Konuyu anladım.
Objeleri doğru yerleştirdim.
Hiç bir sıkıntı yaşamadım.

“Önceki eskizlerim gibi özen gösterdim. Konuyu anladım. Objeleri doğru yerleştirdim. Hiçbir sıkıntı yaşamadım.”

Düşüncelerinizi ifade ediniz;

Çok kez denedim. Oran orantıya dikkat ettim
Kâğıda sığdırdım

“Çok kez denedim. Oran orantıya dikkat ettim. Kâğıda sığdırdım.”

Tablo 7.8. Hafta Uygulamasının Ders Planı

8. HAFTA UYGULAMASI**7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

Süre	40 dakika (1 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlük-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Ön Eskiiz uygulaması)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırmada Kurguyu Farklı Açılardan Çalışma"	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma</i> (&) Sınıf içi oluşturulan natürlük kurgusunu; derinlik, bütünlük-birlik, açık-kapalı kompozisyon desenin elemanları ile çözümleme ve çizimini yapma (&)Öğrencilere oluşturulan kurguyu ufak ön eskiizlerle farklı açılardan çalışma.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, Araştırma, Örnek Gösterim(sunu) ve Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt (serbest ebat) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Desenin elemanlarından derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon çözümleri ile desen çalıştırma.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Desenin elemanlarından derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon çözümlerini ile ön eskiiz çizimleri yaptırma.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; çalışma grubuna derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon konularını anlatma ve bu elemanlar ile ön eskiiz çalışmaları yaptırma. Sınıf içinde oluşturulan natürlük kurgusunun çizimini derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon çözümlerini ile oluşturma ve öğrenciyi bu elemanları etkili bir şekilde kullanarak kurguyu ufak ön eskiizlerini çalıştırma. Öğrencilere ders süreci içerisinde sunuyla derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon konuları anlatılır ve bu elemanlar ile farklı açılardan çizilmiş çalışma örnekleri gösterilir. Öğrencinin bu süreçte görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak kendini kâğıt üzerinde derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon çözümlerini anlayıp sanatsal çalışmalarında ifade etmesi beklenmektedir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrenci kurguyu tek başına ele alarak kâğıt yüzeyi üzerinde farklı açılardan ön eskiiz deneme çizimleri yapar. Kâğıt üzerinde derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon çözümlerini anlar ve uygular.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Kurgunun ne olduğunu araştırmak, anlamak ve desen elemanları ile kâğıt üzerinde ön eskiiz çizimlerini yapmak.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Kendini ifade ettiği çiziminde derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon elemanlarını çözümlemeye çalışır. G... Kurgunun; kâğıt üzerinde derinlik, birlik-bütünlük, açık-kapalı kompozisyon desen elemanlarını kullanarak farklı açılardan ön eskiiz çalışmaları yapar doğru açıyı bulmaya çalışır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
---	--

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar zorunlu eğitim planında önlük ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerin alınmaması düşünülerek, verilen konunun civde değil de derste tamamlanması prensibinden hareketle belirlenen her kazanım için bir aylık yani 4 haftalık zamana yayılmıştır. Bu sebeple önlük planların ilköğretimde konu içerisinde bir ağırlama çözümleri yapıldıkça bu önlük planı yanıtacaktır. Önlük planlar bu sebepten aylık plana göre aylık plan çerçevesinde hazırlanmıştır.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

4.8. 9-10. Hafta Uygulaması (Sontest)

Çalışma grubuna son aşama olarak bu zamana kadar işlenen; süreç ve çalışılan tüm ön eskiz çalışmalarının göz önünde bulundurulması istenip ardından kurgunun karakalem çiziminin yapılması istenmiştir. Öğrencilerin ön eskiz-eser ilişkisini çözümleyip kendi eserine yansıtması beklenilmiştir. Araştırmacı tarafından Öntest ve Sontest çalışmaları karşılaştırılmış uzman görüşüne sunulmuş ve son bölümde analiz edilerek yorumlanmıştır.

Araştırmacı Günlüğü

Çalışma grubuna ilk haftadan itibaren aşamalı olarak çalıştırılan ön eskiz ve desen çalışmalarını temel alarak kurguyu bir bütün halinde karakalem çizimini yaptırılması hedeflenmiştir. Öğrencilerin her birinin tüm bu eğitim etkinliği sürecinde görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanılarak kendini kâğıt üzerinde desenin elemanları çözümlemelerini anlayıp sanatsal çalışmalarında ifade etmesi başlıca hedef haline gelmiştir.

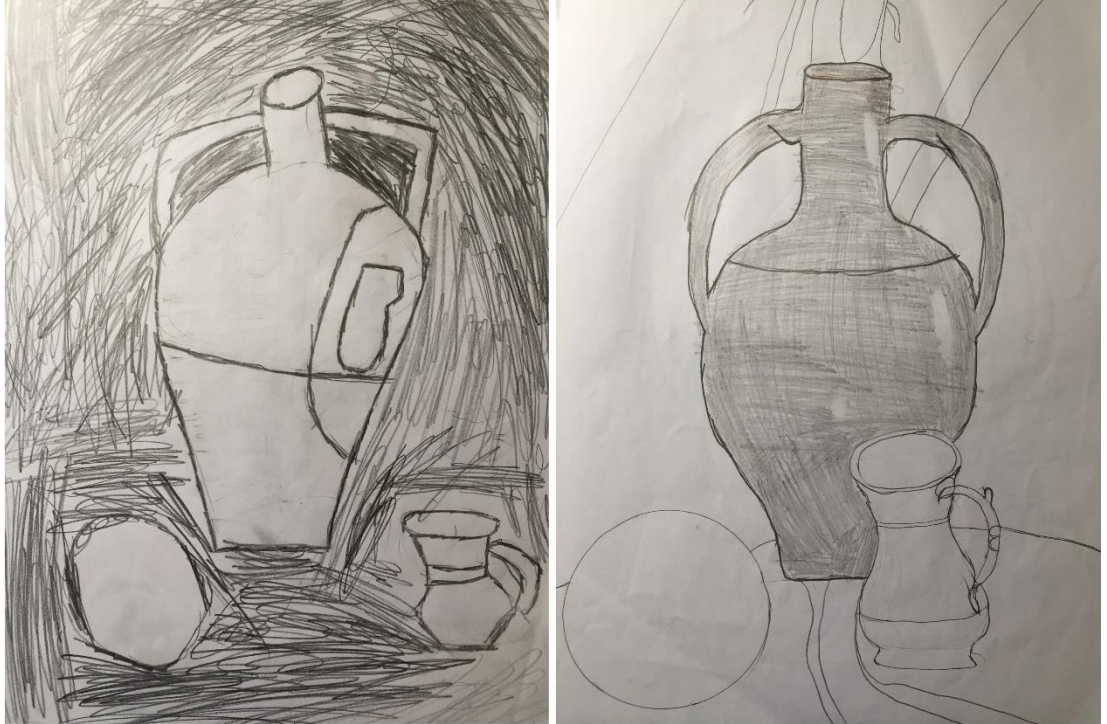
Görsellerin öğrencilerce telefon vb. aygıtlar üzerinden takip ediyor olmaları görüntü kalitesi bakımından eksik çekildiğini hissettirmiş, öğrenciler tarafından anlaşılabilirliğini azaltmıştır. Uygulama belli aralıklarla birkaç ders saati sürmüştür. Etkinlik süreci boyunca EBA (Eğitim Bilişim Ağı) sistemine doğrudan katılım sağlayamadığım için ders öğretmenleri eşliğinde uygulama gerçekleştirildi. Derse geç bağlanma, bağlantı hatası vb. diğer teknik sorunlar bu derste de ders işleyişini yavaşlatmıştır. Öğrencilerin derse ev ortamında katılıyor olmaları adapte olmalarını güçleştirdiği için süre yeterli görülmeyle bir ders saatine ek olarak süre verilmiştir. Çalışmaların görselleri daha sonra toplanmıştır. Ders anlatımında sınıf ortamının olmaması, grup içi işbirliğinin ve etkileşiminin doğrudan sağlanamaması kavramların anlatımını güç hale getirmiştir. Bol anlatım ve çeşitli örneklerle durum aşılmaya çalışılmıştır. Zorlanan öğrenciler için daha başarılı görseller paylaşan arkadaşlarının çalışmaları örnek gösterilerek motive edilmeye çalışılmışlardır. Yine aynı yöntemle öğrenci çalışmalarının eksiklikleri el birliği ile bulunup aşılmaya çalışılmıştır. Çalışma grubu öğrencilerince eksiklikleri giderme konusunda sıklıkla fikir alışverişinde bulunulmuştur. Öğrencilerin, genel uyarılmışlık hallerini belli bir düzeyde tutmak için ara ara soru cevap şeklinde etkinlik süreci aktif hale getirilmeye çalışılmıştır. Bazı

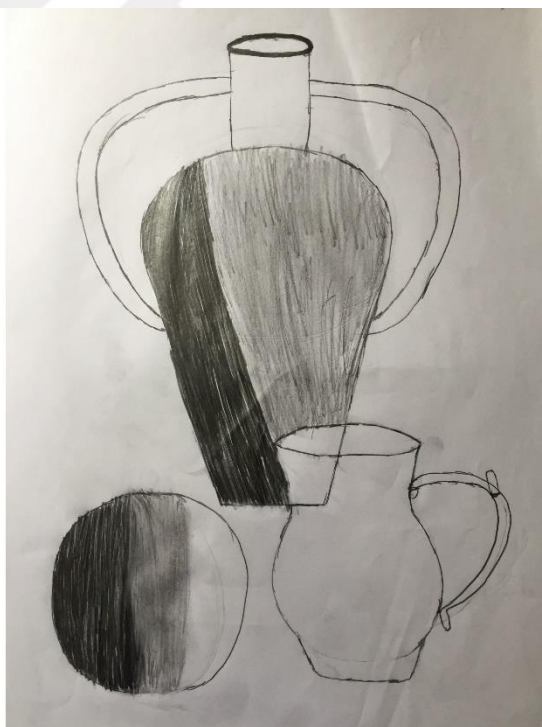
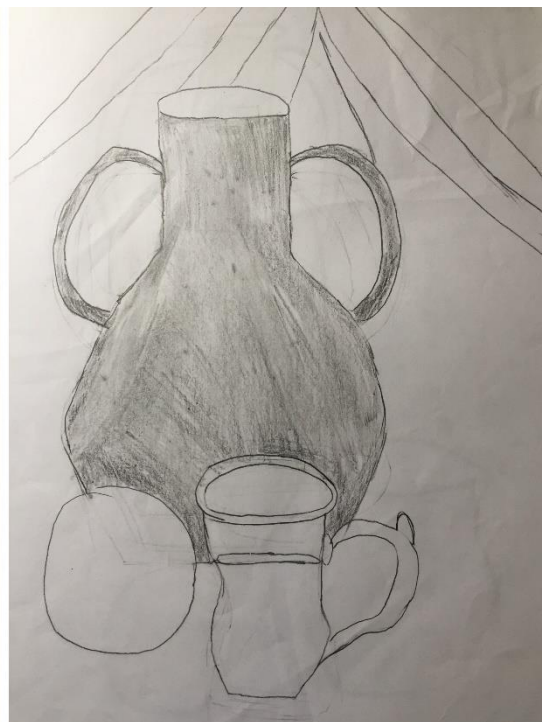
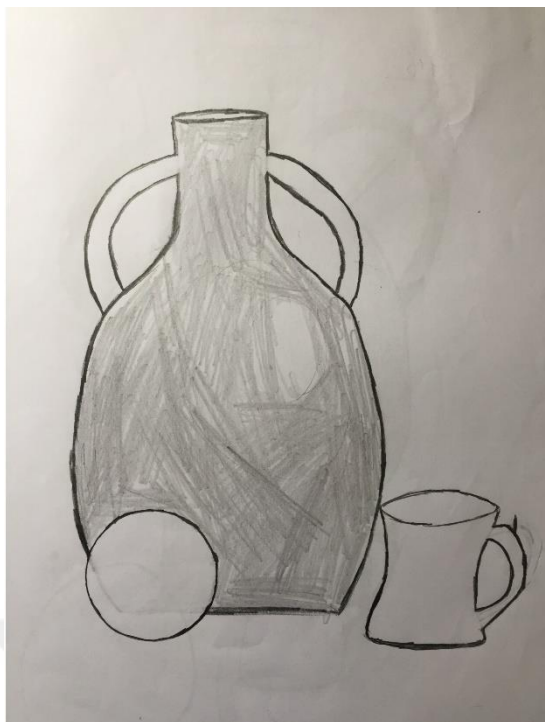
öğrenciler ise bilgi birikimleri ve çalışmalarındaki iyiye gidişi fark ettiklerinden çok daha özveriyle sürece katılım sağladılar.

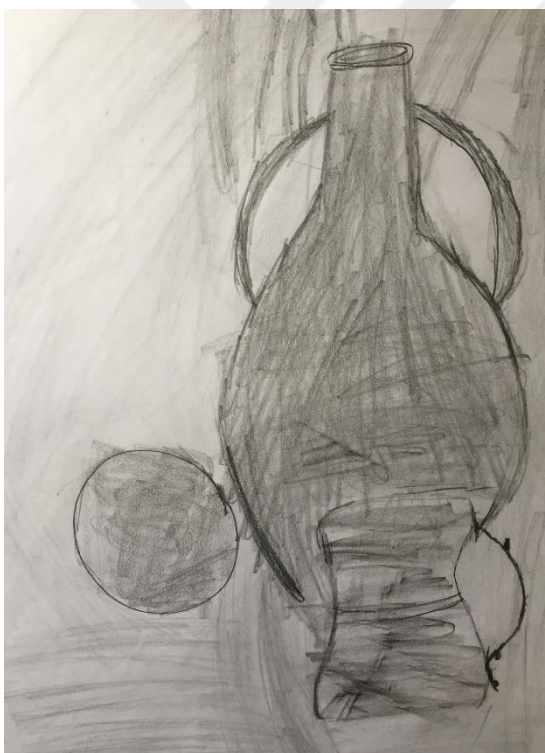
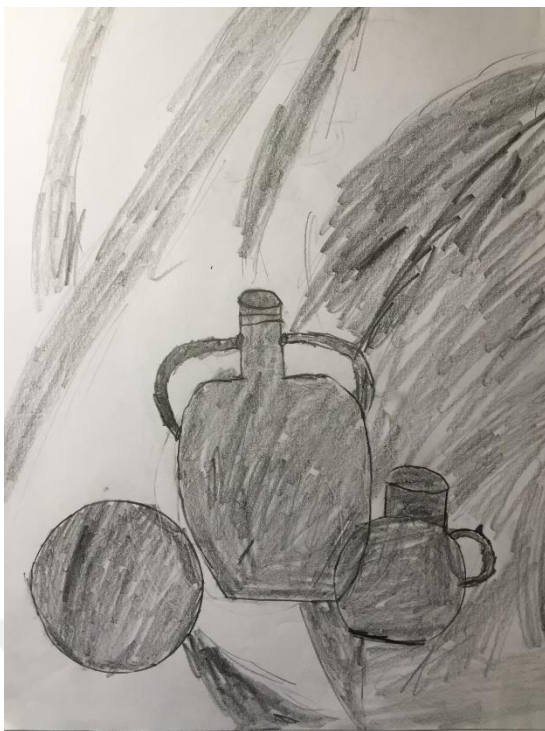
Çeşitli sebeplerden ötürü bazı öğrencilere tekrar ek süre verildi. Öğrencilerin görüntüleri tüm arkadaşları ile paylaşıyor olması bazı öğrencileri çekimser hale getirmiştir. Ders süreci boyunca sıklıkla güdülenen öğrenciler çalışmalarında titizliğe yönlendirildi. Ders işlenişinin evlerde gerçekleşmesi sebebiyle bazı öğrenciler için yer yer kontrol edilemeyen durumlarla karşı karşıya kalınmıştır. Öğrencilerin yetenek, beceri ve bireysel farklılıkları göz önüne alındığında kendi içlerinde belli seviyede gelişim sağlamış oldukları rahatlıkla görülebilir düzeydedir. Öğrenciler süreç boyunca sıklıkla güdülenmişler ve her başarı sağladıklarında pekiştireç almışlardır. Bu bağlamda öğrenciler teşvik edilmişler ve bunun sonucunda kendilerini daha iyi hissetmelerine olanak sağlanmıştır.

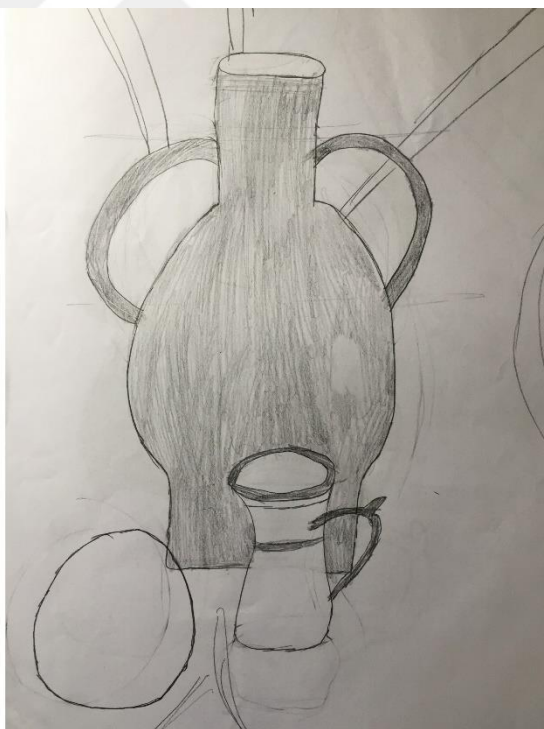
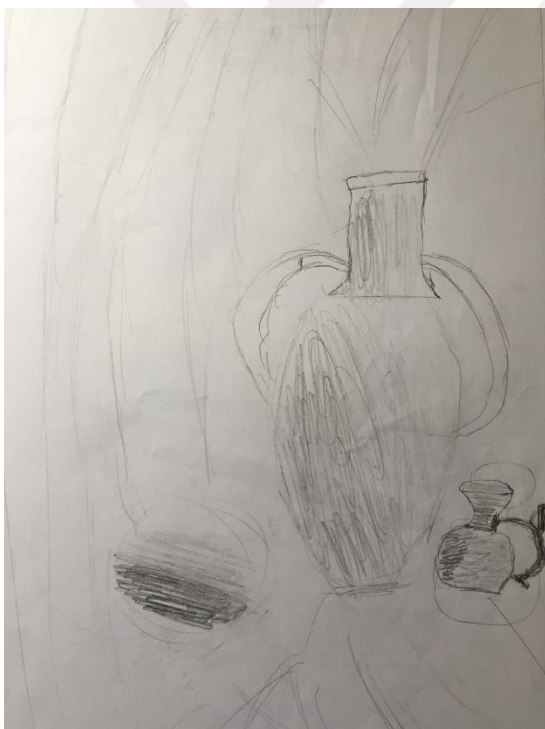
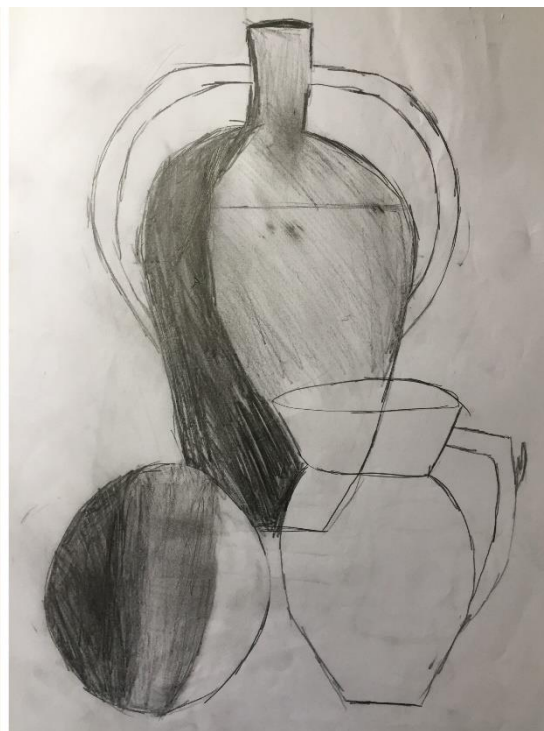
Etkinliğin dokuzuncu ve onuncu haftasında Sontest olarak uygulanan natürmort kurgusunun karakalem desen çizimleri ayrıca ilk hafta uygulanan Öntest çizimlerin görselleri karşılaştırılıp seçili olanlar karma bir şekilde “Öğrenci Çalışmaları” adlı başlığın altında toplanıp eklenmiştir.

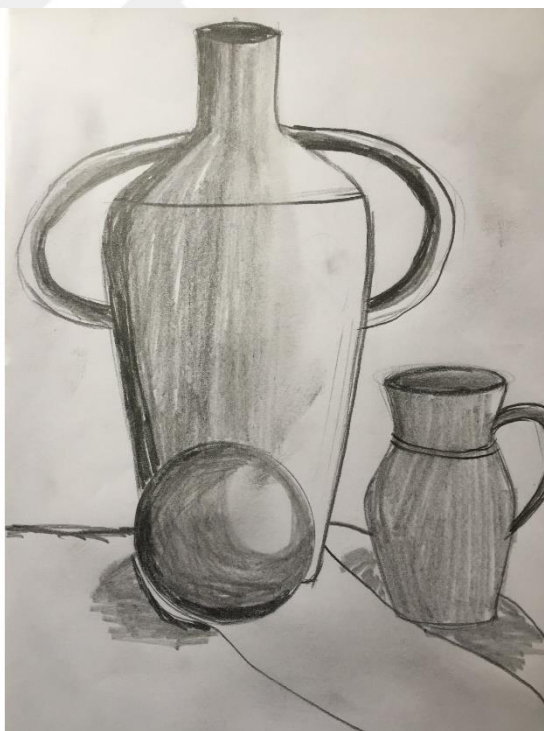
Öğrenci Çalışmaları

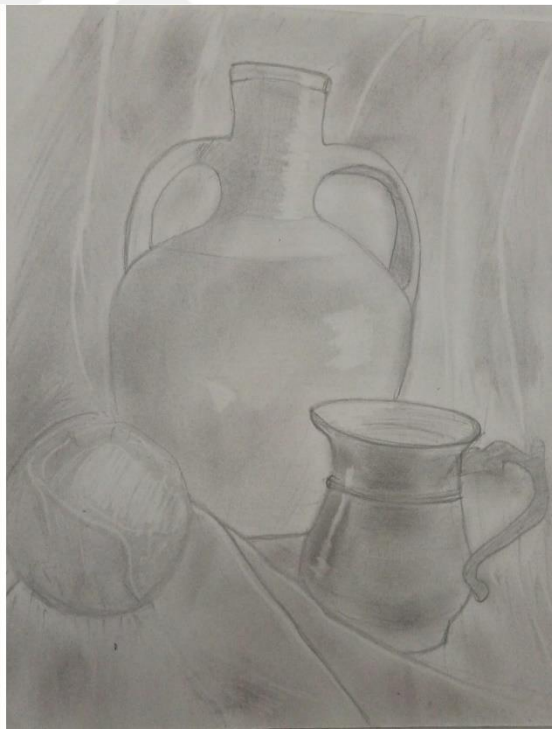
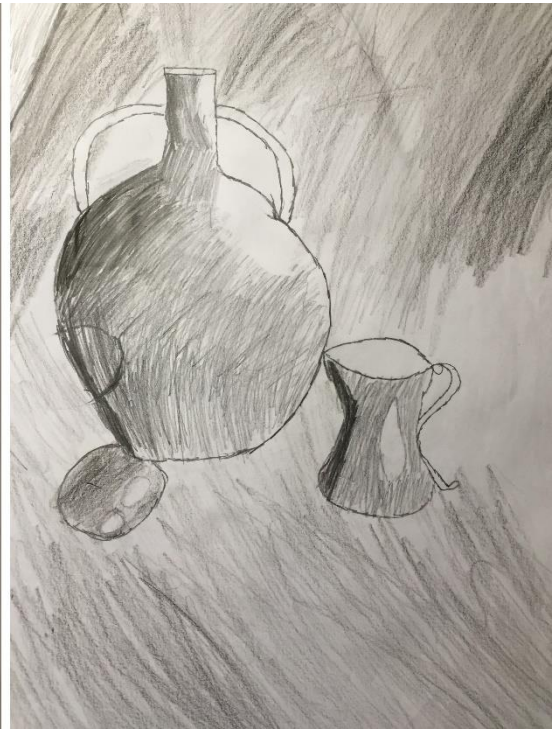
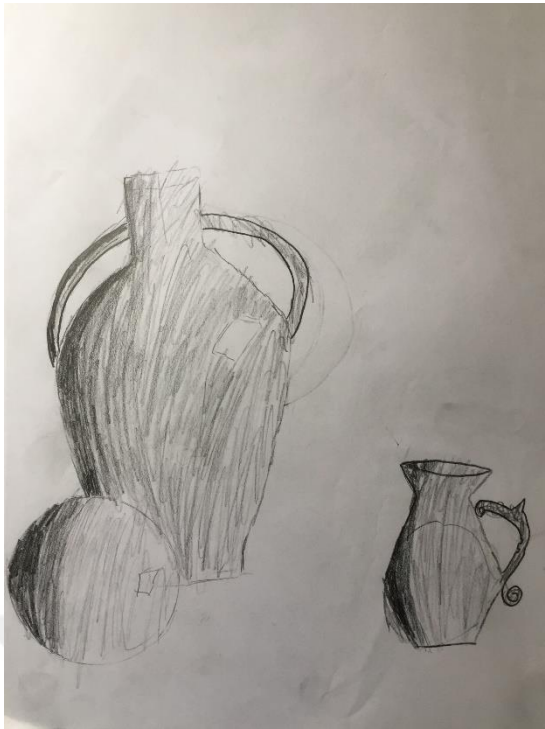

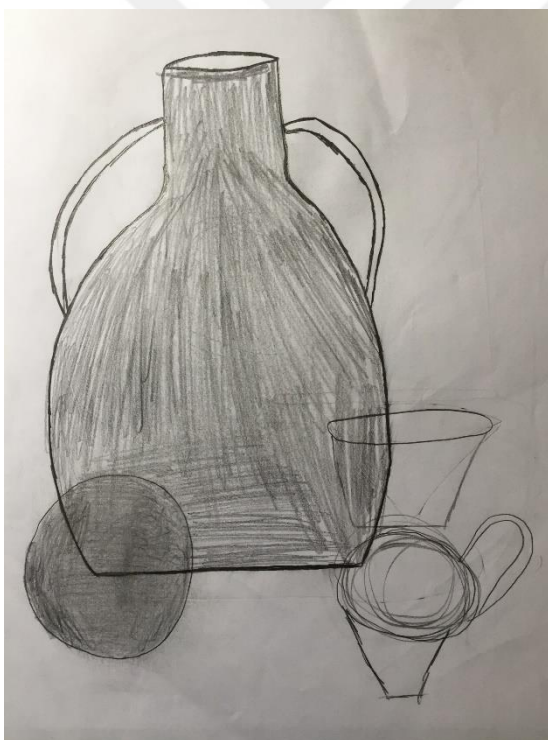

Tablo 8.9. Ve 10. Hafta Uygulamasının Ders Planı

9. ve 10. HAFTA UYGULAMASI**7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK, HAFTALIK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

Süre	80 dakika (2 hafta)	Gün/Ay - Gün/Ay Arası
DERS	GÖRSEL SANATLAR	2020
SINIF	7.Sınıf	
ÖĞRENME ALANI	Natürlort-Kompozisyon Çalışmasında Desen (Sontest uygulaması)	
ALT ÖĞRENME ALANI	"Ön Eskiiz Kullanma Prensipli Kazandırma Son Aşama Olarak Sontest Uygulaması"	

BÖLÜM II:

KONUSU	<i>Görsel sanat çalışmasında bol ön eskiiz kullanarak ve desen elemanları fark ettirilerek bir çalışma prensibi kazandırma</i> (&) Sınıf içi oluşturulan natürlort kurgusunu; öğrenilen desenin elemanları ve aşamalı ön eskiiz çalışmalarıyla bitmiş bir çalışma olarak çizimini yapma. (&)Öğrencilere oluşturulan kurguyu tam olarak karakalem çizdirme.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Araştırma, Uygulama
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt (35x50 cm) kalem, silgi isteğe bağlı cetvel ve kurgunun sırası ile elemanları vb. araç ve gereçler. Aşamalı olarak çalıştırılan desenin elemanlarını çözümleri ile natürlort kurguyu çalıştırma.
DERS ALANI	Görsel Sanatlarda Ön Eskiiz Süreci ve Çalışma Prensiplerinin Kazandırılması, Aşamalı olarak çalıştırılan desenin elemanları ve ön eskiiz uygulamalarını temel alarak kurgunun bir bütün halinde çizimi yaptırmak.
ETKİNLİK OLUŞTURULMA SÜRECİ AŞAMALARI	Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; çalışma grubuna aşamalı olarak çalıştırılan ön eskiiz ve desen çalışmalarını temel alarak kurguyu bir bütün halinde karakalem çizimini yaptırmak. Öğrencilere ders süreci içerisinde pek müdahale edilmeyip öğrenilen ve aşamalı olarak denemeleri yaptırılan ön eskiiz çalışmalarını göz önünde bulundurarak sınıf içi oluşturulan natürlort kurgusunu bitmiş bir eser halinde çalışması beklenmektedir. Ayrıca öğrencilere sıkça bahsedilen sunuyla gösterilen ünlü sanatçıların ön eskiiz-eser ilişkili örneklerinden edindikleri bilgiyi kendi eserlerine yansıtmaları beklenmektedir. Öğrencinin tüm bu eğitim sürecinde görsel farkındalığı sağlanıp; anlama, çözümleme, yordama ve yaratıcı düşünme basamakları kullanarak kendini kâğıt üzerinde desenin elemanları çözümlemeleri anlayıp sanatsal çalışmalarında ifade etmesi beklenmektedir.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrenci tüm süreç boyunca tek tek çözümlemelerini yapmış olduğu objeleri bir bütün olarak kâğıt yüzeyi üzerinde çizimini yapar.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Kurgunun ne olduğunu araştırmak, anlamak ve desen elemanları ile kâğıt üzerinde ön eskiiz çizimlerini yaptığı çözümlediği çizimlerini bir bütün olarak bitmiş bir eser halinde çalışır.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	KAZANIMLAR G... Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikler kullanır. G... Kendini ifade ettiği çiziminde kurguyu bir bütün halinde bitmiş bir eser olarak resmeder. G... Kurgunun; kâğıt üzerinde desen elemanlarını kullanarak farklı aşamalar halinde çalıştığı çizimlerini temel alarak çizimini yapar.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri.

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Bu çalışmalarda sınıf ortamında gayet temiz ve düzenli olunmasına dikkat edilmeli çalışmaların süreç içerisinde hedefe uygunluğu kadar özgün olmasına dikkat edilmesi hususu.
---	--

Not: 2019/2020 Eğitim ve Öğretim yılı Görsel Sanatlar dersinin eğitim planında belirtilen ders saatlerinin tek saat olması nedeniyle konuların öğrencilerin motor becerileri ve yetenekleri açısından ve diğer derslerle alakasız olarak değiştirilerek, verilen konunun öyle değil de öyle sunulması prensibinde hareketle belirlenen her kazanım için bir aylık yani 4 haftalık zaman ayarlanmıştır. Bu sebeple yıllık planların ilhamı görüşünde konu içerisinde bir açıklama yapılması yapılacaktır. Yıllık planlar bu sebepten yıllık plana göre aylık plan çerçevesinde hazırlanmıştır.

Ad-Soyad;
Araştırmacı öğretmen

Ad-Soyad;
Müdür yardımcısı

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışma kapsamında ele alınan konu; “Görsel sanatlar eğitimi alan 12-14 yaş grubu öğrencilerinin, estetik algısının ve gözlemlerinin sanatsal yaratım sürecinde üç boyutlu objelerin iki boyutlu düzlem üzerine yansıtma becerilerini edinmede ön eskiz oluşturma disiplininin çalışmalarına katkısı nedir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Ayrıca amaca yönelik çalışma grubuna yaptırılmış olan uygulamanın sonuçları analiz edilmiş, problemin ne derece çözüldüğüne yönelik değerlendirmeler yapıp belli bir sonuca varılmıştır.

Geleneksel anlamda öğretmenlerin birçoğu kendini araştırma yapmaya uzak görmekte ya da yapılan farklı çalışmaların sonuçlarını kendi sınıflarında uygulamakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Oysaki eylem araştırmalarının öğretmenlere sunmuş olduğu çerçevede, kendi öğretim süreçlerine eleştirel bir gözle bakabilme süreçlerle ilgili araştırma soruları belirleyebilme veri toplama, toplanan verileri analiz edebilme ve buna göre de sonuçları iyileştirip geliştirebilmeye yönelik önem alma fırsatına olanak sağlayabilmektedir. Buna ek olarak, eylem araştırması yapan öğretmenler, yapılan yeni farklı uygulamaları paylaşabilme, bir ekip olarak uygulayabilme ve araştırabilme konusunda da kendilerini donanmış olarak görebilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2016:316).

Öğrenciler tüm süreç boyunca resimde yapısal bütünlük, biçim-form, ritim, denge, hareket, ışık-gölge, derinlik ve dokuyu resmetmeyi hedeflediği nesnenin dışına çıkmadan ifade etme biçim aşamalarını kavramışlar ve uygulamışlardır. Piaget’in bilişsel gelişim kuramına göre soyut işlemler döneminde olan birey ergen benmerkezciliği (egosantrizm) özelliklerini yansıtmaya başladığından çalıştığı her çalışmanın üstün derecede güzel olduğu düşüncesine sahiptir. Eylem araştırması modelinin kullanıldığı 10 hafta süren bu uygulamada süreç; öncelikle normal şartlar altında sınıf içerisinde başlamış olsa da eğitim sistemimizi de etkileyen Pandemi nedeniyle daha sonraki çalışmalar uzaktan eğitim sistemiyle devam ettirilip tamamlanmıştır. Sınıf ortamında daha fazla verimin alınabildiği, grup içi öğrenmelerin etkin bir şekilde kullanıldığı, sınıf içi öğrenci ve öğretmen etkileşimin aktif-dinamik bir yapı sergilediği çizime dayalı ya da uygulamalı olarak işlenen derslerde; yüz yüze eğitimin gerekliliğini, öğrenme-öğretme süreçleri içerisindeki önem ve yerini bir kez daha anlamış bulunmaktayız. Kademeli çalışmaların sonuna doğru her çocuk kendinde bariz bir şekilde fark edilebilen gelişimin bilincine varmıştır. Hatta bu gelişim

seviyesindeki farklılığın daha da iyi bir hale getirebilecekleri konusunda hemfikir olmuşlardır. Uygulamaya düzenli bir şekilde katılan ve de disiplinli bir şekilde çalışıp, çizimlerinde titizlik gösteren öğrenciler sonuçtan oldukça memnun kalmışlardır. Öğrencilerin yetenek, beceri ve bireysel farklılıkları göz önüne alındığında kendi içlerinde belli seviyede gelişim sağladıkları rahatlıkla görülebilir seviyededir.

Öğrenciler deneyimleyerek yapmış oldukları çizimlerinde el-göz koordinasyonlarındaki gelişimi fark etmişlerdir. Aynı zamanda araştırma sonucunda; bu çalışmaların öğrencilerde var olan bilişsel ve psikomotor becerilerindeki gelişime katkı sağladığı da görülmektedir. Bazı öğrencilerin uygulama sonrasında görsel sanatlar dersine karşı mevcut olan; ilgi, istek ve tutumlarında olumlu yönde değişimler meydana geldiği de söylenebilir.

Sanat etkinliği asıl gücünü, çocukların kavramlarını fiziksel dokulara çevirme sürecinde doğrudan katılmasıyla elde eder. Etkinlik süreci bu bağlamda aktif dinamik bir süreç olma özelliği gösterir. Bahsi geçen süreç içerisinde öğreticinin nihai amacı, sürece dâhil olan çocukların resimlerini ve çocukların kendilerini ciddiye almak olmalıdır. Nedeni şu ki; çocukların kendilerine doğal form ve biçimler içerisinde yaratıcılıkları, bir sanat eğitimi programı için geçerliliğini koruyabilecek teknik ve anlayışı kendiliğinden getirmektedir (San, 1979:225).

5.1. Tartışma

Araştırma kapsamında uygulanan öntest-sontest çalışmaları uzmanlarca tartışılmış olup, yorumlar ortak bir çerçevede toplanarak sunulmuştur.

Öğrencilerin yaptığı eserlerin tamamına göz gezdirilmiş olup eksiz ve tamamlanan çalışmaların görselleri gelişim açısından incelenmiştir. İlk yapılan çalışmalarda (öntest) neredeyse tümünde çizgisel değerlerde eksiklikler göze çarpmaktadır, çizgiler kurguda yer alan nesnelerin biçimlerinin yapısına göre düzensiz ve tek düze izlenimini vermekte ve de açık-orta-koyu değerler görünümde yetersiz kalmaktadır. Bunun yanı sıra ilk (öntest) çalışmalarında kompozisyon unsurunun göz ardı edildiğini ifade edebiliriz. Espas anlayışının sıradanlığı, ı ışık-gölge oyunlarının yersiz ve çocukların doğruyu görme kaygısı çektiklerini söyleyebiliriz. Ayrıca öntest çalışmalarıyla ilgili olarak öğrencilerin bilgi girdilerinin yetersiz olduğu, konu hakkındaki hazırbulunuşluk seviyelerinin noksan olduğu ve yapılan bu etkinlik sonucunda öğrencilerde ciddi bilgi girdisinin sağlandığı kendilerinin eksik yönlerinin

tamamlandığına dair genel bir kanıya varabiliriz. Sontest çalışmalarıyla ilgili olarak; öğrenciler ışık-gölgeyi doğru şekilde görüp kullanmayı, kompozisyonun ne anlama geldiği hakkında artık fikir sahibi olduklarını, objeler arasında ön arka ilişkisini, perspektif anlayışını belli seviyede kazanmış olup, mekânda şekil-zemin ilişkisini rahatlıkla kavradıklarını anlayabiliriz. Çizgi türlerini bilip daha tutarlı kullandıklarını, ton bakımından ilerleme kaydettiklerini söyleyebiliriz. Bu açıdan ilk ve son çalışmalarda açık ara bariz farklar görülmektedir. Verilen bu bilgiler doğrultusunda öğrenciler hem doğru görmeyi (doğru bir bakış açısıyla bakmayı) hem de doğru görüleni iki boyutlu düzlem üzerinde doğru bir şekilde yansıtmayı öğrenmişlerdir. Ön eskiz yaptırılmasının doğru bir esere ya da çalışmaya ulaşmada ön koşul özelliği taşıdığını ve de disiplin içerisinde doğru çalışmanın zamandan ve yanlış çabadan tasarruf ettirdiğini bizlere göstermektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma kapsamında elde edilen bulguların sonuçları ve değerlendirmeleri doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilebilir;

1. Süreç boyunca sıkça bahsedilen sanat tarihinde önemli bir yere sahip sanatçı-üslup-eser ilişkisini net bir şekilde yansıtan görsel örneklerle daha fazla yer verilmeli, görsel sanatlar dersinde örnekler çoğaltılmalı, bilgi girdileri sağlanmalı ve bu bilinci öğrencilere aşlamak gerekmektedir.
2. Çocuğun yaş grubunun özellikleri ve hazırbulunuşluk seviyeleri dikkate alınarak öğrencilerin görsel zekâ alanına katkısı olacağı düşünülen heyecan ve merak uyandıran bu tür etkinliklere veya çalışmalara görsel sanatlar derslerinde daha fazla yer verilmelidir.
3. Çocuk tüm süreç boyunca ön eskiz çalışma prensibini kazanmaya yönelik belli bir yol izleme ve doğru kompozisyon oluşturma süreci hakkında tecrübe edinmiştir. Bu nedenle görsel sanatlar dersinde konu sınırı olmaksızın ön eskiz çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir.
4. Öğrencilerin yaparak yaşayarak deneyimlediği ve öğrenmelerinde kalıcı izli fayda sağlayacağı düşünülen haftalık ya da aylık olarak planlanan ön eskiz ve natürmort karakalem çalışmalarına derslerde daha fazla yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy N. (2003). Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi, 36 (36), 474-489.
- Alakuş, A. O., Mercin, L. (Ed.). (2009). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi*. (s. 112), Ankara: Pegem Akademi.
- Alemek İşman, S. (2015). 19. Yüzyıl Avrupa Sanatını Dans Eden Heykelleri, *İdil*, 4 (16), 27-8.
- Art İnstıtvtte Chicago, *Exhibition; Rembrandt Portraits*. Erişim 17 Temmuz, 2020: <https://www.artic.edu/exhibitions/9244/rembrandt-portraits>
- Artut, K. (2009). *Sanat Eğitimi Kurumları ve Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayaydın, A., Bilgin, F. K., Diksoy, İ., Gökay, M., Kartopu, S., Mercin, L., Toktaş, P. (2019). *Görsel Sanatlar Öğretmenler İçin Kılavuz*, Devlet Kitapları.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi I*. (21), 33-42.
- Berger, J. (1999). *Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı*. Yurdanur Salman ve Müge Gürsoy Sökmen (çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Bernard, E. (1997). *Cézanne Üzerine Anılar*. Kaya Özsegin (çev.), İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Bulut, Ü. (2003). Plastik Sanatlar Eğitiminde Desen Çalışmaları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 18 (18), 21-24.
- Buncholz, E. L., Bühler, G., Hille, K., Kaeppele, S., Stotland, İ. (2015). *Sanat*. Derya Nuket Özer (çev.), İstanbul: Ntv Yayınları.
- Buyurgan, S., Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Conti, F. (1982). *Rönesans Sanatını Tanıyalım*. Solmaz Turunç (çev.), İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi.
- Cömert, B. (2010). *Mitoloji ve İkonografi*. Ankara: Deki Yayınevi.
- Çağlarca, S. (2000). *Perspektif Resim ve Gölge Çizimi*. İnkılap Kitabevi Yayın.
- Da Vinci, L. (2018). *Defterler*. Turhan Ilgaz (çev.), Ankara: Kırmızı Kedi Yayınları.
- Emison, P. (2017). *Leonardo*. Engin Süren (çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Etike, S. (2001). *Kız Teknik Liseleri İçin Desen*. Ankara: MEB.
- Fischer, E. (2005). *Sanatın Gerekliği*. Cevat Çapan (çev.), İstanbul: Payel Yayınevi.
- Gel, H. Y. (1993). Bireyin Gelişim Süreci İçin En Etkili Yol “Sanat Eğitimi” ve Çalışma Alanları, *Hacettepe Üniversitesi GSF Sanat Yazıları* 5, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, s.13
- Genç, A. (1998). Onüçüncü Yüzyıldan Onaltıncı Yüzyıla Kadar Avrupa’da Resim Çizme Sanatı ve Sanatçının Temel Eğitimi – 1, *Türkiye’de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi*, Sayı:34, s.54
- Gombrich, E. H. (2014). *Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gombrich, E. H. (2015). *İmge ve Göz Görsel Temsil Psikolojisi Üzerine Yeni İncelemeler*. Kemal Atakay (çev.), İstanbul: Yakı Kredi Yayınları.
- Gökaydın, N. (1990). *Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı: Temel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Sedir Yayınevi.

- Gökdoğan, M. D., Yayla, B. (2012). Leonardo Da Vinci: Bir Rönesans Dâhisi, *Dört Öge*, Nisan 2012;1:9-10.
- Harmancı, A. (2019). Turner'ın Renkçilik Anlayışı: Goethe Renk Öğretisi'nin Turner Resimlerine Etkisi, *İdil*, 58, s.746
- Hockney, D., Gayford, M. (2017). *Mağaradan Bilgisayar Ekranına Resmin Tarihi*. Mine Haydaroğlu (çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İbrahimgil, M. Z. (2017). *Ortaöğretim Sanat Tarihi Ders Kitabı*. Koza Yayın Dağıtım.
- İngers, J. A. D. (2016). *Atölyede Söyledikleri Notlar ve Düşünceler*. Alp Tümertekin (çev.), İstanbul: Janus Yayıncılık.
- İpşiroğlu, N., İpşiroğlu, M. (2017). *Sanatta Devrim*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Johnson, A. P. (2014). *Eylem Araştırması El Kitabı*. Yıldız Uzuner, Meltem Özten Anay (çev.), (s. 43-82), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kandinsky, W. (2010). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*. İstanbul: Altıkkırkbeş Yayın.
- Kaplanoglu, L. (2010). Picasso'nun 'Avignon'lu Kızlar' Adlı Eserinde Biçim-İçerik İlişkisi, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0 (23), s.182
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasu Gökçe, N., Mehmet, N. (2007). *Desende Işık ve Gölge*. Kayseri Erciyes Üniversitesi, Netform Matbaacılık.
- Karavit, C. (2006). *Işık Gölge*. İstanbul: Telos Yayıncılık.
- Keser, N. (2009). *Sanat Sözlüğü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Kırıoğlu, O. T. (1993). Sanatsal Zekâ ve Sanat Eğitimi, *Hacettepe Üniversitesi GSF Sanat Yazıları 4*, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, s.12
- Kırıoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kuspit, D. (2014). *Sanatın Sonu*. Yasemşin Tezgiden (çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Lynton, N. (2004). *Modern Sanatın Öyküsü*. Cevat Çapan ve Sadi Öziş (çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Melick, T., Fortenberry, D. (2015). *Tarih Boyunca Sanat*. Dilek Şendil ve Süreyya Evren (çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ormiston, R. (2013). *Leonardo Da Vinci 500 Görsel Eşliğinde Yaşamı ve Eserleri*. Mehmet Barış Albayrak (çev.), İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Özer, C., Yaman, İ. Ş., Kaya, Ö. F., Şenel, S. (2018). *Ortaöğretim Güzel Sanatlar Lisesi Ders Kitabı; Desen 10*. Ankara: MEB.
- Özgenç Erdoğan, N. (2017). Turner'ın Yüce Estetiği: Edmund Burke Üzerinden Bir Okuma, *İdil*, 6(36), s.2431-6
- Özkartal, M. (2009). Resim Sanatında Çizgi ve Çizgi Ritmi Üzerine, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (4), 55-72.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, V., Alakuş, A. O. (2017). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pekmezci, H. (2003). *Desen*. Ankara: MEB Yayınları
- Pooke, G., Whitham, G. (2012). *Sanatı Anlamak*. Tufan Göbekçin (çev.), İstanbul: Optimist Kitap.

- San, İ. (1979). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Saygılı, S. (2004). *Çocuklarda Davranış Bozuklukları*. İstanbul: Elit Yayınları.
- Sönmez, V., Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Suh, H. A. (Ed.). (2010). *Leonardo'nun Defterleri Büyük Üstattan Uygulamalı Dersler*. Alev Serin (çev.), (s. 21-142), Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Şahin, T. E. (2006). *Arkeoloji ve Sanat Tarihi*. Ankara: Dikey Yayıncılık.
- Şişman, A. (2011). *Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Taşören, B. Ö., Sözer, E., Talas, S. (2018). *Temel Sanat Eğitimi*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Timuçin, A. (2013). *Estetik*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Tunalı, İ. (1989). *Felsefenin Işığında Modern Resim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (2010). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Türker, H. İ., Çokokumuş, B. (2014). Gerçeküstücülük, Rene Magritte'den Jerry Uelsmann'a, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (13), s.126
- Türkmenoğlu, D. (2010). Picasso, Kübizm ve Yansıtıcılık / Picasso; Cubism and Reflexivity, *Sanat Dergisi*, 0 (6), s.5-6
- Valery, P. (2018). *Degas Dans Desen*. Orçun Türkay (çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Van Gogh, V. (2017). *Theo'ya Mektuplar*. Pınar Kür (çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Varlık Şentürk, L. (2016). *Analitik Resim Çözümlemeleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Vasari, G. (2013). *Sanatçıların Hayat Hikâyeleri*. Elif Gökteke (çev.), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Wiegand, W. (1985). *Picasso*. Canan Dövenler (çev.), İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Wikipedia, *Marie van Goethem*. Erişim 16 Temmuz, 2020: <https://en.wikipedia.org/wiki/MarievanGoethem>
- Yaşar, N. (2018). Yağlı Boya Resimleme Yönteminin İki Temel Dalı: Flaman ve İtalyan Resimleme Yöntemleri, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 2018;41:129
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yetkin, S. K. (2007). *Büyük Ressamlar*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi, *Eğitim ve Bilim* (23), s.9-10
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek-1 Araştırma İzin Yazısı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
17.04.2020	3	2020/147

KARAR NO:
2020/147

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Büşra Nur KOTİLOĞLU' nun Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER danışmanlığında “Ön Eksiz Çalışma Prensibinin 12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı” isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin gözlem ve resim uygulamaları çalışmalarını içeren 12603 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Büşra Nur KOTİLOĞLU' nun Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER danışmanlığında “Ön Eksiz Çalışma Prensibinin 12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Çalışmalarına Katkısı” isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin gözlem ve resim uygulamaları çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

Ek-2 Veli İzin Formu

TEZ ARAŞTIRMASI VELİ İZİN BELGESİ			
Adı, soyadı;		Baba adı;	
Sınıfı;		Anne adı;	
No;		Cinsiyeti;	Kız() Erkek()

.....MÜDÜRLÜĞÜNE

Velisi bulunduğum/bulunduğumuz yukarıda açık kimliği yazılı okulunuz öğrencisi,..... tez araştırması kapsamında yapılan ders içi uygulamalarında yer almasına bu etkinliklerin video, resim vb. şekilde kayıt altına alınıp eğitim-öğretime destek sağlamak koşuluyla (güvenirliği sağlanan) sosyal paylaşım ortamlarında kullanılmasına izin veriyorum.

.../.../2020

Açıklamalar:

- 1-Bu izin belgesi, yukarıda belirtilen etkinliğe katılacak olan öğrencinin annesi, babası/yasal velisi tarafından doldurulup imzalanacaktır.
- 2-İzin belgesi olmayan öğrenci ilgili etkinliğe katılmayacaktır.

Onaylandı

.../.../2020

(Sınıf Öğretmeninin adı, soyadı)

İmza

ÖZ GEÇMİŞ

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği programından 2016 yılında mezun oldu. 2017 yılında OMÜ LEE Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programına girdi.

ORCID ID : 0000-0002-4184-4934

